

Протосинџел
Стефан Ђорџевиќ

СВЕТА ПЕТКА И ЊЕНО ВРЕМЕ

Протосинђел Стефан Ђорђевић

**СВЕТА ПЕТКА
И
ЊЕНО ВРЕМЕ**

Манастир Свете Петке
Стубал, 2007

Главни и одговорни уредник:
протосинђел
Стефан Ђорђевић

Уређивачки одбор:
Управа Манастира
Свете Петке у Стублу

Компјутерска припрема:
Микица Милетић

Коректура:
Слађана Милетић

Корице:
Горан Маринковић

Штампа:
Цицero, Ново Село

Тираж:
2.000 примерака

СВЕТА ПЕТКА И ЊЕНО ВРЕМЕ

Почетак повести о Св. Петки, девици пустиножитељки

Света Петка је живела од средине 10. века до почетка 11. века (тачније речено, од 944. до 1012. године).Рођена у Византији, наомак престонице, пред крај владе старог цара Романа I Лакапина, она ће обухватити владавине још четири цара: Константина Порфирогенита, Романа II, Пикифора Фоке и Јована Цимискије, да би за време Василија II завршила свој земни живот.

Њено рођење се десило свега неколико месеци после доласка Пресветога Платна (са отиском Христовог лица), а које је донешено из града Едесе, између Сирије и Ирака, где је почивало 900 година, и положено у цариградску Цркву, Влахерну. Родно место Свете Петке било је Епиват (данас, Бојадос), између Цариграда и Силиврије, на обали Мраморног мора, око 20 км. западно од Цариграда; то је Источна Тракија крајња тачка медитеранске Европе, где се она сусреће са Малом Азијом. Ту је Света Девојка провела своје детињство и рану младост, да би, у двадесетој години, пошла у свет вођена небеским заручником Христом.Прво се задржала, неколико година, у Цариграду, да би, потом, са ходочасницима, доспела у Палестину, и одатле се отиснула у Трансјорданску пустињу.Песак и камење ће, током 40 година, бити њен други завичај.Дуготрајни подвизи у посту и молитвама, бивају прекинати појавом анђела и наредбом да се врати у родни Египат.Тако је ова пустињска одисеја била завршена, а Светитељка, послушавши савет Св. Весника, поново се обрела, у давно остављеном завичају, на корист и спасење тамошњих становника.Тако се у њеном животу, као на карти, јасно оцртавају четири основне етапе мистичког успињања ка Богу: 1) пут очишћења, тј. бекство од света; 2) пут просветљења у изолацији; 3) пут сједињења са Богом ; и 4) пут

повратка многонапаћеном свету, тј. човечанству које обитава у незнању и греху. Напустила је свет, да би постала изнад света, а поставши изнад њега није више имала потребе да буде изван њега. Сада се враћа у њега, да би оне, који су у њему, учинила да буду изнад њега, као што је и она. Зато је Света Петка била и остала учитељица свима онима који желе да се сасвим посвете Богу, па живели у свету, или у манастиру. Пре него што у пуноћи развијемо дивну и романтичну повест о Св. Девици, повест испуњену мистиком и чудесима, обожавањем Великог Петка и крепих страдања њеног Женика Христа (по чему је и добила име Параскева, тј. Петка); и пре него што се отиснемо, са њом, на њено дуго мистично брачно путовање, по арапској пустињи, с "оне стране Јордана", мораћемо, ту и тамо, у току излагања, да се задржимо на неким историјским моментима, да бисмо употпунили опис њеног живота, епохе и друштва, коме је припадала, и у коме се кретала, наша Светитељка, а Христова Заручница, Св. Петка.

О ПОРЕКЛУ СВЕТЕ ПЕТКЕ

Као и сви светитељи, Св. Петка је, сада, поданица идеалног града, о коме блажени Августин пише у свом делу (о држави Божјој), а то значи, да је она сада над национална личност, и, као таква, припада целом свету. Међутим, три нације се јатме око порекла Св. Петке, покушавајући да докажу да је Светитељка њиховог порекла. Грци би, као доказ о њеном хеленском пореклу, изнели три чињенице које нагињу таквом закључку: 1) рођење у срцу грчко-византијске територије, тј. у цариградској околини; 2) грчка имена Параскеве, и њеног брата, Евтимиоса (Евтимија); 3) чињеница да је Евтимије постао грчки епископ, у Матуду, у Тракији, шго се, највероватније, не би десило да није и сам био Грк. Међутим, ова "грчка хипотеза", ипак, није необорива, пред налетом "хипотезе о словенском пореклу Св. Петке". Као главни аргумент, у корист словенског порекла Велике Преподобне, може се Изнети Житије ове Светице у коме се каже да је била словенског порекла. Затим, обарање три поменуте тврдње, или, боље рећи, њихово, другачије образложење, изгледало би овако: 1) рођење у околини Цариграда није доказ о Њеном Грчком пореклу, јер је постојала могућност да се, много I пре X века, тј. још у VI или VII

веку, неколико словенских породица населило у околини грчко-византијске престонице.Ево историјских доказа о Словенима-колоностима (досељеницима) у том крају: још од краја VI века, Словени су, са својим савезницима, Лварима, из Панонске низије, почели прелазити Дунав и продирати на југ, чак у Македонију, Грчку и све до Пелопонеза. Населили су, чак, и Пелопонез, тако да је Константин Порфирогенит, у X веку, са жалошћу писао: "Пословенила се цела та земља и постала варварска".Године 540. Словени стижу до зидина Цариграда, али се враћају, у своја боравишта на Дунаву, да би 582. године заједно са Аварима, поново, допрли у цариградску околину.Међутим, док се Авари враћају својим полазиштима, Словени остају као досељеници код својих цариградских домаћина.Касније, кад јужни Словени буду населили Поморавље, Македонију и Бугарску, и кад буду потпали под доминацију својих византијских суседа, моћни византијски цареви ће, у оквиру своје демографске политике, расељавати веће групе јужних Словена, чак, по малој Азији.Постоји податак о једној буни, коју су подигли ови малоазијски Словени, на чијем је челу стојао, како се наводи, извесни Тома Словен.Из овога се, дакле, види да су, између VI и X века, биле доста живе миграције и досељавања словенских група према Цариграду, и да није ништа необично што се Параскева родила управо ту.

Што се тиче друге чињенице грчка имена су могла продрети у круг словенске породице, ако би, довољно дуго, преци и потомци те породице боравили међу грчким становништвом.Ту се радило о феномену асимилације и, постепеном, хеленизирању групе, која је, дуже времена, отцепљена од постојбине; тј. имамо једну хеленизирану словенску породицу, чији чланови течно говоре грчки, а својој деци почињу давати грчка имена.

У вези треће чињенице, Евтимије, Параскевин брат, није морао бити Грк по крви, да би постао грчки епископ.Ако је био словенско дете, али дете из хеленизиране породице, он би, иако Словен по крви, ипак, био по нарави и спољашњости-Грк. Одвојивши се, у младости, од породице и ступивши у грчки Цариградски манастир, Евтимије је, коначно, био формиран у младог и ватреног про-грчког монаха, оданог грчком Православљу и Визан-тилизму и, као такав, могао је стварати каријеру која се завршила хиротонијом и сврставањем у ред грчких епископа, са катедром у Матуду, у Тракији.И овај, трећи "доказ", протумачен на словенски начин, говори нам да Параскева и њен брат, Евтимије, нису били Грк и Гркиња него, управо, припадници једне,

давно досељене, скупине јужнословенских породица, досељених у околину Цариграда. Којој су јужнословенској нацији или огранку припадали, то у житију не стоји. Јер, тек 300 година после смрти Св. Петке, латио се неко бугарски патријарх, исихаста Евтимије Трновски да састави житије ове Преподобне, и, тиме, спасе и оно мало података о њој од за-борава. Евтимије Трновски је постао патријарх бугарске Цркве 1375. године, и на њеном челу стајао је пуних 18 година. Падом Трнова, у руке Турака, Евтимију се губи сваки траг, па, стога, његову литерарну делатност, као и спис звани Житије Св. Петке, треба сместити у време његовог патријарховања, између 1375. и 1393. године. Свети великодостојник Бугарске покупио је, из усмене традиције, оно што се о Светитељки (која је, тада, красила његову Саборну цркву у Трнову), препричавало и знало. А да је то, што се о Њој знало, било веома мало, види се из Житија, које је написано егзактно, али сажето, информативно, сиромашно у детаљима. Таква краткоћа описа био-графије Велике Преподобне, стоји у контрасту и диспропорцији са огромном славом и популарношћу, коју Она ужива у најширим хришћанским масама. Али, бугарски патријарх је знао да ће његов спис, као први писани документ о Светици из Епивата, постати и-сторијски и литерарни извор за будуће истраживаче Њеног живота, па се потрудио, да не прелази оквире познатих чињеница. Зато, уз дозу нелагодности и ожалашћености, што тај спис није дужи и богатији, осећамо и захвалност зато, што, бар, носи на себи печат тачности. На крају овог поглавља, задовољићемо се изјавом да ми заступамо српско порекло Св. Петке, њеног брата и њених родитеља. Зато ћемо, у даљем тексту, родитеље Св. Петке хипотетично назвати српским именима: Радослав и Кадивка.

О РОДИТЕЉИМА СВЕТЕ ПЕТКЕ

Ако бисмо успомену на Св. Петку упоредили са неком грађевином, онда би за прву генерацију Епиваћана, који су надживели Светитељку, та успомена била још свежа, и личила би на добро очувану зграду. Међутим, 300 година касније, у време бугарског патријарха Евтимија, та успомена била је прилично сиромашна историјским детаљима и личила је на рушевину поменуте грађевине. Патријарх се потрудио да ту грађевину конзервира, тј. рушевину сачува

од даљег пропадања. То је био циљ писања кратког Житија Св. Петке, написаног његовом руком. Данас, после 600 година, читајући његов спис, налазимо добро конзервирану рушевину. Подухватили смо се задатка да, на основу рушевине, изведемо реконструкцију целе првобитне грађевине. Другачије речено, желели бисмо да, попут вештог фотографа, који има оштећену слику неке особе, извучемо из ње оригинални лик. Фотограф има на располагању разне методе, као што су: најсавременија свемирска оптичка техника, фото-робот, ретуширање, компјутерска анализа, селекција и синтеза. А ми имамо на располагању ситне, али драгоцене, историјске трагове: интуицију, мистичко и молитвено искуство народних маса (по питању Св. Петке), географске карте, теолошку и аскетску литературу, енциклопедије, приручнике; и оно, што је веома важно, извесно надахнуће и подстицај да се латимо тог посла. Зато се и надамо, да ће реконструкција првобитног облика и живота Св. Петке и њених родитеља бити, уз Божју помоћ, доста успешна. Стога, ову повест о Св. Девици почињемо описом њених родитеља које ћемо овде, из литерарних разлога, назвати Радослав и Кадивка.

Кадивка је била Цариграђанка, још као дете веома религиозна, наклоњена монаштву и мистици. Чак је желела ступити у један женски манастир, у околини Цариграда, кад су је удали за Радослава, из Епивата. Тако је напустила родни град, и прешла у оближњи приморски градић, Епиват, на обали Мраморног мора. Из пијетета према монашком сталежу и манастирима, задржала је склоност према црнини, тј. црним хаљинама, чему се њен муж није противио, будући и сам веома религиозан. Код Кадивке је долазио до изражаја онај чудни спој међусобно супротних особина, које, кад се повежу у једној природи, каква је била Кадивкина, дају прекрасну и племениту нарав. Млада, али склона мистици, контемплативна, али живахна; смерна, али пуна оптимизма. Била је то зрачећа душа пуна свих врлина које карактеришу нарав чисте жене из народа. Лик јој је био светачки, са неким светлом око њега, а то је, свакако, у вези са оним Христовим захтевом: "Нека се светли светлост ваша пред људима, да виде ваша добра дела, и прославе Оца вашег који је на небесима... Светиљка телу је око; ако, дакле, око ваше буде чисто, све ће тело твоје бити светло као кад га светиљка обасја." Благи смешак њених усана, уливао је поверење. Из њене живахности произилазила је њена вредноћа и хитрост у обављању свих послова. Док је живела у Цариграду, сваке недеље је ишла у влахернску Цркву Св. Богородице, а кад је прешла

код Радослава, редовно је долазила у Цркву Св. Апостола, у Епивату.

Радослав, њен муж, био је из класе средње имућних људи: имао је плаћенике и слуге. Ни сам није заостајао иза врлина своје жене, и такође је био веома религиозан. Иако је био опхрван пословима преко целог дана, непрестано је мислио на Бога и чезнуо за светлошћу будућега века. Зато га је Бог, уморног и клонулог, крепио религиозним сновима, у којима се манифестовала једна способност душе, а то је: сањати ону врсту снова која одговара нашим жељама у будном стању. Једна изрека гласи: "Реци ми шта сањаш, па ћу ти казати какав си човек". И тако, пошто је Радослав, преко дана, непрестано мислио на речи Псалама и сећао се светаца и њихових дела, то је и садржај његових снова био увек у вези са црквама, богослужењима, некаквим ливадама, налик на рајске пољане, и слично. Пошто је познавао опасност од снова, који могу постати замка за сујевеље, и пут у псеудопредсказања није никоме причао о својим сновима. То је био разлог што његова жена није дуго знала за један његов сан, који се поновио три пута, у току једне године. Први пут, десило се то, уочи Богојављења, у јануару 924. године. У његовом сну, појавила се веома лепа девојка у црној марами и црној хаљини до земље. Била је то нека светица, до тад невиђена, са ореолом светлости око главе. И сам њен лик био је светао, али не смртно блед, него попут бледила воска. У једној руци, држала је књигу (по свој прилици, Свето писмо), а у другој, око пола метра велики крст и палмову грану приљубљену уз њега. Црна марама била је мало повиђена, спреда, прикривајући јој чело и бацајући сенку до обрва. Божанственост њеног лица чинио је, још, и ведро-тајанствени смешак њених усана. Визија је кратко трајала, али је била упечатљива. Чим је нестала, Радослав се тргао из сна. Био је то прекогнитивни, пророчки сан, и Радослав је видео појаву своје будуће кћери, 20 година пре њеног рођења. По својој милости, Бог је пројектовао у његовој свести будући изглед његове кћери Параскеве, Св. Петке. Други пут, уснио је он тај исти сан, исте године, у лето, на дан рођења Св. Јована (Јовандан), и, још једном, у јесен, на Усековање. Пада у очи то, да су сва три празника посвећена Јовану Крститељу, те да је Светој Девојци било намењено да буде под заштитом Крститеља са Јордана.

Но, пређимо са снова на реалност, која је за Радослава и Кадивку била грубља него што бисмо из горњег описа очекивали. Јер године су пролазиле, а њих двоје још нису имали деце. Попут Захарије и Јелисавете (Крститељевих родитеља), и они су живели, у свему, по

уредбама Господњим, у посту и молитвама и милостињама, али нису имали деце, јер Бог, понекад, жели да брак, из кога ће проићи изабраници, учини, дуго година, бесплодним. Ту су судбину доживели не само Крститељеви родитељи, него и Самсонови родитељи, као и Јоаким и Ана (Богородичини родитељи), па овде и Радослав и Кадивка, родитељи Св. Петке. Ти су бракови били крунисани дуго чеканом радошћу, тј. порођајем после 20 и 30 година проведених у браку, а та деца су постајала велики посвећеници, који ће проинети присутност Божју, која почива на њима, кроз своју епоху, и остати симболи те присутности, и у потоњим временима, тако да их нараштаји славе, и народ Божји их пригрли као непогрешиве путовође и заштитнике на путу ка Небеском Царству. Али, с друге стране, та су деца, баш због старости родитеља, веома рано остајала без њих, и морала су да се сама пробијају, од најраније младости, ка изворима духовности. Или су, пак, као деца, била предавана разним свештеним установама на васпитање и обуку. Самсон је предат свештеницима Јеховиног светилишта, у Силому; Јован Крститељ је, из колевке, такође, био препуштен пустињи (све је већи број савремених историчара Библије и теолога, међу којима је и наш др Емилијан Чарнић, који сматрају да се, под пустињским обитавалиштем детета Јована, подразумева пустињско насеље Есена, који су живели у кућицама од глине, на обали Мртвог мора, и који су своје пророчке редове обнављали усвајањем деце, које су родитељи приносили и посвећивали Заједништву); Јоаким и Ана су, такође, своју трогодишњу кћер, Марију, предали Јеховином светилишту, у Јерусалиму. Света Петка је, по смрти родитеља, отишла у Трансјорданску пустињу, а њен брат, Евтимије, у цариградски манастир.

РОЂЕЊЕ ЕВТИМИЈА

Када је Бог погледао на Радослава и Кадивку, одлучивши да им подари дуго чекани пород, њему је тада било 49 година, а њој 45. Били су већ 25 година у браку. Прво дете био је син, коме су на крштењу дали име Евтимије. Кад је имао 10 година, често је ишао код бабе и деде и чувао им стоку. Имао је једно Јеванђеље по Матеју, које је са собом носио, и крај стоке читао. Сеоска деца су га, једном, задиркивала, говорећи: "Да нећеш да постанеш поп и да певаш:

Алилуја...Алилуја...Слава Теби Боже, и да крштаваш децу?"Он им је одговорио:"Е, кад би ви знали, ово је књижица коју сам добио од калуђера Ангеларија, и он ми је рекао, да изучим ово, и да ћу и ја, једног дана, бити као он".

РОЂЕЊЕ СВЕТЕ ПЕТКЕ

Десет година по рођењу првог детета, Кадивка опет затрудни. Било је то 944. године, дакле, средином X века, пред крај владе византијског цара, Романа Лакапина.Те године, стари цар пожели да ослободи, из незна-божачких руку, чувено чудотворно платно краља Авгара, са отиском Христовог лица, које су Грци звали Мандилион. Знало се за постојање те реликвије, као и да се она налази у дубини исламске територије, у граду Едеси, у северној Месопотамији (северозападни Ирак).Око тог, и у вези тог, платна, названог још и "нерукотворени образ Хрисгов", препричавале су се најчудесније легенде.Говорило се да је, у Христово време, у Едеси, владао болесни краљ Авгар, и да је на вест о делатности неког пророка, званог Исус Христос из Галилеје, који даје здравље болеснима, едески болесни владар послао писмо Исусу Христосу, са молбом да овај дође у Едесу, и исцели га.Говорило се, да је Исус положио једно платно, преко свога лица, и да се на њему, чудом, отиснуо његов оригинални лик.То платно послао је Авгару, у Едесу, уз поруку да ће додиром тог плаша делимично оздравити, а да ће потпуно исцељен бити неколико година касније, кад Едесу буде посетио и један апостол.Тако је Авгар напола оздравио, а после Христове смрти и васкрсења, један од његових апостола, по имену Јуда Јаковљев, звани Тадеј, који је, иначе, и био рођен у Едеси, као Јеврејин у дијаспори, сада, као одрастао телом, али и усавршен духом, вратио се у родну Едесу, да проповеда опроштај грехова и спасење крштење, у име Исусово.Дошавши на Авгаров двор, он исцели краља и од оног остатка болести.Краљ и цела Едеса су примили крштење, а Нерукотворени Образ (Мандилион), похрањен је, као реликвија, у олтару едеске цркве.Међутим, пошто је унук Авгаров био незнабожац и иконоборац, епископ едески сакри свети Убрус у шупљину зида, изнад капије града.Тек много векова касније, кад су извођени радови на зиду изнад капије, свето Платно је откривено у керамичком ћупу, чији је поклопац био затиснут воском, а све се то

налазило сакривено у шупљини зида. Тако је Мандилион поново изашао на светлост дана, и постао доступан обожавању малобројног хришћанског становништва Едесе, утопљеног у дубинама исламско - персијског пространства.

Осећајући да му се ближи крај, поменути византијски цар, у X веку, Роман Лакапин, желео је да Мандилион пренесе у центар источно - хришћанског света, Цариград. 944. год., византијске снаге освојиле су Едесу, и тако је легендарно Св. Платно кренуло пут Цариграда, где су цар Роман и васелњенски патријарх припремали дочек.

Кадивка је, на вест да ће Христов нерукотворени отисак на платну стићи, 15. августа, у Цариград, одлучила да крене, тих дана, у престоницу, код својих.

15. августа, огромна маса света, из Цариграда и унутрашњости, преплавилa је улице главног града. Кадивка, која је, иначе била у седмом месецу трудноће, стајала је недалеко од влахернске цркве. Византијска гарда, на челу са победоносним војсковођама, продефиловала је у паради, уз пратњу музике, главном улицом, и упутила се ка цркви Сп. Богородице Влахерне, где је била трибина на којој је Роман Лаканин, са дворском и црквеном свитом, чекао да стигне свети Убрус. Кад се приближио свечани тренутак, и кад је Мандило он доспео у руке васелњенског патријарха, маса света се пропињала на прстима да види Св. Реликвију, коју је патријарх, стојећи на подијуму, обема рукама подигао високо изнад своје главе. Хор од 200 певача загрмео је, певајући химну II гласа:

"Пречистоме лику Твоме
поклањамо се Благо,
просећи опроштај сагрешења наших,
Христe Боже,
јер си добровољно благоволео
да телом изиђеш на Крст,
да би оне које си саздао,
избавио од робовања врагу.
Стога ти благодарно кличемо:
радошћу си испунио све,
Спаситељу наш,
који си дошао да спасеш свет"

Масу захватише валови емоција, који се претворише у тихе

јецаје. Многи падоше на колена, и плакаху, као мала деца, од слатког ганућа. Кадивка осети, како нека струја прође кроз њу, одозго наниже. Обузеше је трнци и свето страхопоштовање, и гле чуда: дете, у утроби њеној, први пут, покрете се. Некад се то десило Светој Јелисавети, која беше у шестом месецу трудноће. Јер, кад у њену кућу уђе Марија, која, такође, беше трудница, и када се две жене, с поздравом, загрлише, Јелисавета је осетила да је Јован, тада, заиграо од радости у утроби њеној. Тако и сада, када је Кадивка угледала нерукотворену икону на платну, високо уздигнуту над главом патријарха, испуни се Духом светим и стеже за руку свог десетогодишњег синчића, Евтимија, а детенце, у утроби њеној, радосно заигра. Тиме је мала Параскева дала до знања, да ће целог живота бити окупирана Христосом и управљена Њему и свему што је Његово, а нарочито Распећу. Целог живота носиће она, у себи, тај велики дрвени Крст, и сећање на ране које крваре, трнов венац и Лонгиново копље. У њеном непрестаном памћењу, биће места још и за остале предмете Великог Петка: мердевине, које су послужиле при скидању мртвог Христа; гвоздене клинове, извађене из прободених руку и ногу; римски бич, који је ишпартао пруге по Христовим леђима; плаштаницу, на коју је положено тело Исусово, а потом, преклопљено другом половином платна; гроб, у који је сахрањен; судницу, у којој је вођен процес; улицу бола, којом је Мученик пронео свој крст; Вероникин убрус, којим је Христос обрисао намучено лице; петла, који је обелоданио Петрово троструко затајење; Гетсимански врт и камена плоча, на којој је Исус вапио Оцу, док му је крвав зној капао са чела; одсечено ухо првосвештениковог слуге, који је учествовао у хапшењу Исуса, и коме је Исус повратио ухо...Ето, то је био круг идеја, који се окретао у уму Свете Девојке, из Епивата, и због којих јој је лице често било обликовано сузама.

А кад се завршио дочек светог Мандилиона, у Цариграду, и свето Платно нашло своје почивалиште у влахернској цркви, поред Плаштанице и Вероникиног убруса, Кадивка се вратила кући, у Епиват. После два месеца, тачније 14. (27) октобра, у петак, она је срећно донела на свет ћерку, коју, због рођења у петак назваше Петка (грчки - Параскева). Док је била мала, рођаци су је веома волели и тепали надимком Петковица или Петкана. Док су друга деца волела да спавају са луткама, играчкама или малим животињама од крпе, дотле је мала Петка заспавала са Распећем Христовим поред себе, на јастуку, као предосећајући, ко ће јој, у будућности, бити Заручник и Женик. А да је то сам Васкрсли, и увек, и свуда присутни Христос, мислимо да

нема потребе говорити.

ДЕТИЊСТВО СВЕТЕ ПЕТКЕ

Једном, кад је имала 6 година, Параскева је рекла: "Мене је моја мама родила у стомаку у петак". Једна особа се нарочито дој-мила у погледу овог детета, предосећајући да мала није обично дете и да је оно од рођења намењено Богу. Био је то сеоски свештеник, који је у својој торби носио све погребне ствари за парохијске услуге, па и дрвене крстиће, јер је знао да неће никад моћи проћи поред Кадивкине куће, а да не чује умилни, детињи гласић, иза ограда, како га зове по имену: "Симеоне, дај ми крстић". "Па давао сам ти скоро сваки пут кад прођем; зашто тражиш опет?". Али, тада није добијао одговор, него је отварао ташну и вадио нови крстић. Због тако рано испољене и пренаглашене религиозности, многи познаници ове породице питаху се у чуду: "Шта ће после бити од овог детета, кад је сада оваква?" Тада, у њеној шестој години, Радослав је препознао ко је била Светица, коју је три пута сањао, некад давно, пре двадесет година. Препознао ју је у лику своје кћери, и у речима, које је мала, једном, изговорила, а које су биле идентичне са речима које је Светица изговорила у сну. Осим тога, у шестој години, први пут је испољила жељу да подржав амајку у ношењу црнине. Једанпут је узела Кадивкину црну мараму, нацртала на њој белом бојом мали танки крст и замолила да јој брат који је тада имао већ 16 година помогне да повеже мараму тако да покрије и чело. Кад је са тако повијеном марамом ушла у очеву собу, он је претрнуо од изненађења и тајне радости, јер је и Светица из ноћне визије у његовим сновима имала на марами исти такав крстић. Он је то пре смрти поверио жени и сину, и те исте 950. године упокојио се у 65. години живота. Шездесетједногодишња Кадивка је остала удовица, са сином од 16 и ћерком од 6 година. Тада је мала Петкана - Петка, оболела од неког обољења, те је Кадивка водила по многим црквама. Сама Параскева се касније често у успоменама враћала на тај период који је трајао од њене шесте до десете године кад је и била коначио исцељена од болести. Захваљујући тој невољи Параскева и Кадивка су обишле многе цркве, чега се она касније сећала као кроз сан, не упамтивши називе и места тих цркава, али нека магична снага вукла је целог живота да поново види те цркве. Тако, на пример, радо се сећала једног трга на чијој средини беше лепа црква геометријски складних форми и осредње величине. Јужна врата, јер са те стране она и мајка приђоше цркви, беху затворена. Њих две тада кренуше ка западним вратима, али

и она беху затворена.Кадивки беше жао и упита једног пролазника за цркву а он јој рече:"Ви сте погрешиле, Госпођо.Ова црква не слави данас него тек за 20 дана". Кадивка са ћерком обиђе тада цркву са северне стране где врата такође беху затворена, па кре-нуше на источну страну, где иза олтарске апсиде угледаше читаве редове клупа и мноштво народа како седе окренути истоку.Тако источни део трга, иза цркве, беше пун народа као да је пијаца. Али,питала се Параскева, у сећању, зашто би, да је то била пијаца, многе клупе биле поређане једна поред друге и ред испред реда, и зашто би тај народ тако ту седео?Сећајући се тог догађаја као кроз сан, она не успеваше да одгонетне смисао те сцене.Осим овог, имала је сећање и на једну другу цркву.Она се налазила иза неког онижег каменог зида.На месту где је био пролаз силазило се низ 5-6 степеника у двориште поплочано камењем.Ту се налазила црква укопана више од пола у земљу, тако да је глава посетиоца надилазила стреју те је он могао јасно посматрати површину крова покривену плочастим камењем.У ту се цркву улазило низ степенице 2-3 метара доле у полу тамну припрату на чијој средини је био ниски камени подијум, а на њему икона Богородице.Ту је Параскева и добила исцељење у десетој години узраста.Али ми данас не знамо који је то био манастир, црква или светилиште.Евтимije је тада напунио двадесету и отишао за искушеника знаменитог Студитског манастира у коме је тада био духовник познати старац из Житија Св.Симеона Новог Богослова, а који се звао такође Симеон са надимком Богобојажљиви.Студитски монаси су били на високом ступњу духовне културе, те је темељ који је Евтимije ту добио био добар.Кад је Евтимije напунио двадесет осму годину, Параскева је у Епивату већ падала у очи као осамнаестогодишња девојка у црнини.Она се, наимае, надала да пође братовим стопама и постане монахиња, те је увелико носила црнину.Евтимije је, тада, био јеромонах по чину.Кадивки је било 73 године кад се упокојила.Било је то 962. године.Сахрањена је поред мужа Радослава, на епиватском гробљу.Осамнаестогодишња Параскева оста наследница целокупне имовине.Сажалење према сиромашнима подстицало ју је да нештедимице дели у свакој прилици.Сачекала је да се на мајчином гробу одслужи годишњица, а онда, идуће, 963.год. пређе у Цариград, на позив брата, који јој је, тамо, припремио стан у ираклијском предграђу, код мајчине фамилије.

СВЕТА ПЕТКА У ЦАРИГРАДУ

Ова Света Девојка је провела две године у главном граду византијске империје Цариграду. У деветнаестој је дошла, а у двадесет првој је отишла. За време свога боравка у светској метрополи, она се потпуно предала посту, молитви и богослужењима. Три је храма најчешће посећивала; то су били: Св. Софија, Влахернска Богородица и Студитски манастир. Било је то време Никифора II Фоке, византијског цара, кад је моћна хришћанска царевина поново васкрсавала после смртог удара који јој је нанео исламско-арабљански вихор, у ранија три века. Византија се све више опорављала и враћала своје изгубљене територије према Сирији и Палестини. Сам Никифор Фока (963-969.) био је представник једне од најмоћнијих византијских аристократских породица. Волео је рат и војнички живот, али је живео аскетски, и волео друштво калуђера и пустињака. Био је велики поштовалац преподобног Атанасија Атонског. Убрзо после ступања на престо, Никифор је послао овом испоснику, који је тада тиховао у једној пећини која се косо спуштала ка мору, шест литара злата да сагради манастир Велику Лавру, помишљајући да се и сам касније тамо закалуђери. У тој атмосфери државног и црквеног успона, Св. Девојка је провела две године и била посматрач највећег сјаја једног од два најчувенија европска центра, од којих је Рим био један, а Цариград други. Цариградске цркве биле су пуне народа; служило је на стотине свештеника у стотинама цркава, црквица и капела унутар градских зидина и у његовој ближој околини.

Многима је пала у очи, и урезала се у памћење, лепа девојка у црнини, која не мари за свет, него је сва стопљена са Христом и припијена уз његово распеће. Њен емотивно-нежни лик, њено често упућивање погледа небу, и бескрајна преданост на богослужењима, и лице низ које су се котрљале сузе од слатког ганућа пред иконом Христа и Богородице, све је то доводило до закључка да свет тако нешто не виде од како је хришћанство почело давати, у великом броју, светитеље, мученике и испоснике. Света Девица је сматрала за највећи доживљај отварање шкриње у влахернској цркви, у којој је чувана плаштаница Христова. Плаштаница је погребно платно дужине 4 метра, 1.3 метара ширине, постала је предмет обожавања хришћанских маса јер је носила на себи трагове божанске крви Христове. Јер, мртви Христос је био положен на једну половину платна, а спреда и одозго,

покривен другом половином платна, тако да је, на једној половини плаштанице, остао отисак Христовог тела, с леђне стране, а на другој половини, отисак с лица, то јест, с предње стране. На тим осликаним фигурама тела, видели су се трагови од бичевања по леђима, трагови од пробадања клиновима, трновим венцем и Лонгиновим копљем, као и трагови разних убоја и отекина. Због свега тога, сматрана је за највећу реликвију коју Цариград поседује.

Осим тога, Параскева је имала прилике да види и упозна сав дворски сјај и романтику средњовековног града. Посматрала је са дивљењем бескрајне дворске церемоније, које су започињале на тргу, испред царске палате, уз звук фанфара које су оглашавале крунисања, јубилеје, венчања царева и принцеза, тријумфалне параде победничких војсковођа, кад год би византијске трупе умарширале у пуној ратној опреми, водећи колоне заробљеника и носећи десетине сандука злата и другог ратног плена. Са једног импозантног балкона, у одређене дане, император се обраћао својим окупљеним легијама испраћајући их у далеке азијске походе, бодрећи их и обећавајући доделу нових повластица војним лицима. Било је то време спортских игара, такмичења са двоколицама, коњских трка, борилачких вешти-на, сјајних позоришних представа. О већим црквеним празницима и манифестацијама трг је био мспуњен патријарсима, епископима, свештеницима и ђаконима, и читавим четама дечака у белим одорама са свећама и барјацима у рукама. Бирани су патријарси, рукополагани епископи, држале се најчувеније проповеди. Све то, у комплексу двора и придворских цркава. И сав сјај хришћанства и његове световне и духовне културе, манифестовао се кроз врхунске представнике науке, уметности и устројство византијског двора и цркве. Ритуали и обреди били су масовни, пропраћени јецајима, сузама и падањем у занос. У то време, Параскева је посећивала чувене духовнике Студитског манастира, као и Хоровог и Мамантовог манастира, а сва три су била у Цариграду.

У Студитском манастиру је наишла на познаг старца Симеона Богобојажљивог, који је имао многе визије и откривења, а причало се и да је прозорљив. Једног дана, за време бденија, угледа он, поред једног од стубова, чудесну Деву у црнини од главе до пете. Продуховљеност њеног светлог лица јасно се оцртавала уоквирена црним мараме и осталих хаљина. После службе Божје изашао је из олтару мислећи да су сви већ напустили храм. Док је пролазио ка излазу, са запрелашћењем запази Свету Девојку како седи

у једном углу, док су свеће биле погашене, а само по неко кандило светлuczало. Он јој је пришао и залочео разговор: "Како си, дете драго? Волиш много богослужење? Да ли ти нешто треба?"

- "Ово је велики манастир, и мој брат Евтимије је овде јеромонах. Он ми је причао да је ваш духовни син, па сам желела да вам исповедим грехе своје."

- А какве ти грехе имаш кћери? Па ти си још девојка; шта ће рећи они старији?

- Грешна сам што не угађам Богу онако како би Он хтео, већ се расејавам и мој ум лута. Ово је град пун саблазни и метежа а ја немам куд осим у манастир. Ипак ме нешто задржава да свој одлазак у манастир одложим за годину или две. Јер овај град крије у себи и велике духовне чари: све што је врхунско у хришћанству слегло се у њему. Мислим да нигде у свету не постоји толико црква и тако величанствених богослужења, толико хорова, певача и проповедника. Осећам да бивам захваћена, увучена у то. Ја нестајем, губим се и растапам на тим богослужењима. Желим да то упијем и доживим тих неколико година, пре него се затворим иза зидина неког манастира.

- Добро, пођи за мном, одвешћу те код брата да те смести на конак па ћемо, ако желиш, разговарати сутра ујутро.

Те ноћи, брат јој је доделио за преноћиште собицу испод степеништа у старом конаку; ону исту собицу, коју ће, после 12 година, добити Симеон Нови Богослов, највећи мистичар византијске Цркве и највећи боговидац, чувен по својим спевовима у част божанске љубави, и по својим визијама Христа у бескрајној светлости, која је нестворена, безоблична. О тој собици и о откривењима која ће у њој имати преподобни младић Симеон Богослов, известили смо се у његовом житију (12. октобар). Ушавши у собицу, она прочита одговарајуће молитве и леже да отпочине. И имаде овакву визију: угледа у сну старца, кога је те вечери упознала, како клечи у ваздуху а један сјајан облак се спушта на њега, скоро додирнувши његову главу. Чула је да изговара молитве Христу и да помиње његово име. Облак се два пута подизаше и спушташе, а после трећег пута спусти се тако ниско да потпуно прими у себе фигуру старца и он настаде у сјају облака, и његов се глас изгуби у облаку. Тада се Параскева трже у великом умилењу, и упаливши три свеће поче се молити. Тако дочека јутро у чврстом уверењу да се свети старац молио ту ноћ за њу. Сутрадан је била на разговору са њим у једном од три

пријемна оделења.Током разговора упитала га је: Шта је најважније у духовном животу? Старац јој је тим поводом дао следећу поуку:

- Покајање, кћери моја, то ти је прва ствар у духовном животу. "Покајте се!" - То су биле прве речи Крститељеве кад је почео про-

поведати Јудејцима.То су биле и прве речи Христове кад је почео проповедати Галилејцима, и прве речи дванаесторице апостола, кад су, будући послани на то од Христа, почели проповедати.Моје је мишљење да само мала, нерођена деца, у ембрионалном стању, док су још у утроби мајчиној, немају греха, јер још нису удахнула ваздух овог грешног света.А ми који смо рођени, не само да смо удахнули, него смо и мајку (породиљу) намучили, за дојку је угризли, као деца разне несташлуке чинили, и у мислима разне планове и жеље гајили, који се често, срећом по нашу чистоту, нису на делу остварили и то зато што нисмо имали прилике или услове за то.Зато свима говорим: кај се! кај се! и до смрти кај се.Јер, покајања никад доста човеку на земљи.Ако напустиш то спасоносно расположење и делање покајање ти си већ пала; или скренула са правог пута.Зато се увек заогрн у покајање; у њега се обуци; њега пиј као воду и једи као хлеб насушни.Нека те покајање прати од младости и нека остари са тобом.А кад се прегибаш у појасу, чинећи полупоклоне (тј. мале метаније), сагни се мало ниже и додирни земљу прстима десне руке. То ти је наш православни поклон, при чему, додир земље руком значи нашу изјаву: да смо прах и земља.Осим тога, дете моје, имај на уму четири ствари потребне за спасење. То су:

покајање

исповест

душевна чистота

милост

Ово задње не означава само пуко дељење милостиње, него и једно стање душе, која зрачи око себе доброту, која милује сва бића око себе.Ово последње мора да се осети код човека, јер ако тога нема, тај човек није од Бога.Он није ни хришћанин.Он није ништа.Бог није далеко.Он је у твојој унутрашњости, у срцу, које је "прва суптилност душе."Стога се вредност молитве не ограничава само на службени центар богослужја - храм, него се може практиковати свуда, и на сваком месту: у приватном стану, на улици, у друштву или самоћи, у току рада или одмора, на путовању итд.

Параскева је схватила, да ју је промисао Божија довела до

познанства са овим старцем, чије поуке је сада примала као практичне савете за будући живот. Зато је, бар два пута седмично, долазила код њега у Студитски манастир, тражећи, стално, нове одговоре на новоискрсла питања. О томе има помена у Њеном изворном житију, мада се не наводи име духовника од којих је примала поуке у Цариграду. Само жар и чежња за врхунским одговорицама са највишег нивоа, навела нас је на закључак да је свакако морала, трагајући за најбољим међу најбољима, dospети до овог светог старца, који ће изградити још једног свог ученика, чувеног међу најчувенијима Симеона Новог Теолога (Богослова).

Мислимо, да није било питања које Она није поставила свом духовном старцу. Тиме је, за две године боравка "код ногу учитељевих", осветлила сваку област духовног живота, и научила да мисли и расуђује као њен старац. Једном приликом, поставила му је питање о томе шта је крајњи циљ хришћанског живота, шта је крајње назначење човека, уопште, и шта је највиши домет човека, као бића.

Највиши домет човека, као живог бића, јесте светост. То је његово богом даровано савршенство. Ту је он као анђео. То је било Адаму задато, али му није било дато. Што се тиче крајњег назначења човековог, оно је у томе да нађе свој спокој и смирај у Богу. Док то не стекне, човек је у вечитом трагању. Зато Давид каже: "У Бога је мир души мојој, од Њега је спасење моје" (почетак 62 Псалма).

Ако желиш знати шта је циљ хришћанског живота, онда знај да си део одговора на то већ добила овим што је речено. То је светост и смирај у Богу. Неки то изражавају у другачијем облику, па кажу да је циљ задобити спасење. Ево још неких дефиниција о томе шта би био тај циљ: задобијање духа светог; обожење човековог бића; охристовљење; благодареност. Ево како тече еволуција његових преображаја од иловаче до полубожанског бића. Човек рођен у породилишту је рођен, али недорођен. Тек кад га изваде из крстионице он је дорођен. У првом случају имамо рођење телесно, а у другом духовно. Он је тада тек на полазној тачки на којој је био Адам пре пада: њему је било задато, али не и дато. Будући да није био савршен, он је требало да постане савршен. Пошто је већ стваралачким актом, који није зависио од његове воље, постао сли-ка Христа, требало је по том својом слободном вољом да постане и његова прилика. Тај пут од "слике" до "прилике" зове се процес трансформације (преображаја) у Христа. Зато, ко то постигне постаје "други Христ", или "мали Христ". Жена која би то постигла била би "мала Христина". Ту се дакле

ради о свецу и светици. О тој тајни апостол Павле је писао у својој посланици: "не живим више ја него Христос живи у мени", и опет: "достигните меру раста висине Христове". Прелазећи у виши облик постојања, сваки светац, и праведник задржава свој идентитет, али стиче још на земљи једну или више харизми или моћи, а то су: профетизам (предсказање), прозорљивост (видовитост), телепатија (осећање туђих мисли, њихово прозирање), билокација (јављање у дупликату, тј. на два места у исто време), левитација (молитвено подизање од земље, лебдење у ваздуху), ходање по води, мењање димензија тј. прелазак из III у IV димензију и обратно (ефекат је: невидљивост и видљивост по жељи); затим ту долазе још неки виши дарови као што су: владавина над собом (над својим умом, осећајем и вољом), владавина над духовима (истеривање демона, власт и заповедање нечистим силама; један свети пустињак је приморао демоне да сву ноћ раде и до јутра самељу сво жито у млину, да би им тек у освет одобрио бекство) владавина над зверима и над природом и њеним елементима као што су земља, вода, ваздух, вагра, (Св. Исак каже: "Покори се Творцу и покорена ће ти бити сва твар".), затим опет ту су и следеће моћи: моћ девичанства, моћ молитве, моћ реанимирања (тј. оживљавања) умрлих тако што се призове Бог, да поврати душу умрлога у тело, као што је могао чинити Илија, његов ученик Јелисеј и многи други. Ипак, овако оживљене особе биле су и даље подложне повредама или уништењу и смрти, за разлику од васкрсења где оживљени постаје неуништив, несагорив, и бесмртан. Посмртне моћи светаца биле би: нетрулежност тела (свете мошти), и коначно васкрсење пре Општег васкрсења, а то је Христос дао за сада само својој мајци, а припрема још за двојицу својих Сведока пред крај историје. Најнеобичнију харизму примили су Илија и Енох који се сада налазе негде (ако тако можемо рећи) између неба и земље, између живота и смрти, јер они нити старе, нити припадају земаљском свету, а уједно нису мртви, па не припадају другом свету.

"А како ће изгледати небески скуп свих васкрслих људи у Царству небеском?" упитала је Параскева Старца. Он јој је одговорио:

"Пошто је сваки од њих постао 'мали Христ' и 'мала Христина' (по благодати, тј. дару), то ће онда они бити један велики скуп христоса, једнаке висине и истог доба (вечита младост у 33. године). Као што је њихов Прволик Христос Господ одсјај очеве славе, тако ће и они бити одсјај одсјаја тј. одсјај Христа једнобитног са Оцем, који све његово има по природи, док сви ови људи охристовљени имају

по благодати (тј. дару).

"И тада ће се праведници засјати као сунце у царству оца Христовога," каже се у Јеванђељу. "А сада, дете моје, пођи и потруди се".

За упознавање карактера ове наше Светице, додајемо и малочас показану знатижељу и жеђ за поукама, тако да поред молитвености, самолишавања и ограничавања у исхрани, као и покајничког расположења можемо донети закључак: пренаглашена религиозност. Али та пренаглашеност није имала ничег заједничког са појавама као што су фанатизам, самообмана, пијетизам и сличне болесне или површне религиозности. Њена пренаглашена религиозност потицала је из најискренијих унутрашњих потреба њеног срца. А доказ исправности, била је управо "милост" о којој је старац говорио кад је рекао да су четири ствари потребне у духовном животу: покајање, исповест, чистота душе и милост. Сво њено биће зрачило је ту милост, почевши од мисли и осећаја, па до гласа и покрета.

Параскева је, понекад, наилазила на чудесне примере подвижништва у самом народу. Тако је упознала једног старца који је лично на Христа, али који је цену за ту сличност платио тиме што 50 година није окусио ни кап зејтина, а јео је само пшенични хлеб, кромпир, лук, дудиње и друго воће и поврће. Разуме се да млечне производе и месо (ни рибу) није хтео ни знати да постоје. Поводом његовог случаја дошла је у недоумицу питајући се како је старац могао заобићи сва црквена правила о разрешним и посним данима, као и одредбе о исхрани на велике празнике. Размишљала је дуго о томе и дошла до следећих закључака: старац је био веома прост, па према томе неузнат са прописима о исхрани. Затим, старац је, као млад човек, био гост у једном манастиру у првој недељи Великог поста. Већ после два дана, изјавио је да жели да остане и замонаши се. Кад је то чула жена, отишла је са двоје мале деце и бебом у наручју код епископа и он је наредио да се тој жени изиђе у сусрет и њен муж силом или милом отпусти из манастира. Кад је човек дошао кући прогласио је своју собу за манастир Преображење, одбио да живи телесно са женом, преузимајући сада опет само старање о њој и деци. И од тада није више окусио зејтин нити било шта мрсно. Он је, дакле, у најригорознијем посту тражио надокнаду за неиспуњену жељу да буде у манастиру. Он је, штавише, био интимно убеђен да преображењски монаси никад не прекидају крајњи пост који је затекао код њих током прве седмице

Великог Поста.Девојка Параскева, склона испосницима, одмах је запазила овог старца и била фасцинирана њиме. Био је то још један пример контрадикције између двеју неспојивих ствари, које, спојене, представљају чудо.На пример, за Светог Антонија било је несхватљиво да неко, ко не живи у пустињи као он, може бити већи од њега (пред Богом). У то се два пута уверио.Први пут кад га је анђеоло послао у престоницу Египта да пронађе две удате жене, које су светије од Њега.Други пут био је послат у Александрију да пронађе занатлију који га такође надилази по духовности.Антонију беше разрешена загонетка и он доби одговор: оне жене су јетрве, које се никада нису посвађале, а онај занатлија је стално мислио да ће се сви спасити, само ће он отићи у пакао (наравно, такав облик медитације не може свако практиковати, већ само они најјачи).

Осим поменутог цариградског испосника "у цивили", Параскева је упознала и жену, која јој је поверила да 42 дана није појела ништа осим пола хлеба и два литра воде.Будући у првој љубави Божјој, Параскеви се све чинило лако, и она се почела још више предавати сваковрсним подвизима и лишавањима.Поче да се мења.Њено тело поста некако танано и духовно; цела фигура је одисала лепотом чедности, чак су и набори њених црних хаљина и црне мараме, по благодати Божјој, добиле посебну грацију и лепоту. Лепота, о којој је овде реч, односи се на ону врсту лепоте коју зовемо "светачка лепота".У византијској теолошкој антропологији постоји посебна реч, "калос", која означава ту врсту лепоте, а води порекло из Новог завета, из једне Христове наредбе која гласи:"Нека се светли светлост ваша пред људима да људи виде вашу лепоту (калос) и да прославе Оца нашега који је на небесима."Овде се, дакле, ради о еманацији од унутрашњости према споља.То је зрачење душе испуњене Богом, који од искона поседује атрибут лепоте, па тако и ствара лепо свет, и надахњује уметнике да стварају лепа дела.И ствар (твар) тежи ка лепоти, пошто је у сродству са Првом и изворном лепотом -Богом.Од монаштва као харизматичког скупа тражи се да буду "лепи старци" (калос герос), то јест да ако то не постану и не оваплоте у себи и на себи те знаке божанске лепоте, онда су они само промашени "калуђери".Носиоци Божанског откривења нису мргодни, зловољни, егоистични и хладни уображењаци, него људи и жене који зраче.Глас о Светој Девојци која се издваја из просека цариградске духовне средине, доспе и у патријаршијске кругове. За време патријарховог имендана, када је давао част својим сарадницима и угледним црквеним

и државним функционерима, на пријему у главном салону један цариградски свештеник овако је описао Параскеву:

"Она је светачки бледа, неким унутарњим светлом осветљена на површини лица; уз то црте њеног лика су савршено складне, као извајане, и лепе. Веома је религиозна чак, пренаглашено религиозна. Дуго стоји на богослужењима, пре и после службе љуби све иконе редом, три пута се поклања пред великим дрвеним крстом освећеним у Јерусалиму, који свака цариградска црква има по један. Дневно посети по десетину цркава, у току службе или ван богослужбеног времена. Мислим да нема девојке у целом хришћанском свету која се моли више од ње. Чуо сам од неких верника пастира, у околини Цариграда, да су је понекад виђали, недалеко од њеног стана, у оближњој шуми, како се моли. Пастири су у рани освит изгонили своја стада и угледали неку прилику у белини, између стабала дрвећа. Тихо би се прикрали и видели величанствен приказ: девојка у дугој белој хаљини, вероватно оној у којој је спавала ноћу, клечала је скрштених руку које је, с времена на време, подизала небу, упућујући и умилне погледе ка небесима и уз то полугласно изговарала молитве. Са првим блеском позлаћених сунчевих зрака између дрвећа, као да би се тргла из тог заноса, устајала и кренула ка својој кући, која је била крајња у том предграђу, близу поменутог шумарка. Разуме се, пастири не само да ниси обелоданили своје присуство, него су и осталим својим друговима давали знаке руком, да би остали тихи, и да би се што пре удаљили са стадом ка својим одредиштима да не би ометали ову прекрасну симфонију невиности, девичанске молитве и занос љубљиви према Богу. Јамачно то је изабраница Божја, и шта ће бити од ње касније, кад је сад оваква? Глас те Девице је милозвучан, милостив и често помиње у говору име Божје, грех, покајање, народ, цркву, свету воду, милост Божју, своју грешност итд. (Иако ја не видим ни сенке греха на њој толико је сва она светла изнутра и споља). Жали цео свет, а нарочито због великог броја људи који не знају за Бога. Посебно жали свој српски народ, тамо преко Вардара, у Поморављу, јер каже да јој је брат, који је, иначе, калуђер близак патријаршијским круговима, поверио најновији извештај у кабинету Васељенске Патријаршије, у коме се сазнаје о стању хришћанске вере у Србији. Оно што је веома забрињавајуће и разочаравајуће, за нас Византинце, па и за девојку Параскеву, јесте чињеница, да су Срби веома нерелигиозан народ, јер се не труде да науче ништа више о својој вери, осим своје кућне славе, не знајући чак ни кога славе, нити ко је

био светац кога славе. Још мање знају ко је био Христос, мада се често заклинју његовим именом и називају себе хришћанима. Али, кад дођу дани неких старих паганских богова, које су поштовали њихови преци, излазе подаље у околне шуме, и носе у корпама храну, цвеће, тамјан и посебну гардеробу, за вршење паганских обреда. И тако, тамо у шумама и на пропланцима започињу своје распојасане игранке и церемоније у част богиње плодности, богова земљорадње и усева, приносећи и стоку на жртве. Вративши се кући, поново започињу извршавати своје хришћанске дужности: крштавање деце, јер кажу: "Ваља се за здравље". Од свих обавеза према вери, најслабије испуњавају обавезу доласка на недељне службе у цркву. Тако постоји извештај да у цркву долази, недељом, десет на хиљаду становника. Ревносне свештенике, који их због тога опомињу, протерују, а млаке и равнодушне, примају. Не дозвољавају да им свештеници намећу неке обавезе, нити да их укључују у неки црквени програм евангелизације и унапређења вере. На такве свештеничке покушаје, Срби одговарају речима: "Ради ти попе твој посао, а ти знаш који је: да сахраниш мртваца, венчаш младу и њеног момка, крстиш дете и то је све. Не требају нама твоје филозофије. Ти си плаћен да прочиташ те ваше законе и молитве и ништа више. Буди задовољан, а ако ниси ти можеш и да идеш, узећемо другог..." Ето, због таквог односа према вери српског народа, девојка Параскева много жали свој народ. Ја сам јој саветовао, да ту не вреди ништа осим стална молитва за њих. И она ме је послушала."

У то време, било је то већ при крају друге године Њеног боравка у Цариграду, поче Њено живо интересовање за Блиски Исток, Палестину, Синај и Арабију. То је дошло под утицајем трију фактора:

- 1) позив у сну
- 2) разговор са ходочасницима, повратницима из Јерусалима
- 3) Етеријин рукопис на грчком - о Палестини.

Једне ноћи, у своме стану, на крају ираклијског предграђа, Параскева имађаше нешто што бисмо могли означити појмом "позив у сну". Она, на име, усни сан у коме јој се појави нека прекрасна Азијаткиња. Лик њен био је егзотичан, и указивао је на онај део света где се налазе Египат, Тунис, Алжир и Мароко. Прекрасна жена немаше одеће на свом нагом телу уместо тога, дуга бела, сребрнаста коса покривала ју је све до листова на ногама. Она промоли руку кроз завесу од косе и даде јој руком знак да пође к њој, уз то јој рече:

- Ходи к мени!
- А ко си ти? упита Параскева.

- Ја сам Марија Египћанка.
- А где да дођем к теби? У Египат? настави Параскева.
- Не.Нисам тамо.Али ћу ти се опет јавити кад треба, па ћеш знати где сам ја, и где треба да дођеш.Јер, тамо где сам ја нашла мир, наћи ћеш га и ти.

После ових речи, привиђење нестаде, а Параскева се пробуди.Ујутро је отишла у Студитски манастир, код Старца Симеона Богобојажљивог, и замолила га за објашњење сна. Старац јој ништа није рекао, али је отишао до библиотеке и донео јој велики том Житија Светаца за април.

- Овде,окрени прву страницу ове књиге која садржи биографије 30 светаца, за сваки дан у априлу по један.У првом априлу наћи ћеш биографију Марије Египћанке, а то почиње на страници 1.

- Хвала Вам, прочитаћу то доле у мојој соби, рече Параскева.

У "мојој соби" - значило је у оној соби где је први пут преноћила у овом манастиру, и где јој је брат Евтимије одредио собицу испод степеништа.Ту је она за те две године бар двадесет пута заноћила.Ушавши у ту собу као у неку базу, она жудно и знатичељно прочита, Житије Свете Марије, у року од два часа; потом тихо склопи књигу и оде код брата.

- Брате мој, Евтимије, управо сам завршила читање Житија Свете Марије Египћанке, и сва сам обузета њоме.Ево, сад треперим од неког усхићења кад помислим на Њену пустињу.Али, Она је провела само мали део живота у Египту, негде до седамнаесте године, а преосталих 40 година живела је у Трансјорданији, у некој пустињи која је удаљена 20 дана пешачења источно од свете реке Јордан.

Евтимије изиђе за тренутак и врати се са шестаром и географском картом.Распросгревши карту по столу, он забодје шестар у плаву линију која је означавала Јордан, свету реку. Потом, отвори други крај шестара и рече:

- Ово је растојање колико може један пешак преваљати у току дванаест сати ходања, узимајући у обзир и одморе на том пешачењу. Ево, сад преносим двадесет пута ту меру на исток, јер је Египћанка двадесет дана путовала.

- И шта си пронашао тамо

- Њену пустињу.

- Која је?

- Велики Нефуд!

- Јеси ли сигуран да је то Светичина пустиња?

- Да, пошто осим овог Житија нема других списа о Светици. Држећи се овог Житија и идући трагом описа у њему ми смо дошли мерењима до Пустење Нефуд, у центру Арабијског полуострва. А сада ми испричај шта си још прочитала и сазнала о Њој!

- Сазнала сам да је њено Житије написао Софроније, Патријарх Јерусалимски. Он је био свега четири године на положају патријарха: од 634. до 638. године. За време своје владавине, он је сазнао од тамошњих монаха из Јерусалима и околине, чудесне приче о Светици Марији. Причало се да је рођена у Египту, да је побегла из свог села и, у потрази за авантурама, доспела у престоницу те земље Александрију. Тамо се, нажалост, предала порочном животу и постала...ах...тешко ми је да то изустим...постала је... блудница! Једног дана и сама се згрозила себе и посла којим се бавила и решила да се покаје. Отишла је на реку Јордан; нису је поколебали ни лавови чија је рика ноћу, из јорданског шипражја, потресала тло на коме је стајала. Постепено се удаљила све више на исток и у тој пустињи провела 40 година, у глади и жеђи. Пред смрт ју је пронашао неки старац Зосима који је саслушао њену исповест и причестио је. Он је, после смрти Светице, свуда проширио усмени извештај о њој. Тек два века касније, патријарх Софроније је прикупио те усмене приповести о њој, и писмено их изложио у спису Житије за Први април - успомена на Свету Марију Египћанку, највећу и најсуровију покајницу свих времена.

- Још ми реци, сестро, да ли се зна за Њен гроб, и да ли су остале Њене мошти?

- Не зна се где јој је гроб. Јер, кад је после причешћа умрла, онда је из јорданског шипражја изашао велики лав и дошао на место где је лежало мртво тело Светитељке. Тада је са Јордана дошао и старац јеромонах Зосима. Лав је шапама ископао раку а старац и лав заједно је положили у гроб, који је лав одмах шапама затрпао. Тако се до данашњег дана не зна њен гроб, али по својој прилици је тамо негде, у пустињи Нефуд.

- Да, да, Житије њено веома је поучно. Нека те Бог благослови сестро. Радујем се твојој ревности, Али ипак пази да се не спотакнеш. Не претеруј преко својих моћи, да не би клонула и пала у очајање.

- Молитвама твојим јеромонаше, брате Евтимије, рече она и поклонивши се изађе.

Од тада, Она је почела да се интересује за Палестину, Јордан и Трансјорданију, као и за Јерусалим. Ходочасници, повратници са

Истока су јој причали о условима за живот у тој далекој земљи. Палестину су тада држали у власти Арабљани. Они су у VI и VII веку кренули у освајање целог света. Као река кад се излије из свог корита па преплави целу околину, тако су они плавили област за облашћу. Истргли су од Византије две трећине њених земаља на Истоку и стигли до Индије и Кине. Тако је Палестина још у VI веку постала део Сварапског калифата.

Централна управа над целом Северном Африком, Малом и Средњом Азијом и над свим муслиманским светом била је сконцентрисана у ирачком граду Багдаду, а врховни поглавар свих исламских земаља који је резидирао у Багдаду, носио је титулу калиф. У време Свете Петке (X век), велика све арапска држава распала се на више независних исламских државица, од којих је једна била и Палестина са Сиријом. Ипак, ови нови мали, локални владари нису се усудили да и они узму титулу калифе. Ту је титулу задржао багдадски калиф, док су се остали задовољили титулом емира (кнеза). Палестински емир је резидирао у то време у сиријском граду Дамаску. Из Дамаска је надзирао све луке у Палестини, затим све градове од којих је, после Дамаска, највећи био Јерусалим, и контролисао је Арабијско полуострво. У његовој власти су, дакле, били сви библијски локалитети. Долазак хришћанских ходочасника из Европе, и њихова безбедност на палестинском тлу, зависили су од добре воље емира из Дамаска и градских и варошких арапских управљача. Срећом, Арапи нису правили сметње хришћанским ходочасницима, чак су развили посебну мрежу путева и веза преко којих би ходочасници што брже доспевали до својих циљева.

И, најзад, трећи чинилац који је утицао на нагло Параскевино интересовање за Свету Земљу, био је један изванредан спис, који је био написан на латинском, а носио је наслов: "Путовање Етерије по Светим Местима". Текст је из 4 века, и потиче од хришћанске девојке Етерије из шпанске покрајине Галиције. Живела је и писала у IV веку. Добила је велике црквене препоруке, новчана средства и пратњу преводиоца и витезова уз чију помоћ је прокрстарила целу Палестину, Синај, Египат, Сирију и Месопотамију, бележећи своје утиске о библијским локалитетима, изгледу земље и обичајима народа. То је био најбољи ходочаснички приручник раног Средњег века и радо је читан на изворном латинском, и у грчком преводу, кроз цео Средњи век. Надахнута примером девојке Етерије, девица Параскева и сама жељаше да пропутује сва та места. И тако, мало по мало, Бог је

усмераваше ка њеној будућој другој домовини Палестини.

Можда бисмо, напред описаним чиниоцима, који су утицали на Свету Девојку Петку у погледу интересовања за Св. Земљу, могли додати и онај, опште познати чинилац, а то је, њена љубав према библијским текстовима. У њима је описан читав један свет Средоземног базена, у чијем центру је увек доминирала Обећана Земља, Палестина. Она је била домовина Библије, монотеизма и хришћанства. Домовина свега што је за Параскеву било сан снова. Ту је рођена Богородица, и Свети Јован, и Христ. Тамо је Јордан, Галилеја, Јерусалим, Јерихон. Тамо је Голгота (Калварија), и Крст Искупљења, Тајна вечера и соба Духовдана. Говорило се, у то време, (највише на Западу, али и у Византији), да у некој комори испод платоа разрушеног јерусалимског (Соломоновог) храма, борави свети Грал чудотворна златна здела, која је била власништво Марије Магдалене, и коју је она подметнула испод великог Крста, у моменту кад је из Христових рана капала крв. Због те свете Крви, светом Гралу су приписиване разне чудотворне особине, као што је вечита младост за онога ко би га пронашао и пио свакодневно из њега, затим плодност земље и стоке тамо где би се Грал чувао, и обезбеђена исхрана породице која би чувала Св. Посуду. Па и цариградске ре ликвије, као, што су Плаштаница, Нерукотворени отисак на Авгаровом платну и Вероникин убрбус, све три светиње, чуване у Влахернској цркви биле су пореклом из Јерусалима. И тако раније, а још више сад, Параскева упираше поглед на југ, преко Медитеранског мора према Палестини.

Тако су пролазили цариградски дани Св. Петке, блажене девојке у црнини. Једном приликом, никифор Фока је приредио тријумфални дочек својих победничких трупа из Мале Азије. Сав народ је викао: "Живео!", једино је Параскева ћутала. А кад је упиташе зашто и она не кличе цару одговорила је: "Зато што ја не признајем другог цара осим Бога. Ваш је цар земаљски, а мој је Небески". Параскева је више припадала небеском него земаљском свету. И сама је више пута поверила своме брату тај осећај говорећи: "Мени се понекад чини да нисам од овога света, него да припадам неком другом свету". Док је била девојчица незрелост јој није дала да размишља о браку, а кад је стасала у девојачки узраст, ушла је у религиозни занос, који, скупа са неискуством и невиношћу душе и тела, не даваше јој да помисли на брак. Света Петка је пролазила кроз своју епоху не примећујући безуспешне покушаје извесних младића да привуку њену пажњу на њих. Било је у Средњем веку свуда, а нарочито у великим метрополама

(као што су Венеција, Рим, Цариград), младића који су неговали песништво, попут италијанских трубадура. Они су певали и свирали испод прозора својих драгана, удварајући се и женама чувених градских првака и министара, чему се нису противили чак ни сами мужеви, прихватајући ту игру као уобичајени комплимент и почаст госпођицама из високог друштва. Али, такав је био Средњи век: мешавина суровости, тираније и милости; страсти и чедности; побожности и паганских игара; најдубље понизности, нежности, лирске емоционалности, праштања и погубљења. Људи су у великим масама и са знатижељом хрлили у одређене дане да са уживањем гледају јавна жигосања, бичевања и погубљења на јавним трговима одређеним за тријумф Правде. А са друге стране, плакали су и јецали кад би чули да је цар пао с коња и повредио ногу. Била је то мешавина мистике и заноса са безбожним пијанчењима, витешким турнирима и ловачким хајкама.

Ипак, светлост Хришћанства, нежна и мистична, просипала се на ту чудну мешавину живота, оплемењујући је, уздижући, посвећивала је и усавршавала. Пуни су били манастири, ћелије и испоснице по пустињама, на Истоку; пуне су биле опатије и самостани, на Западу. Цветали су Сантјаго де Компостела у Шпанији, Опатија Клини у Француској и Монте Касино у Италији. Хришћанство Истока и Запада беше још јединствено и не познаваше оног расцепа који ће се догодити оне кобне 1054. године. У таквој атмосфери врхунца средњовековне побожности и верског заноса, кретала се Света Девојка Параскева, припремајући се да пође на путовање које је представљало сан снова свих њених савременика путовање у Свету Земљу и свети град Јерусалим. У то време, људи и жене су продавали своја имања, предузимали постове и јавна покајања, да би се очистили и удостојили да крену на ходочашће на Христов гроб. Успут су делили милостињу пловећи ка обалама Палестине. Сматрало се да ходочашће доноси опроштај грехова и умилоствљенење Бога, као и задобијање изузетних харизми (дарова). Зато је сваке године, уочи Великог Петка и Васкрса, стотине бродова подизало своја једра и полазило из разних хришћанских, како европских, тако и азијских центара, у правцу Св. Земље. Ношени су богати дарови и прилози тамошњим црквама, светилиштима и ма-настирима у Назарету, Маслинској Гори, Витлејему и Јерусалиму; манастирима Св. Саве Јерусалимског, Герасима Јорданског, Георгија Хозевита, Св. Катарине на Синају.

Од како су почеле припреме за пут у Јерусалим, Св. Девојка о

којој је овде реч, борављаше у непрестаном умилењу, сва стопљена с Христом кроз пост, молитву и сузе, као у неком заносу. Будући у таквом стању, она је горко жалила свако нагињање ка преједању, сваки порив и изазов смеха и било чега што одудара од покајања и страха Божјег. Она се уклањала од свега тога као од греха на врху лествице зла. Исповедала се често, још више притежући себе, тако да се неки искусни хришћани и свештеници забрињаваху због такве њене ревности. Али, Богу хвала и слава, не паде она у понор растројства и очајања, нити гордости, а нити оболе телом, нити скрену у неку другу врсту погибелји, прелести или штете. Нема сумње да је Христос био с њом. Она нише не спаваше у постељи, него распростре асуру и неке поњаве на под, по угледу на монаха Атанасија Атонског који је тада градио манастир на југу Атоса Велику Лавру. Пошто јој је то медитеранска клима омогућавала, она, дакле, спаваше на дрвеном поду, руку раширених у виду крста, а сваког петка размишљаше и читаше о оним местима из Јеванђеља која су описивала догађаје Великог петка и пута на Голготу. Она је тада била обливена сузама, уздишући при помисли да се људи, својим гресима, сврставају у ред оних, који разапеше Христа на Голготи, и који, услед тих грехова, чак шта више, још увек га разацињу, после толиких векова, у срцима својим.

На недељу дана пред полазак на свој други, мистични пут и ходочашће, она сврати у Студитски манастир да узме благослов од Св. Старца Симеона Богобојажљивог, и да чује још неку поуку од њега.

"Кхери мила - говораше јој Старац често си ме питала о томе, какав пут да изабереш и како Богу да угодиш? Ја ти, до сада, нисам говорио ништа, осим што сам ти рекао: Бог ће ти открити шта да радиш. И давао сам ти да читаш Лествицу и Житија Светих. Сада ти поклањам највећи дар који данас може неко приуштити другоме, а то је ова велика књига. Ту је цео Стари и Нови Завет, дакле цело Св. Писмо. Знај, да се свака ова књига ручно преписује и украшава иницијалима и словима разних величина и боја: у црвеној, златној и црној. Годину дана прође док један монах припреми једну овакву књигу. Зато не може свако приуштити себи да има целу Библију. Поседују је само Цареви, патријарси, епископи и верске установе као што су манастири и библиотеке. А ову Библију ти поклањам; она је масивна, тешка 3 килограма. Ти, пак, сећај ме се у молитвама. А кад стигнеш у Св. Земљу, Бог ће ти открити шта ћеш чинити, како ћеш живети и како Богу угодити..."

Док то говораше, звоно огласи позив на бденије. Старац се

прекрсти, стави скуфију на главу, скоро до очију, потом устаде и, пружајући руку, гестом благосиљања, додаде:

- Нека те Мудрост Божја води, кћери мила, и Дух Утешитељ који заједно са нама вапије: Аве (Оче), нека те научи да се молиш.

- Хвала Вам, часни оче, рече Девојка, пољуби га у руку и изиђе за њим у цркву. Успут, од ћелије до цркве, поставила му је још једно питање.

- Што се више приближава хиљадита година, све више се чују гласине широм хришћанског света, како на Западу, тако и на Истоку, да ће "смак света" бити у хиљадитој години, то јест, да свет неће дочекати хиљадиту годину.

- У самом бдењу и очекивању Женика, нема ничег лошег. Шта више, нама је Христос свима заповедио, рекавши: бдите и молите се, јер не знате кад ће доћи Господар ваш, да вас не затекне неспремне. Али је казао и то: пазите да вас неко не превари рекавши: време је близу. Јер, о дану томе и часу, не знају ни анђели, нити било ко осим Оца Небескога. Крај Света може доћи сутра, ноћас, а, можда и кроз осам хиљада година. Зато, остаје нам само стална обавеза бдења и спремности. Постоји мишљење да се свет одржава молитвама једног тајног молитеља, који, далеко од света, у тишини самоће, приноси непрестане молитве за спасење света. У сваком поколењу, Бог изабере и надахне по једног таквог молитеља, а кад буде нестало молитеља за цели свет, тада ће и доћи до краја света.

- А како се треба молити за цео свет?

- Ако не помислиш да ће цео свет у пакао ићи, ти се не можеш топло молити за цео свет, одговори Старац. Али ја те подсећам на посланице Апостола Павла, где он каже: сав свет у злу лежи, и сав свет је ђаво заробио. Зато ти сматрај у погледу Света да се он налази у великој опасности и да стоји на рубу паклене провалије, па ћеш вапити из дубине душе да се Бог смилује на свет. Нешто слично су Оци рекли о смртном часу: ако свако од нас не буде мислио да је то последњи дан у његовом животу, не може се сачувати од греха. И обратно: ко буде мислио да је то последњи дан у његовом животу, тај неће никада погрешити, јер као узду за грех има помисао на смрт. Разуме се да и молитва тада бива вапајна и ватрена, а не млака и површна. Зато, моли се не само за себе него и за цео свет.

И тако се Параскева опрости од духовника. Она је предосећала да ће се догодити неки преокрет, и да се, можда, више неће вратити у Цариград. Али, није имала ни јасну представу о томе, шта ће, даље, са

њом бити.

Иначе, припреме за полазак у Палестину већ су се приводеле крају. Брату је рекла да се, можда, више неће враћати у престоницу, и да за сада још не зна за други пут осим брака или манастира. Пошто она не жели да се уда него да се веже потпуно за Христа, остаје само оно друго манастир. Али где? Који? Можда у Палестини, или негде у Италији, јужној Француској, Португалији, Шпанији... То нек Бог одлучи; зато и путује у Св. Земљу да јој Бог открије своју вољу.

Брат, пошто је био монах у придворском манастиру, имао је утицајних људи до цара и око патријарха, и, преко њих, већ је обезбедио за Параскеву место у првој и главној галији. Она је сву имовину поделила сиромашним породицама у Епивату; један део је поклонила Студитском манастиру, а трећи део понела је са собом да дарива палестинска светишта и сиротињу тамошњих градова, као и за путне трошкове.

Те, 965. године, полазак је био организован за V недељу Великог Поста (средина априла). То је било 14 дана слободног времена до Васкрса. За то време ходочасници су требали да проведу 7 дана на мору, и седам дана у обиласку и упознавању Јерусалима. После Васкрса могли би провести још месец дана у обиласку свих већих библијских локалитета.

У суботу, уочи V недеље поста, још једном се видела са Старцем Симеоном и коначно узела благослов од њега за пут. Остала је у Студитском манастиру на свуноћном бдењу, које је било посвећено Марији Египћанки. Ујутро је служио патријарх у Светој Софији за неколико стотина ходочасника. У цркву је стало неколико хиљада људи и жена.

После службе сви су кренули на пристаниште, где је укотвљено стајало седам галија. Почело је праштање са родбином и пријатељима, који су ту дошли на испраћај.

Параскева се опрости са братом Евтимијем, и уђе у прву галију намењену за угледне великодостојнике. Са једног узвишења Васељелски Патријарх је благословио све ходочаснике, а кад се огласише фанфаре, сви бродови, један по један подизаху сидра, окретаху се пут мора и испловљаваху из луке. Ходочасници, скупљени дуж ограде бродова, махашу онима на земљи, а ови, опет, са обале њима довикиваху да се помоле за њих на Христовом гробу, у Јерусалиму.

Прва, највећа галија, венецијанске израде, беше величанствена, раскошна, гиздава, украшена резбаријама и вајарским

елементима, као што су фигуре и попрсја људска и животињска. Било је ту фигура лавова и орлова, од дрвета, слоноваче, позлате и бронзе. Богате госпође и дворске даме у раскошним хаљинама, византијски феудалци, богати трговци, писари, министри, калуђерице, војни функционери, теолози, научници, ето, то је била елита ходочасника који су путовали у првој галији. Иза овог брода, ишла је друга галија са наоружањем, безбедности ради. Следећи бродови, њих четири, превозили су остали свет свих грађанских сталежа. Параскева је дала себи извесну слободу да ужива у призору сјаја високог друштва и посматрању дворског церемонијала, говорећи себи: "Параскева, погледај последњи пут ову благочестиву и племениту дворску елиту, јер је више никад нећеш видети; идеш у сиромаштво Христа ради".

Пловило се седам дана. Делфини су весело искакали из воде, праћали се и јурили за лађом, скупљајући остатке хране који су бацали с брода. Десеторо деце угледних породица могло се видети, с времена на време, како се забављају бацајући корице од хлеба у море (то је једино што су могли понудити делфинима у тим данима пред крај Великог поста, јер треба знати, да је чак и "високо друштво" тог доба поштовало Велики пост, а поготову у спреси са ходочашћем). Из тог разлога, на броду није било грубљег нарушавања јавног реда својственог слободном "крем друштву".

Параскева је, често, у току дана, тражила неки мирнији угао, и неколико часова проводила у прелиставању прекрасне Библије, јединог бесцен блага које је понела са собом од материјалних предмета. Дивила се лепоти и украсима на заглављу сваке странице, и обузимао је свети занос при читању светих текстова пророка, пуних блажене утехе и месијанске светлости. Она је читала лепо и течно грчки, јер, иако Српкиња пореклом, имала је испред себе неколико генерација предака настањених у грчкој престоници и њеној околини. У ствари, она је боље говорила грчки, а сасвим мало српски. Зато је имала то преимућство да чита Библију у оригиналу, такорећи из прве руке. Понекад је посматрала галебове који су путовали заједно са бродовима, а понекад би угледала лепа мала острвца са бујном вегетацијом, очигледно без знакова људског присуства; посматрала је и пролазак страних бродова, махом товарених и трговачких, под александријском или бејрутском заставом. После шест дана путовања прикључи им се један енглески велики једрењак са 400 ходочасника.

Седмог дана упловише у луку Аскалон, упоредо са два шпанска брода, било је то изјутра у недељу Великог Поста, коју зовемо

Цветном Недељом.Искусно око вишег официра цариградског брода читало је по заставама бродова усидрених у луци, држављанство и порекло сваке лађе, тј. земљу из које је брод допловио.Било је ту укотвљених бродова из Венеције, Ђенове, Напуља, Палерма, Марсеја,Нарбоне.Кад угледаше обалу Палестине сви ходочасници се скупише на ивицама бродова и почеше да кличу, подижући руке к небу; госпође и девице почеше да јецају и говоре: "Ево краја нашег пута".То је био колективни свети занос.Чинило им се да губе тло под ногама; нестаде сваке бриге, и не беше више ружнијих и лепших, сви постадоше леви, и чинило им се да им је цео живот прошао у сујети, безуспешно и узалуд, и да тек сада виде и осећају шта је Вечност.

Ипак, нису сви бродови могли упловити у луку и пристати уз обалу, због мноштва приспелих бродова.Из тог разлога, ови и сви други бродови који потом, наредних дана, буду долазили у луку Аскалон, мораће да се укотве на неких пола миље од обале, па да се путници из њих пребацују чамцима на обалу.Разуме се да је међу бродовима било повлашћених, са грбовима највећег државног ауторитета, и да су они имали специјалну пропусницу да могу упловити директно у луку.Параскевин брод је имао ознаке: грб цариградског двора и заставу Васељенске Патријаршије, па је пристао уз кеј лучког пристаништа.Кад је масивни мост за излазак из лађе био постављен, почеше силазити сви из брода: најпре виши Управник цариградског двора са својом супругом и осталом пратњом, а за њима и остали.Параскева изиђе у пратњи неких аристократских девојака, којих се држала током пута, по споразуму организатора ходочашћа са Евтимијем, Параскевиним братом.И беше дирљиво видети Девицу у црнини, са ликом који је одавао велики религиозни занос, и светачким бледилом њених образа, како, окружена венцем благочастивих девица у раскошним хаљинама, напушта царску галију и силази на освећену земљу Палестине.Занос целе скупине био је такав да су сви заборавили на ону другу, нелагодну страну путовања, седмодневни боравак у ограниченом простору брода, и тегобу пловидбе.

Међу ходочасницима било је и цариградских дипломата и амбасадора, који је требало да обаве и неке узгредне дипломатске разговоре, са Арабљанима.Стога је, на обали, формиран Одбор за дочек високих византијских гостију.Домаћини су били службеници Емира из Дамаска, заједно са аскалонским локалним властима и представницима исламске верске заједнице.Гостовање је трајало два дана, који су били дани предаха и уједно дипломатске мисије.Првог

дана, домаћини су у част гостију спремили рибље специјалитете и друга посна јела на уљу, јер су знали да је пост у току, а да хришћани у Цветну Недељу имају благослов на употребу рибље хране. Други дан (тј. у Велики Понедељак), нико од ходочасника није окусио ништа на зејтину. Тако и на Велики Уторак. То су прописи за последњу седмицу Поста пре Васкрса.

У Велику Среду, Параскева пође до брода у пристаништу и ту угледа величанствен приказ; из доњих спратова брода почеше изводити прекрасне коње, истимарене и чисте (као да су умивени), окићене по дворском начину позлаћеном извезеном опремом, а понеки и са нарочитим бандахином причвршћеним за седло, тако да би јахач могао седети као под малом настрешницом која штити од сунца. Кад постројише све те коње, њих око 50 на броју, почеше да извозе и много прекрасних елегантних кола, од којих су свака могла да приме по десетак путника. У свака кола био је упрегнут по један снажан теретни коњ. Аристократија и велможе узјашаше јахачке коње, а остали заузеше места у колима и чекаху знак за покрет колоне. И тако, коначно, кренуше пут Јерусалима на исток. Са војног брода који их је прагио од Цариграда, узеше 50 витезова на коњима, а остали војници се распоредише по лађама ради очувања опреме и драгоцености, нарочито ноћу, кад нико није могао бити сигуран у намере и поштење локалног становништва морских лука.

Кад пређоше Сефелску равницу, почеше завојитим путевима благо да се успињу ка Јудејском Горју. После извесног ужитка због путовања по брежуљкастим теренима, прошараним егзотичним шумарцима, зађоше у камени хаос јудејских брда. Сунце је ужарено пекло, а пред њима није било ничег осим голих, камено-песковитих узвишења. Права пустош. Параскева подизаше очи ка врховима тих брда и посматраше понеку пећину, сећајући се пећинских пустињака Египта, Сирије и Палестине, о којима је читала у Житијама светих. Да, да, то је био њен амбијент; то је земља у коју је позивала Марија Египћанка у сну. Она осети унутрашњи зов духовне природе, слично као кад птица побегне из кавеза и дочепа се шуме.

Ту и тамо, по нека спаљена влат траве, и подневна симфонија коју су стварали инсекти и зрикавци ето то је био једини знак живота у овој пустоши, и топли поветарац који је лелујао танку тканину ходочасних одела. Такав је био њен први сусрет са Јудејом. У

Јерусалиму је обављено поклоњење свим светињама, а нарочито су одушевљење и занос владали међу ходочасницима у дане Великог

Петка, Суботе и Васкрса, кад су сви обреди били концентрисани и везани за базилику Часног Крста, подигнуту на месту голготског распећа и сахране Христове, где је Он такође васкрсао. Базилику је прво подигао цар Константин у IV веку, али је она била срушена од стране Персијанаца 614. године. Сада је Она била обновљена, али није била толико велика као пре рушења; била је скромнија, али ипак је служила сврси. Параскева је тих дана давала просјацима и сиромашним бедуинским женама, и није одбила ни једну испружену руку. Понекад је долазило до извесних ситуација које су биле разумљиве с обзиром на њену дарежљивост: читави чопори деце окруживали су Параскеву у толиком броју да се Она није могла видети од њих и њихових руку, које су подизали и пружали према њој, тако да је морао прилазити неко из пратње да је ослобађа тог привременог заробљеништва од стране просјака.

ОБИЛАЗАК ПАЛЕСТИНСКИХ СВЕТИЊА

После Васкршњих празника проведених у Јерусалиму, ходочасници су имали у програму обилазак осталих библијских локалитета у околини Генисаретскога језера и другде, у трајању од месец дана. За то време, Параскева се држала дворске елите. Био је ту и један учени теолог, Константин; он није био само хладни академски научник, него је своје огромно теолошко образовање допуњавао и честим контактима са мистично расположеним пустињацима Анадолије и Пафлагоније. Евтимије, Параскевин брат, га је замолио да се сестри нађе при руци и да јој понуди основна обавештења о светим местима. Током путовања Константин је схватио да је Девојка зрела за манастир и он ју је једини потпуно разумео. Видећи пред собом будућу монахињу, он се према њој поставио са извесном дозом сервилности и услужности, не штедећи да речима пренесе сво знање о одређеним предметима о којима се распитивала Параскева. Осећао је да пред собом има праву особу која је достојна његових теолошко-историјских знања.

У Галилеји је посетила древни Капер-наум, град на језеру, који је Исус проклео заједно са Витсандом и Хоразиним, и од кога је остала само гомила растуреног поцрнелог камења и рушевина синагоге. Пењала се на врх Таворске горе где се Христос преобразио.

Видела је Јаковљев бунар у Сихему где је Исус разговарао са Самарјанком.Посетила је Витлејем, место Христовог рођења; била је у Јерихону где је Христос отворио очи слепом Варгимеју.Посебно интересовање је показала за Светог Јована Крститеља и његов "Покрет крштених", затим за месијански покрет Симеона Богомримца и пророчице Ане Фануилове који су чекали"Утехе Израилеве", као и за покрет Есена("исцелитеља").Сва три покрета цветала су у доба Христовог рођења, и заједничка основа која их је повезивала, била је идеја о дочеку Месије из Давида.Дуго је стајала Параскева непомично на једном узвишењу изнад све те реке Јордана, и изгубивши сваки осећај за време и простор око себе, созерцавајући место на коме је Јован са својим ученицима крштавао Јудејце.Ту је он крстио и Исуса, који је, затим, и сам почео крштавати, попут Јована и његових "Крститеља", које је распоредио на разним плићацима Јордана.Ту је и Исус разаслао својих пет "Асистената" на околне реч не газове.То су били: Андреј, Јован Млади, Симон, Филип и Вартоломеј.Од ових пет "првозваних" апостола, двојица су били пре тога чланови Јовановог Заједништва "Крститељ". Чинило јој се да још увек јорданском долином одјекује глас неустрашивог Пророка: Умијте се и бићете чисти; оперите се и бићете бељи од снега; уклоните злоћу из срдаца ваших, јер Господ долази и Анђео Заветни, кога ви тражите, доћи ће изненада, и ко ће поднети дан његовог доласка.Али сад је касно, јер он је већ дошао.Ја вас крштавам водом, а Он ће вас крстити Духом Светим и огњем.Њему је секира у руци његовој, и свако дрво које не доноси рода, посећи ће се и у огањ бацати.Зато: покајте се; припремите Богу пут кроз пустињу ваших срдаца, пут Богу Јаковљевом.Он је лав из племена Јудина, и над-владаће све непријатеље своје.Будите чисти!Оперите срца; оперите руке; загазите у свете токове Јордана, и светлост ће засијати у срцима вашим.Свима који седе у тами и сенци смрти засијаће светлост ис тинска.

Параскеви се чињаше као да дух покојног пророка лебди над Јорданом и околним пустињама; чинило јој се да чује његов глас, попут рике лава, како се ваља долином Јордана.На махове јој се чинило да га и види, препланулог од сунца, са прегачом око бедара, до појаса у води, како погњурује у Јордан и исповеда грехе оних који су свлачили горње хаљине на обали и чекали у колони, један по један, да их Крститељ погљури у воду у знак покајања и припреме за дочек Месије - Избавитеља.Имала је утисак као да, наспрам светлуцања воде, види Крститељеву главу са великом, куштровом косом, попут лавље гриве,

и брадом преко које никад сечиво гвожђа није прешло. И тако, стојећи наднесена над Јорданом, њен ум беше везан и неспособан да изиђе из тог заноса и да се одлепи од Свете Реке. Најзад, дојаха један коњаник и упозори је да су сви у застоју, чекајући на њу. Параскева је била вољена од свих чланова ходочасничке групе, те се нико није љутио на њу.

- Видим да те веома интересује историјска позадина ове реке, рече Константин. - У XII веку пре Христа, овде, на Јордан, су стигле израелске чете придошле из Египта. Носили су непобедиви Божји ковчег, те им се река сама од себе разделила, правећи им суху путању по дну. У IX веку пре Христа, Илија је учинио слично чудо: ударио је својим огртачем по води и гле: Јордан се разделио и направио путању Илији и његовом ученику Јелисеју. На другој страни, Илију су анђели однели право на небо у ватреном вихору, а његов плашт који је ученик задржао у руци, поново је разделио реку, те је Јелисеј прешао реку као по сухом. У I веку наше ере, дошао је на то место Јован Крститељ, и крстио Исуса. Том приликом и на том месту обзнањена је тајна хришћанског монотеизма: Бог, који је један у суштини, има три лица (личности), која су повезана заједничком суштином и енергијом. Тог дана небо се отворило над Јорданом и глас једног од Тројице (Очев глас), посведочио је, да Он има Јединородног Сина, Исуса Христа, који је тада стајао до појаса у води; Исус је био Други од Тројице. Показао га је видљивим начином Трећи од Тројице - Дух, који се у облику светлог голуба спустио на Исуса. Ту су и Јован Крститељ и Исус, сваки са својом групом ученика наставили да врше масовна крштавања Јудејаца, све док тај покрет није забранио Антипа, рекавши да ће побити све крститеље и крштене, и док није пала прва жртва те забране сам Крститељ, Свети Јован, кога владар Галилеје ухапси и погуби у својој пограничној тврђави Махерон.

И тако, Параскева, потпомогнута знањем ученог византијског теолога, са лакоћом упознаваше и Библију, а и остатке и рушевине из библијских времена.

Једном приликом, издвоји се десетак византијских историчара и научника, међу којима је био и Константин, и узеше са собом око десет витезова на коњима, са намером да пођу од ушћа реке Јордан на југ обалом Мртвог мора, ка јужним областима Мртвог мора и Иродовој тврђави, Масади. Подухват је био од историографског значаја за те експерте; међутим, кад Параскева сазнаде за то, нико је не могаше одвратити од намере да пође и она с њима. Желела је да посматра

пустиње камени хаос од стења, које се стрмо спуштало у дубине Мртвог мора. А ту су биле и многе пећине. Мислила је, у себи, да ће негде у тим пећинама наћи себи смештај и започети подвиге попут Марије Египћанке. Зато, по сваку цену, прилепи се уз ту групу и плакаше и толико мољаше да је поведу, да никаква убеђивања и аргументи нису помогли. Не обазираше се она на упозорења да је то опасан и заморан пут, и да ће их довести у неприлику, ако малакше у тој пустоши. Мртво море је најнижа водена површина на земљи, па је, зато, ту ваздушни притисак много већи, него било где, и, услед тога, долази до неподношљивих тропских врућина. Пошто су сва убеђивања остала безуспешна, они је поведоше са собом, и почеше се постепено спуштати од Јерусалимске висоравни ка Јорданској долини и Мртвом мору. Кад стигоше до места где се Јордан улива у Мртво море, кренуше западном обалом мора, на југ. Параскеви ускоро постаде јасно зашто назив "Мртво море". Јер, што више иђаху на југ, то беживотнији постајаху предели. Престадоше да виђају птице, а и кукци се све ређе оглашаваху. Завладала је постепено смртна тишина. Погађајући шта Параскева запажа, византијски теолог јој рече:

- Ово море зову још и Море тишине

Параскева прихвати разговор и настави у истом правцу:

- А осим та два имена: Море тишине и Мртво море, постоји ли још неки назив за њега?

- Зову га још и Слано море и Асфалтно море (асфалтит).

Молим те Константине, протумачи ми сваки од ових назива.

- Прво-назив Асфалтит, потиче од извесних количина битумена (асфалта), у течном стању, који плива, ту и тамо, по морској површини, попут црнкастих мрља, тако да Арапи, у својим чамцима, лове те асфалтне мрље, суше их и носе на продају као грађевински материјал. Друго - назив Слано море, добило је оно због великог процента соли. Соли се из века у век нагомилава све више и више, јер су околна брда богата сољу; из тих брда извиру слане воде и утичу у ово море које је, у ствари, језеро без излаза и одлива. Вишак воде никад не одлази из језера, него због обилних врућина испарава. Тако је количина воде у мору увек иста, док се количина соли, која не може да испари стално повећава. За сада, један литар воде садржи четврт килограма соли. Зато, у овом мору нема рибе, нити било каквог живота. Изнад мора не надлећу птице, јер немају шта да траже на морској површини. А нема ни инсеката, јер као што видиш, обале су песковите и беле од соли, а околне планине су права пустиња. Отуда и

онај назив - море Тишине, јер никаква жива бића не оглашавају своје присуство овде.

- А какве су оно пећине десно горе?

- То су пећине које бедуини на арапском зову Магар Кумран, испод којих се налази сасушено речно корито, звано Вади Кумран, изнад кога се, наспрам поменутих пећина, подиже издигнута теаса, зараван, на којој има трагова неког старог насеља. Те рушевине се на арапском зову Кирбет Кумран (рушевине Кумрана). За сада, наши византијски истраживачи не знају о каквим се рушевинама ради, нити из којег су тачно периода. О тим пећинама писали су неки путописци, историчари и теолози, који су залазили у њихову унутрашњост. Ориген је улазио у те пећине, 215. године наше ере, и нашао у њима јако старе књиге и текстове, у облику пергаментних ролни, увијених у ланене крпе, а сложене у глинене ћупове. Тог писаног материјала било је толико, да је он успео да отвори и прегледа само мањи део тога. После њега, у те пећине су ушли бедуини, 790. године, и извукли једну количину рукописног материјала, о чему нас извештава Тимотеј I, сиријски митрополит, који је видео те бедуине и разговарао са њима. Затим, око 920. године, палестински историчар Јакуб Киркисани, у својој Историји јеврејских секти, саопштава да је, још у Христово време, и пре тога, постојала овде, у овим шпиљама, религиозна заједница названа "пећинска". Најзад, недавно, тј. 960. године, арапски научник Ал-Баруније, поново, проговорио о том питању, изnoseћи своје претпоставке о томе ко је могао живети у тим објектима, од којих, данас, имамо само те рушевине горе.

- Хоћемо ли изићи, горе, на лице места, и видети рушевине Кирбет Кумрана? - упита Параскева сва устрептала од усхићења,

- Не, јер су шпиље тешко приступачне без одговарајуће опреме. Наш циљ је, за сада, Масада, Иродова тврђава, на југу мртвоморске обале.

- Константине, реци ми нешто о тој пећинској религиозној заједници. Какво је мишљење наших византијских научника о томе? Јесу ли то били пустињаци?

- Да, то су били пустињаци, али јеврејски. Сазнања наших византијских научника о томе, темеље се на списама неких писаца из Христовог доба. То су били историчари Јосиф Флавије, Филон Александријски и Плиније Млађи, такорећи, Христови савременици. Од њих сазнајемо име пећинске заједнице: звали су се "Есени" (Исцелитељи). Они су се појавили око 153. године пре Христа, у Јеру-

салиму, као опозиција званичном првосвештенику Јонатану, који је, додуше, био свештенички син, али не из посвећене свештеничке лозе зване "Садокови потомци". Тако, Јонатан није испуњавао основне генеалошке услове за највише храмовне функције. Ни моралне услове није поседовао, јер је учествовао у крвавим обрачунима, за време Макавејског устанка, и у ратовима, 160. - 153. године пре Христа. Када се, најзад, рат завршио, приграбио је световну и духовну власт, прогласивши се и краљем и првосвештеником. Прави Садокови потомци, којих је било међу јерусалимским свештенством, били су шокирани дрским поступком узурпатора, и прогласивши то за светогрђе, тајно су напустили и Јерусалим и службу у јерусалимском храму, прогласивши своје бекство - светим бекством, и свој круг присталица - Светим Заједништвом. О Јонаталу су имали мишљење као о нечистом и "поганом првосвештенику" који је несвет и обавља несвету службу у несветом храму. Повукли су се на исток, и настанили на обали Мртвог мора, саградивши кућице од глине. Звали су себе именом "Ошптина Светаца Судњег Дана", и "Есени" (Исцелитељи). Ту, у пустињи, решили су да сачекају долазак Месије који ће извршити чишћење храма, протерати "поганог првосвештеника" и обновити чисти култ уз помоћ чистих свештеника из есенских редова. У тој нади, интензивно су изучавали Пророке, живели у целибату (безбрачно), одевали се у беле хаљине, били вегетаријанци (испосници), и пацифисти (тј. мирољубиви). Косу и браду нису кратили, јер су се сматрали посвећенима, тј. преданима Богу. Они су представљали последње изданке старих пророчких заједница из Самуеловог доба. Есени су, предвођени извесним "учитељем праведности" основали мртвоморску колонију свештеничких аскета у избеглиштву. Њихов вођа, "Учитељ праведности" "Морех Цадик" им је установио правилник Реда и распоред активности у току дана. Ту спадају молитве, медитације, физички рад, одмор, и свакодневна купања (боље рећи самокрштавања), у базенима уклесаним у стењу, да би били чисти и достојни да обуку белу хаљину, коју су држали за свету, и да би могли сести у заједничку трпезарију, ради јединог дневног оброка, у 3 часа после подне. Они су толико чезнули за доласком Месије, да су и почели личити на Христа, чак и физичким, спољним изгледом, и то пре него што је Христос и дошао на земљу. Стога их можемо сматрати претходницима Христоса и претечама хришћанства, тј. заточеницима ма прелазног периода из Старог у Нови Завет. Један део ових тајанствених пустињака преселио се,

током времена, из Палестине у Египат, на обалу александријског језера, Маорис, и тамо су основали есенско Заједништво под истим именом: Исцелитељи; али, нису задржали сиријски оригинални назив, него су га превели на грчки, те је Заједница сада имала назив: Терапеути. Њихов центар, у Кумрану, на обали Мртвог мора, био је уништен доласком X римске легије зване "Фретензијева". Есени су, уочи упада Римљана, ипак, стигли да заштите своје списе. Спаковали су их у велики број глинених ћупова и сакрили у ове пећине, у Кумрану. Пошто нико од власника није никад више дошао по те драгоцене књиге, значи да нико од њих није преживео оштрицу римског мача, из 70. године по Христу, кад је X легија прегазила Јудеју. Међутим, помоћни огранак есена, настањен у Египту, тј. терапеути, нису у Египту никад били изложенији гоњењу, па су мирно живели све до IV века наше ере. Тада је број хришћана у Александрији, порастао, и многи су се хришћани, незадовољни градском вревом, почели удаљавати у околне пустиње. Можда су се за такво бекство из цивилизације у изолацију, инспирисали примером Терапеута, тј. египатских есена? Ако јесу - онда би на есене требало гледати као на претходнике хришћанског, египатског пустињаштва, које је дало такве монахе као што су: Павле Тивејски, Антоније Велики, Макарије и Пахоемије.

- Волела бих чути још нешто о пустињаштву, Константине.

- Египатски пустињак је био у предности над европским, јер није морао да савлађује три непремостиве препреке или проблема:

- 1) проблем суочења са приватним поседом
- 2) проблем набавке хране
- 3) проблем склоништа

Европски пустињак где год да је желео да подигне колибу, сретао се са приватним власништвом људи из села или града у чијој се близини налази шума или планински предео. Ако би пустињак желео подићи ћелију на "ничијој земљи" морао би отићи веома далеко од људског насеља, а тиме би се суочио и са остла два проблема: исхраном и склоништем. Тамо је велика борба и за минимум хране, а и хладна европска клима захтева знатна средства за изградњу најобичнијег склоништа и топлу зимску одећу. У Египту није било тако: већ на периферији Александрије, почињала је пустиња, "ничија земља". Монаху је довољан један сат хода да се удаљи. Ту га нико неће узнемиравати, јер путеви туда не пролазе, а клима не захтева ни кров над главом, ни одело. Храну је могао добијати од неког рођака или

повериоца, једанпут месечно, у замену за котарице од палмовог прућа, које би пустињак у слободним часовима исплео.

Параскева још једном уздахну, и погледа ту достојанствену и озбиљну архитектуру стења, пећинских отвора и уздигнутих тераса - заравни око Вади Кумрана. Ускоро замакоше иза нагиба Еин Фешхе, и напредоваху према југу. Број пећина се све више повећавао до неизбројивог мноштва.

- То су непрегледне пећине и шупљине Вади Мурабаата, рече Константин. Ту преноћише крај логорске ватре.

Сутрадан око подне стигоше до оазе Еин Геди. Константин рече:

- Овде, на овој тераси у облику полумесеца, било је још једно есенско насеље - Еин Геди. Пошто су њихове настамбе биле кућице од прућа, облепљене глином данас нема ни трага од тих грађевина.

Ускоро стигоше до подножја брда Масаде, на чијем врху беше Иродова тврђава, одбрамбена предстража према краљевини Едома. Кад завршише обилазак тог утврђења, вратише се на север ка ушћу Јордана у Мртво море. Код кумранских пећина Константин застаде и показа прстом преко морске површине, некуд у даљину, где се назираше источна обала овог мора, која беше такође оивичена планинама.

- Шта треба да видим тамо? - упита Параскева.

- На супротној обали, 7 километара одавде, погледај оно узвишење међу планинама Моава. На врху тог узвишења се налази још једна Иродова погранична тврђава, према краљевини Моава. То је Махерон, - краљев летњиковач и војно утврђење, истовремено. Кад је Ирод II, Антипа забранио окупљање "Крштених" на Јордану, лишио је слободе Јована Крститеља и одредио му за место тамновања ову тврђаву Махерон. Десило се, да је приликом обиласка овог војног утврђења, Ироду био рођендан, па је решио да га ту свечано прослави. Окупио је све званичнике који су се ту затекли. Била је ту и краљица Иродијада са ћерком Саломом. Као што знаш из јеванђељског извештаја, Салома је игром задовољила Ирода; краљ је био пијан, и Крститељу је одсечена глава и донета у свечану дворану, на сребрном послужавнику.

- Колико је Свети Јован провео у тамници?

- Нешто мање од годину дана. Док је боравио иза решетака, мора да му је једина утеха била - горе: небо и Бог на небу, а доле: поглед на ову страну, где ми сада стојимо исред Кирбет Кумранских пећина, где су последњи изданци старих пророка у кућицама од глине

сањарили о доласку Месије и чекали дан Његовог доласка.

- Хвала ти Константине - рече Параскева.

- Али, девојко! Зашто си тако замишљена? Као да се губиш? Шта се догађа с тобом?

Константин није ни слутио какав се преокрет одиграо у њој. Она је већ била сковала план да се настани у пећинама у Ен-Гедском крају где се и праотац Давид, крио са својим одредима пред прогонима војске цара Саула. Тамо је још било слатководних извора бистре воде, коју су још есени пили, а пио је и Давид. Али ускоро стигоше у место Бет Арабу, према Јордану, и ту заноћише.

Те ноћи усни Она некакво људско биће у светлости. Особа је била прекривена сребрнастом одором. Параскева ускоро примети да то није одора него дугачка коса која пада од главе до чланка на ногама. Беше то она прекрасна жена, Марија Египћанка, којој Господ обриса сваку сузу са лица, и уклони трагове изможености од дугогодишњег гладовања, и обдари је светлосту и лепотом које се мученици удостојавају за своје трудове и жртве. Испод наслаге косе она промоли руку, испружи је ка Параскеви и покретом као да позива, рече:

- Ходи к мени!

- Ко си ти? - упита Параскева.

- Ја сам Марија Египћанка, која ти се већ јавила једном у сну, у Цариграду.

- А где си ти?

- Овамо, преко Јордана, где ћеш наћи добар мир.

И она поче да се смањује као да се удаљава; и тако, полако, удаљавајући се, понављаше стално: "Овамо преко Јордана..." и несташе.

Параскева, тргнувши се ода сна, устаде и примети да већ свиће. Она написа поруку следеће садржине:

"Честити Константине; ја остајем овде у Св. Земљи, јер је тако Бог хтео, и Он је испунио моје молбе. Кажите то мом брату Евтимију, и старцу Симеону у Студитском манастиру. Опростите ми, и хвала вам. Остајте с Богом грешна Параскева"

То писмо је остало на асури, где је лежала Она. Параскева је изашла испод настрешнице носећи у руци платнени повез у коме су били - крст, Старчева Библија, један хлеб, и лимена посуда за пијење воде. То је било све што је понела из старог света, из кога је бежала у беспуће која није познавала. Из извесног данас, ишла је у неизвесно сутра. Ишла је у срце исламско - арапског света, не познајући ни тај народ, ни обичаје, ни језик. Како ће је примити? Пустиња је испуњена

разним опасностима: лавови, змије, разбојници, глад и жеђ! А, с друге стране, пустиња је значила слободу, мир, тишину, спас од саблазни, просветљење и спасење. Ова друга страна пустиње надјача у Параскевиној свести и она помисли у себи: "Ићи ћу тамо, па макар по цену живота. А осим тога, зашто би ме Света Марија Египћанка звала ако би ме тамо чекала само пропаст?" Тако размишљајући она стиже до Јордана. Испред ње се испречила нимало савладива река која је позната у свету по својим меандрима и кривинама у облику осмица, у чијем шипражју се могу крити опасна легла лавова, а вода је ту и тамо била променљиве дубине и брзине; девојка која није знала да плива, као што је била Параскева, није имала никаквих изгледа да пређе ту реку. Посматрајући је, Параскева се сети Илије и Јелесеја који су прелазили Јордан тако што им се сама река поделила правећи суву стазу по речном дну. "Али, ја нисам Свети Илија него само убога Параскева", помисли тужно она. У исти мах, где чуда, појавише се бедуини на камилама. Једна је била оседлана, али није имала јахача. Параскева притрчи непознатим људима. Били су то прости, од сунца опалени, груби људи, мршави и кошчати, са јагаганима о појасу. На главама су имали бели вео, причвршћен црном траком који је обмотавала главу. Њихови неизбријани ликови и мрки поглед одједном се разведрише кад је угледаше. На њиховим лицима се појави осмех откривајући бисерно беле зубе, и делујући колико тајанствено, толико и пријатељски. Параскева осети поверење према њима. То су били номади, прави Арапи из унутрашњих области Арабијског полуострва, а враћали су се после трговинских послова обављених у Витлејему и Јерусалиму. Намеравали су да прегазе на камилама Јордан, и одатле преко висоравни Џебел Аџлуна стигну у Каср ел Азрак.

- Ја бинти туриди мусаада? Веин темши? (арапски: Куда идеш девојко? Можемо ли ти помоћи?)

Параскева није могла да их разуме, ни они њу. Зато показа руком према другој обали Јордана, куда је намеравала. После краћег међусобног договора, Арапи доведоше оседлану камилу, која је, вероватно, била поведена из безбедносних разлога, ако нека од натоварених камила откаже да ова преузме њену улогу. Параскева се лако попе на животињу која је и сама знала да јој је посао да клекне и омогући пењање путника. И тако, на камилама, пређоше Јордан. На другој страни она сјаха на чврсто тле, положи шаку преко шаке на груди, благо се наклони у знак захвалности. Бедуини се великодушно осмехнуше и поново на њиховим мрким, али простим лицима

забелеше зуби и лице им поприми топлину и egzotичnu лепоту.Један од њих показа прстом ка небу и рече:

- Ар - Рахман, Ал - Вали
(Милостиви,Заштитник).Потом се окренуше и продужише на исток.

ПРЕМА ПУСТИЊИ

Параскева крену и сама на исток преко песка који, после неколико километара пређе у успон прошаран оскудном вегетацијом. Пред њом се испречише шумовите планине висоравни Гилеад (Галад).Један од врхова била је гора Навав, где је Мојсије предао дух Богу.Заобишавши то брдо, она угледа градић Медебу.Кад је прошла кроз капију градску, би примећена од становника и, убрзо, чопори деце истрчаше из тесних уличица, а људи и жене прекидаху посао и гледаху за њом.Бог побуди сажаљење међу тим простим и примитивним људима, те почеше износити из својих кућа од трске и блата, разне јестиве производе.Те су куће грађене без плана, и више су личиле на гнезда поређана једно изнад другог, са пуно ћошкова, завијутака, степеништа, тераса и степенстих кровова, на чијим равним површинама се и спавало ноћу, и млело и кувало дању.То је био такав лабиринт сокака, кућа и ћорсокака, какав се може срести само на Оријенту.Неке жене јој понудише помоћ и одмор.Њихово чаврљање на арапском, Она није разумела.Неке од тих жена беху украшене златним гривнама које тесно пријањаху уз њихове руке, испод лаката.Као што често бива у патријархалним малим срединама, људи ту држе до госпопримства, понашају се природно и строго се држе законских форми заједнице.Ако и има непоштених, злих и грамзивих, они су изван тих насеља, никада унутар њих.Као отпадници од заједнице, они напуштају насеље, међусобно се удружују и крстаре пустињским пределима, нападајући караване и путнике.Зову их "пустињским псима".У селима и варошима сте безбедни.Ту владају строги морални закони, и Параскева осети неку сигурност.Одувек је волела мале и просте људе, и ови овде прирастоше јој за срце.Тај дан оста међу њима почашћена као гошћа. Ујутро, у саму зору, она пође даље, на исток.Желела је да иде 20 дана пешице, колико је било удаљено од Јордана станиште преподобне Марије Египћанке.

Ишла је к Њој.Излазећи из Медебе, силазила је благом

падином.Шумарци су постајали све ређи, а повећавао се број голети прошараних травом и по којим стадом оваца, коза и биволица.Око поднева она примети на хоризонту нешто равно као ножем одсечено, попут снега.То "нешто" било је светло жућкасте боје;то "нешто" било је почетак Арапске пустиње, која се пружала у бескрај попут океана.Параскева је претрнула.Да ли да иде тамо?Па тамо нема ничега што је потребно једном живом бићу да би опстао, осим ако би то живо биће било бестелесни дух, који не потребује ни хране ни воде.Та пустиња не само да је Ничија земља, него је и Мртва земља, и Земља тишине, и Земља песка, као што је и Мртво море, уједно, и Море тишине и Море соли.Кад стиже до границе тог бескрајног пешчаног океана, који се зове пустиња, и чији су таласи биле дине, Параскева помисли у себи: даље се не може, осим ако би неко желео да стави живот на коцку.Тамо нема ништа...,али има хране из Мадебе и воде, можда ћу издржати неколико дана.И она се прекрсти и пође. Храбрило ју је то што је знала да је, пре неких 600 година, једна храбра девојка купила у Јерусалиму за три новчића три хлеба и са њима као храном, препешачила ову пустињу, у току 20 дана, да би окајала своје младалачке грехе, и да ју је Свемогући Бог тамо, у срцу Арапске пустиње, одржао у животу пуних 40 година.

ПУСТИЊСКА ОДИСЕЈА

Залазећи све дубље и дубље у пустињу, Параскева се пењаше са дине на дину, и, напослетку, изгуби из вида брдо Навав и висораван Гилеад.А и пастири са Гилеада мало по мало изгубише из вида малу црну тачку која је јасно давала утисак да се непознати путник у црини удаљава ка унутрашњој пустињи."И одведе га Дух у пустињу", каже се у Јеванђељу о Исусу Христу.Овде, невесту Христову одводи дух у пустињу.Путовала је супротно од оне стране где је сунце залазило, тј. ишла је ка истоку, одакле сунце изгрева.И то је имало своју симболику: напуштала је свет таме, лажи и греха, чији је господар кнез овога света, а ишла је ка Духовном Сунцу Христу, који је господар Острва блажених, у некој сфери Светлости, Живота и Истине.После 15 дана није више имала ни мрвице хране, ни капи воде."Да се сада покушам вратити натраг, нећу стићи жива ни до пола пута, а ако пођем напред можда ћу наићи на завршетак пустиње, или на неко насеље, оазу или

извор", размишљаше Она.И Она продужи даље.Сутрадан поче да осећа несносну глад и жеђ, а следећег дана поче да се тетура.То је било седамнаестог дана њеног пешачења.Тог дана јој се учини да је пешчана подлога по којој гази, прекривена плитком бистром водом до чланака.Она паде на колена да захвати воду, али,-авај!-од воде ни трага; само суви песак.Она крену даље, и опет јој се учини да гаца по плићаку неког пространог, али плитког, језера.Кад год би се сагла да га дотакне руком, осе тилаби само врели и суви песак.Била је то фатаморгана (оптичка појава са којом су се сретали многи пустињски путници, о чему Параскева до тада није ништа знала).

Осамнаестог дана се стрпоштала, али уместо да плъусне у плитку воду, Она лупи у песак.Осети силни притисак поспаности, сухоту уста и малаксалост.Лежећи на песку Она гледаше ка небу, и мољаше се Христу да пркхвати ово као њен покушај да учини све за Њега, и да је то путовање предузела да би остварила услове за живот у којима нико не би заузимао места у њеном срцу осим Њега, Христа, Небеског Учитеља и Сина Божјег.С тим мислима, Она утону у сан. После неког времена пробуди се и поче ићи на коленима, вукући за собом свој завежљај са Библијом.Одједном се трже, јер се испред ње са клокотом издиже из песка мали водоскок."Ево, изби извор", помисли Она с радошћу и осмотри мутну воду како шикља из песка стварајући барицу.

Она се баци ка извору, али то беше само суви песак.Ни трага од водоскока; нигде извора.

"Опет привиђење", помисли.Потом осети јак мирис најукуснијих јела.Изненада угледа орла, који прављаше кругове изнад ње, и који испусти нешто из кљуна.То беше риба.Параскева допуза до ње и таман да је зграби, кад она потону у песак.Онда руком поче да разгрће песак, али од рибе ни трага.Орао такође нестале као да га и није било.

- "Почињем ли да губим здрав разум?"помисли Она."Е, Господе, ту ми је крај; опрости ми све грехове моје.Пустињо, прими моје тело; нека се истопи и ишчезне у песку".

И Она беспомоћно леже, препуштајући се да је "судбина" докрајчи.Више није имала снаге да се одупре сну.Када се опет пробудила била је ноћ.Пуни месец обасјавао је својим зрацима и било је доста видно.Параскева осети да лежи, не више на песку него на шљунку.Да, био је то доста крупан шљунак.Негде у близини ње чуо се жубор воде, и Она осети свежину.Кад се с муком придигла, Она са

запрепашћењем примети да то више није пустиња. Било је наоколо и ниског грмља и понека палма. Завежљај са Библијом лежао је крај ње у истом положају као што је био у моменту кад је утонула у сан. Рука провучена испод чвора завежљаја, још га је држала. У правцу одакле је допирао тихи жубор, Она угледа два-три степеника. Био је то извор уређен људском руком. Плашећи се да не буде опет привиђење, Она полако сиђе низ степенице и додирне површину воде.

"Господе, ја сам спасена"! И Она поче рукама халапљиво захватати воду и пити. Ипак ограничи себе, и до јутра се навраћаше три-четири пута и пијаше воду у мањим количинама, да јој не би нашкодило.

"Али, како сам доспела овде Као да се десило чудо. Сада ми је јасно да без чуда ни Марија Египћанка не би могла стићи догде са три хлеба и без воде. Ми смо пренешене овде; нас је нека сила пренела догде! Анђео? Дух Божји? Сила Божја? Бог зна..."

И Она поче да захваљује Богу. Тек тада иза једне гомиле Камења, до ње допре нека испрекидана звоњава. Као да се нека овца, која има звонце испод врата, налази иза тог ниско ограђеног простора. То је био тор са око педесетак коза и оваца.

"Ах, близу је неко насеље. У том случају, ја сам потпуно спасена. Али сам сада уморна и заспаћу спокојним сном, јер се Господ побринуо за мене".

И Она опет заспа тврдим сном, јер беше веома исцрпљена. У освет зоре појави се дечак од неких десетак година, и кад је виде како лежи крај извора, устукну и трчећи се удаљи. Кад стиже близу шатора, којих беше око тридесетак на простору од једног хектара, поче да виче:

- Имра! Имра теналбиз анхедад! (Жена у црнини).

МЕЂУ БЕДУИНИМА

Једно крило шатора се подиже и један бедуин са седом брадом изађе из шатора. Био је то шеик (поглавар) племена Ал-гани (ар. Независни).

Где си је видео? - упита старац.

- Тамо, на извору, код овчијег тора. Лежи...

Шеик позва још два човека те журним кораком пођоше тамо. Кад су стигли, угледаше странкињу, која је седела наслоњена на хрпу камења.-

Рекао бих да је једна од Гркиња, какве сам виђао у Јерусалиму о хришћанским празницима, рече шеик.

- Али, откуд Она овде? Није могла тек тако да дође! Како је дошла?

- Можда је долетела? - одговори шеик. - Можда ју је пренео цин. (ар. "цин"-духовно биће попут анђела у арапској митологији)

Тада приметите и да је веома исцрпљена. Један бедуин скиде свој дугачки плашт који простре поред ње, те је положише у њега и понеше у село. Тамо јој дадоше хране, и Она убрзо заспа на асури под шатором. Тада усни овакав сан: налази се у некој пећинској цркви, богато украшеној, са много икона и кандила. У једном углу беше упаљено мноштво свећа, испред мермерне плоче прекривене раскошним позлаћеним тканинама. На њима је лежало обезглављено тело Св. Јована Крститеља. У једном моменту, тело се покрену и постави у седећи положај, тако стопама додириваше под као да ће устати. Параскева се трже, али, после краћег размишљања, опет је савлада сан. Сада је сањала "наставак" сна: стоји Она испред зазидане нише у којој се нешто налази, али не зна шта. Не могавши да остане равнодушна пред тајном, Она пожели да уклони преграду од камења и установи шта се унутра крије. Стога, поче да уклања камен по камен. Чим је померила први камен угледа светлост као од свеће. После неколико извађених каменова преграда се сама обруши, откривајући омању нишу у којој је на сребрном послужавнику лежала глава Јована Крститеља, обасјана сопственом светлошћу, јер беше пуна благодати. Она се трже и устукну. Глава проговори и рече:

- Не бој се, Слушкињо Божја. Ја сам овде с Тобом, и остаћу с Тобом. Да ли ме препознајеш?

- Да, пројецта Параскева, и трже се из сна, а њој у ушима и свести још одзвањаху, попут еха, речи: "ја сам с тобом".

"Заиста, над овом пустињом лебди дух Светог Јована Крститеља" - помисли Она.

После извесног времена, пошто се опоравила, постала је јасно свесна свог новог положаја: доспела је међ пустињски народ, чији језик и обичаје није познавала. Ипак је разумела понешто, као на пример да се шеик зове Џалал ед-дин, а да је име племена Ал Гани (ар. "независни").

Пред ноћ је поведоше до једног шатора, око кога беше окупљено неколико жена и мушкараца озбиљног изгледа. Она схвати да је неко унутар болестан. Кад је уведоше, угледа унутра старца

необичног изгледа.Био је то стари племенски испосник.Прешао је девету деценију.Његово старачко, испосничко лице красила је дуга скоро до појаса бела брада, која је била раздвојена у три дуга бича или прамена.Био је у седећем положају, прекрштених ногу, по арапском обичају.Придржавала су га два младића.Испосник је пиљио у Параскеву, а полуотворена уста показивала су да је био веома исцрпљен и слаб.Пошто беше неколико тренутака изложена старчевом погледу, изведоше је напоље, и Она се врати у свој шатор, питајући се какав је значај имало њено показивање старцу.

Старац је био на умору.За ову заједницу он је био светац, окружен ореолом славе због свог натпросечног живота и мудрости.Веровали су да прозира свачију судбину и да познаје Божје намере и често су га питали за савет у вези послова, светковина и слично.Сада му се ближио крај и сваког момента је могао издахнути на рукама својих старалаца.Зато му доведоше Параскеву, која као да је с неба пала у ту пустињу, и којој нису знали ни порекло, ни народност, ни завичај, ни језик, ни име, нити намеру.Она им је била права загонетка и чудо.Упиташе старца:

- Честити Исмаиле, како треба поступити у погледу девојке коју сте управо видели?Ко је Она, и шта тражи?

- Она је слушкиња Ал-Малика (ар."Небески Краљ"), и следбеница Месих-Исе Пејгамбера, сина Хазрети Мерјаме, Алејхиселам (ар.следбеница Месије Исуса Божјег Посланика, сина Узвишене Марије, мир јој), о којима с поштовањем говори Коран у III сури, стих 4 и 5, - рече старац. - Ал-Басир (ар."Бог-Сведиће") ју је послао да искуша вашу племенитост, а то је Његов одговор на њену жељу да замени Мутакабир Мерјаму ("Велику Марију") Мисраимку (Египћанку), која је овде живела пре 600 година; ова Девојка је Света и тражи усамљену наставбу, коју ће је јој саградити на пола дана хода одавде.Ви знате онај извор Ен-Нахалат ('извор палми'), обновите тај извор...несите јој храну...понесите јој...а ја идем...у ценет (ар. Рај)...поштујте је, тешко оном ко је увреди или уцвели...Она је мелек ("анђео")...салалаху алејхи ве селам (ар."Бог је благословио и спасао")... знате да је Алах наложио не само зекат (милостињу према сиромашним муслиманима), него и садаку(милостињу према странцима и сиротама)...

У овом племену је живо чувана традиција и успомена о чудесној Мутакабир Мерјами (Марији Египћанки), која је живела у овим пределима, које никад нико није посећивао, и где је ово племе

живело скривено још пре него је постало исламско. Марија се, иначе, свагда крила и бегала у супротном правцу чим би видела и сенку људског бића, или било какво померање неке тачке на хоризонту. Стога они који су је виђали могли су је запазити само из огромне даљине. Тек после смрти јавила се у сну ондашњем шеику, старешини племена, и открила своје име: "Ја сам, вели, - Марија Египћанка".

Пустиња овде није била од чистог песка, него од мешавине песка; шљунка, земље и стења, са местимичним локалитетима прекривеним оскудним пустињским растињем. Разуме се да је клима ту увек била права "пустињска". Ту је било три извора. Први -у самом селу. Други -код овчијег тора, а трећи -Ен Нахалат, био је запуштен, јер се налазио доста далеко да би био од неке користи племену.

Што се тиче самог племена и разлога због којег оно никад није желело да напусти ово изоловано подручје у дубинама Арабијског полуострва, разлог је био тај што су они припадали шиитској струји у исламу, огранку који није био признат од већине арапских племена "ортодоксно исламског" правца. Шиити нису били признати од Сунита, и обратно. Ово племе припадало је Исмаилитском смеру шиитске секте, чија је карактеристика: учење о седморици Пророка.

Параскева је схватила да ју је Божји промисао пренео ваздухом, са места на коме је умирала од глади и жеђи на ово место, у близину ових људи, природних и простих, да би могла имати мир и услове за живот.

Ујутру је тужни звук овнујског рога означио да је, те ноћи, преминуо стари мудрац и испосник. Село се скупило и почео је дуготрајни ритуал праштања од овог, за њих Светог човека. Некада се Бог послужио вавилонским астролозима и звездарима, који су веровали у звезде и њихове трепераве поруке из далеких пространстава васионе. Бог је знао да ће се ти звездари приклонити Његовој вољи, ако им се буде обратио преко звезданих симбола и знакова. Стога је и дошло до појаве једне нове звезде на источном небу. Та звезда је носила у себи астролошке симболе за Израел, Срећу и Месијанство, па су вавилонски звездари схватили да се у Израелу рађа Месија, зачетник једног новог и срећног доба. Зато су пошли на дуги пут из Месопотамије, јашући на камилама, ка Израелу и Витлејему, месту Христовог рођења, где му се и поклонеше, и дарове дадоше. Овде, пак, Бог чини чудо јер се обраћа и иноверним бедуинима, преко омиљеног свог племенског испосника и истоверца. Кад Бог хоће, Он и кроз људе неупућене у праву веру може да опомене неверне и да их доведе до

тачног обавештења, као ште је становнике племена Ал-Гани обавестио преко њиховог мудраца у погледу Параскеве и њених намера у пустињи.

Ал-Ганиђани су прилазили, један по један, и целивали покојника с поштовањем, прво у чело, па у десну руку, која је лежала поред десног бока, затим су целивали стопала и, најзад, леву руку која је лежала опружена поред његовог левог бока. Сваки појединац, да би обавио тај ритуал целивања, морао би обићи у круг око одра, који је био постављен у средину шатора, крећући се од старчеве главе, на десно, према сгопалима усмереним ка југу, и одатле ка левој руци. Кад су сви чланови племена прошли кроз тај погребни обичај, онда је, око подне, почело обавијање старчевог тела дугом платненом траком попут завоја дужине 200 метара. Кад је то завршено, на одру је лежало тело, увијено попут мумије, у белој платненој чаури.

После подне се огласише бубњевци, и Параскева изиђе из шатора да види даље детаље сахране. Шест људи уђоше у погребни шатор и распоредише се два по два: двојица су били код рамена мумије, други пар носача био је код левог и десног бока покојника, а трећи пар људи стајао је код стопала мумије. Подиглоше тело на рамена и изнесе из шатора, крећући се према гробљу. Параскева је следила поворку схватајући то као природни гест саучешћа у догађају који је снашао њене добротинитеље и домаћине. То је била прва ситуација у којој је Она била уплетена у живот племена.

На гробљу су чекала двојица копача поред ископане раке, која је на дну имала поткопану нишу. У ту нишу положише мумију старца, а потом почеше да строваљују шљунак у земљу. Поглавар Ед-Дин стајаше са десницом подигнутом к небу, уздигнуте главе и викаше да га сви чују:

- О моћни Боже, праисконска Моћи, стваралачка Снаго неба и земље, и свега што се види и не види, који одржаваш ред у 4 космичка елемента: земљи, води, ваздуху и вагри; Господару громава и огња, светлости и тмине од облака!

- Чујте небеса и послушај земљо: ја призивам Бога! Ја, врховни свештеник заједнице племена Ал-Гани, призивам Те овог часа: у име Мозеса (Мојсија), и Ибрахима (Аврама), у име Јеремије и свих пророка и свих нејгамбера (посланика) и светаца, призивам Те овог часа: прими тамјан Арабије и измирну из Јерусалима као жртву која се спаљује! (и поглавица баци прегршт тамјана на гомилу жара). Прими светлост светог огња који овде гори (и он показа руком на бакље које

су пламтеле у рукама осморице дечака) и обрати поглед на онога кога си изабрао из тмине овога света у светлост велику (он показа на покојника) и нека му Цибраел (Гаврил арханђел) шапне на ухо његово ново име!

Тело! Оно му је завршило активност на земљи. Ходало је по песку и камењу, у болу патило, чезнуло за небом. Дух његов, одваја се и путује на небо, изнад сунца и месеца, изнад првог соларног сазвежђа, од којег Сунце сваке године почиње свој годишњи круг, хрли ка Вечности. Тело! Ниси му више потребно! Ишчезни! Истопи се у песку пустиње!...

И поглавица баци прву лопату песка, док се са жара извијао обилни дим од тамјана и измирне, на махове заклањајући говорника. Копачи наставише затрпавање.

Док су се Ал-Ганиђани разилазили, поглавар позва свог намесника Ебул-Аса.

- Ебуле, сада је на реду извршење старчевог предсмртног завештања. Велики је рекао да заштитимо ову странкињу. Пођи са десет људи пре сванућа, према извору Ен-Нахалат и начините пустињску избу, од камења. Облепите је иловачом изнутра и споља, осигурајте од пешчане олује, од звери, од врућине и зиме. Понесите два крчага, асуру и ако још шта треба. Испред улаза начините надстрешницу 10 стопа широку и исто толико дугачку. Поправите извор, и известите ме кад буде говово.

Следећег јутра десило се једно чудо. Кад су радници отишли на посао, један члан племена, Феид Шалахи звани Диб (ар. вук), дође пред Параскевин шатор и поче викати нешто и показивати на запад према хоризонту пустиње. Обавештен о инциденту, Ед-Дин се хитро појави на лицу места и упита о чему се ради. Феид му рече:

- Што ће нам ова странкиња? Хоће ли да нам поквари омладину и привуче их у ђауре (ар. невернике). Отерај је преко пустиње и Ел-Џофа на ону страну Јордана, одакле је и дошла!

- Заборављаш на "садаку"-свету дужност милосрђа према странцима -заповеђену од Ал-Басира (Бога Свевидећег) преко Мојсија и Пејгамбера.

- Ти си издајник, Ед-Дине!

- А ти си фанатик, који мисли да је Богу угодан, јер клања све прописане молитве, а не воли друге људе око себе. Ко нема сажаљења према људима, неће бити ни он у милости Божјој.

- Ниси ти у Божјој милости јер примаш невернике!

Тад се Феид окрете Параскеви која стајаше збуњено на вратима шатора.Црвен од беса и севајући очима викну на њу:

- Ла илаха ил Алах!!!(Нема Бога осим Алаха).

Параскеви беше нажао, што се ови људи због Ње свађау, и што Она и, нехотице, прави раздор међу њима.Цело село је сазнало за испад Феида Шалахија.Али, није прошао ни један сат, кад се око његовог шатора почеше скупљати људи и жене.Изгледало је да је опет неко на самрти.То се Феид почео трести, и велика ватра поче га обузмати, као да је у грозници.Он лежаше покривен и без трунке снаге.Беше веома уплашен, па позва Ед-Дина.

- Шеиче, опрости ми што сам био непокоран твојим одредбама, и роптао на твоје одлуке у погледу оне девојке са запада, - говораше Феид, једва чујним гласом.

- Ја ћу ти опростити, али те је снашла казна Ал-Мунтакима (ар.Бог Осветник), због суровости према оној сиротици.Јер Бог је заштитник сиротих, ма из ког народа били.Него се извини девојци у црнини.

Кад је стигла Параскева, и кад је видела свог увредиоца у оваквом стању и понижењу, Она схвати да је Господ Исус Христос то учинио ради Ње; саже се, и са сузама мољаше, држећи руку на његовом челу.И молитва њена би услышена, јер чим изиђе из шатора, Феид се осети боље и прво седе, а после сат времена устаде и поче ходати и радити као да се ништа није с њим десило.И од тада никад више није рекао ништа против Параскеве.Сутрадан увече, вратише се Ебул и она десеторица, и известише шеиха да су обавили посао и да девојка може поћи у Ен-Нахалат и настанити се.Шеих је успео да објасни Параскеви да ће је његови људи, сутра у зору, испратити и показати, за њу припремљено, склониште, око 20 километара удаљено од села.И да ће јој они доносити храну по једанпут месечно. Храна се састојала од осушеног воћа и поврћа, као и комадића осушеног хлеба.

УСАМЉЕНИЦА

Кад је, са својим пратиоцима, стигла у оазу Ел-Нахалат била је пуна радости.Или, боље речено -кад је била доведена; јер немајући могућности да објашњава људима туђег језика шта смера и куда је намерила, Она беше доведена од тих истих људи, и све се уреди онако

како је Она желела."Јер зна Отац ваш небески шта вама треба и пре него што му се обратите молитвом" (јеванђеље по Матеју, глава 6, стих 8.)

Ту Она прво осмотри грађевину, за њу припремљену.Беше то здање осмоугаоног облика, пречника 12 стопа, мало искошених зидова ка унутрашњости.Кров беше од изукрштаних прUTOва облепљених блатом и неком смоластом материјом измешаном са пустињским растињем.Резултат је био: чврста и трајна грађевина, у коју се улазило кроз отвор висине 80 сантима (4 стопе).Ноћу је улаз био затваран изнутра тако што су се ређале дашчице, спуштене, једна за другом, низ два теснаца од побијеног у земљу коља; ујутро су се те дашчице подизале, извлачиле руком и пролаз је опет био отворен. Пошто је здање било окречено споља одавало је утисак скромне али чисте кућице која се видела издалека сунцем обасјаном белином. Неколико палми употпуљаваше естетику амбијента.Понекад, док се Параскева кретала покрај избе, остављаше упечатљив утисак, контрастом своје одеће у црнини, наспрам белих зидова, што је морало задивити њене доносиоце хране.Она је била анђео у телу; земни Анђео и небеска Девојка...

Параскева је само једно жалила: што нема хришћанског свештеника у близини, да би јој освештао ћелију, тј. избу.Знала је да демони избегавају освешћена здања, а да житељи неосвешћених здања могу бити узнемиравани од пакосних духова злобе.И заиста, после седмицу дана, тако неосвешћену просторију њену посетише они који смишљају различита искушња.Јер кад Она певаше хришћанске песме, око поноћи стаде неко лупање по дашчицама и зачује се напољу силна граја, цика, подврискивање и људски гласови- храпави, дубоки и пискави.У једном тренутку нешто је тако треснуло у врата као да је ударио балван тако да се дашчице разбише у парампарчад и Она осети како нешто улете зујећи попут великог инсекта, кружећи по просторији изнад њене главе.Потом поче лепетање некаквих крила као да лете ноћне грабљивице -сове.Тада Она угледа наспрам светлости светиљке како улазе лепи младићи али и наказни људи са више носева и очију.Понеки имаше главу окренуту наопачке, а беху и без главе.Она разазнаде и обличја оних креатура које летијаху: беху то крилате змије, инсекти са псећим главама...Поче лавез, кикотање и смех.Један човек са птичијом главом носио је бич и почео шибати Параскеву не пазећи где је удара.Она поче да рида и дозива у помоћ Господа.Код светиљке беше њен крст и Библија, али јој је прилаз био

пресечен групом наказа које чуваху то место спремни да је одгурну уколико покуша да се дочепа тих светих иредмета. Стога Она само могаше да користи глас вичући име Исусово. Одједном од улаза забљешта неизмерна светлост и у собу крочи Св. Илија.

- Антихристе!!! -заурла он претећи, тако да се сви зидови загресосе.

Све оне наказе које летијаху по ћелији, у трен ока падоше на тло и трзаху се као устрељене, док се остале наказе повукоше уза зидове.

- Антихристе!!! загрме Свети Илија, још једном, попут грома - нек си проклет ти и сва твоја противничка сила! Излазите одавде и губите се у бездану!

Сви они створови зацвилеше, и излетаху, по једно и двоје, тако да се за минут очисти ћелија. Свети Илија крочи ближе Параскеви, која јецаше на поду и рече јој:

- Буди здрава!

Одједном Она осети, да бол нестане, и да нема никаквих трагова, ни рана. Гледала је у божанственог древног пророка као у спасиоца. Глава његова беше као у лава -строга, одлучна, оштрог али правичног погледа, и божанствена, сва окружена бујном белом косом и брадом, попут гриве, из које врцаху зраци као муње, тако да беше и привлачно и страшно гледати га.

- Малочас, запретих антихристу и његовој псећој дружини. Одувек сам ратовао с њим и остајем с њим у рату до краја. Јурим га кроз векове по космосу и по земљи. Мени је дата моћ да победим све непријатеље своје, и ако ми се успротиве, огањ ће изићи из уста мојих и прождераће противнике Божије и моје. Сад знаш ко су ти заштитници. Имаш мене -Илију, затим Јована и Марију. Ми смо уједно и господари ове пустиње.

Параскева је схватила да су то Свети пророк Илија, Свети Јован Крститељ и преподобна Марија Египћанка. Старац громовник, тада, испружи свој штап према таваници, поду и ка четири стране света, чинећи, при томе знак крста.

- Сада је соба освећена и живи овде без страха. Ти ћеш бити светица...

Кад изговори ову последњу реч старац ишчезне, а Параскева не стиже да му одговори ништа. У ствари Она се нађе збуњена јер не знадијаше како да прими последњу реч "светца". Нити је смела да се супростави том старчевом предсказању нити да га одушевљено

прихвати. Јер прихватити ту титулу значило би наслађивати се својим посебним статусом пред Богом. А одгурнути ту блажену понуду значило би супротстављање Божијим судовима и судбама. Стога не могући никако ни прихватити ни одбацити малочас поменуто светитељство, Она само клече и погну главу ка коленима покушавајући да потисне из сећања последњу реч коју изговори Пророк. Беше то борба, унутрашња борба у Њој.

Кад је светлост визије потпуно утрнула, Она разумеде да је имала визију, што беше потврђено и чињеницом да врата не бежу ни огребана. Дашчице стајаху као што их је сложила пред починак. Остатак ноћи, Она проведе у молитви. А у свануће изиђе под настрешницу и седе на тло. Осећала је у себи неисказано навирање светлости и неког блаженог светлог расположења. Ставила је Би-блију на колена и почела да пребира по страницама тражећи нешто. Да је неко, тада, био наднесен над Њу, и пратио ово њено претра-живање по светим текстовима, с чудом би се упитао: шта то ова млада девојка тако помно тражи? Тек око подне, Она се заустави и тихо узвикну:

- То је то!

Беше то поглавље "Књига о царевима", 17. глава, први стих, где се први пут у Библији јавља име Илије пророка. Одатле Она поче да чита чудесну повест о томе како је Он закључао небо над Израелом за три године и шест месеци, казнивши општу народну верску равнодушност, и скретање са пута праве вере на пут идолопоклонства. Кад се народ коначно опаметио, Илија је нахушкао руљу на групу од 400 лажних пророка. Гневни народ је поубијао све те кваритеље вере који су их заводили са пута ортодоксног јудаизма. Касније, у даљем читању текста, Илија иступа као онај, који прети краљу Ахаву, због убиства једног грађанина и присвајања покојниковог винограда. Прориче му општу пропаст династије чије ће чланове Бог кад тад уништити на најсвирепији начин. Даље, Илија два пута призове муњу и гром са неба да спали две чете краља Ахазиде. Чак "ни мртав" не прекида своју активност дељења правде: у II књизи у 21. глави, 12. стих, Илија шаље некакво писмо, преко неког пророка, или нама незнатим начином. У том писму прети краљу Јораму Јерусалимском да ће га Бог казнити дуготрајном и страшном болешћу од које ће се жив распадати. У књизи Откривења Јовановог, Параскева ће, касније после више месеци пронаћи и предсказање, да ће Илија сићи жив, на крају светске историје, да мучи и кажњава безбожне и неправедне, "јер ће ватра букнути из његових уста и ватра ће спалити све непријатеље

његове..."

И, од тада, ова Света Девојка непрестано је изучавала Свето Писмо и живела у сталној смени читања и мољења.

Њена молитва за цео свет била је пропраћена јецајима, јер је свет гледала у оним бојама као што јој је старац Симеон и говорио, а та боја није била нимало ружичаста. Пре ће бити да је преовлађивала тамнина. Божја милост није довођена у сумњу, али је Она више волела да стање света окарактерише као крајње сумљиво у погледу вредности пред Богом; свет је, штавише, мислила је Она, у крајњој опасности -јер "ако се праведник једва спасава, где ће се наћи непобожни?" "Широк је пут који води у пропаст и много их је који њиме иду. "Сав свет у злу лежи" -ето, то су констатације Светог Писма, које је Она тако често прелиставала. И зато је Она, свакоднев-но, приносила молитве за цео свет, помињући при томе царева, царице, патријархе, свештенике, монахе и монахиње, путнике, морепловце, војнике, људе најразличитијих занимања, затим болеснике, децу, родитеље, а највише свој српски народ. Молила се и за своје добротворе -бедуине племена Ал-Гани, за њихово здравље, напредак и опстанак. На крају, молила се за опстанак свих живих бића и живота уопште на Земљи, коме су претиле разне опасности од болести, земљотреса и ратова. И тако, највећим делом дана Она се молила за свет, као и за све људе, жене и децу чија је имена запамтила и које је икад срела у животу. Такав молитвеник, за цео свет, био је, можда, још само Свети Никола. Многи су се питали зашто цео свет и цео српски народ воли Св. Петку и моли се Светој Петки? Одговор на то питање био би овај: зато што је Света Петка, цео свет и цео српски народ волела, и за цео свет се молила и за српски народ плакала - зато сада цео свет воли Св. Петку. Енергија љубави, а љубав је сила која зрачи, једном и зрачена из срца Свете Петке, обухватила је цео свет и то не само за њеног живота него и после њене смрти. Јер љубав је једина снага која не зна за границе и простор и време. Човечанство то осећа и узвраћа јој адорацијом (обожавањем, у смислу побожног одавања почаст и молитве Светици).

Света Петка је, од раних дана, имала склоности ка посматрању природе. Волела је да иде код рођака на село и у доба жетве, кад жетеоци повежу снопове и распореде их но њиви, да легне на те снопове окренута лицем к небу и посматра монументалне фигуре облака. Волела је да иде и на пристанишни кеј и посматра таласање мора, прозире у његове дубине и назире шкољке, јежеве, морске звезде

и беласање риба.Уживала је да баца камене облутке по површини мора.Ту своју склоност ка природи понела је са собом у пустињу.Тек ту, у самоћи, окружена исконском тишином, схватила је, да је оно, што ју је вукло ка посматрању природе, био, у ствари, Божиј зов; зов упућен свакој души која има очи и уши да преко чула, обестрашћених и чистих, преко осјетила и осећаја, осети присутност Божију у твари.Та особина душе назива се ТЕОПАТИЈА(боговидовитост) а особа код које је та особина изграђена назива се ТЕОПАТ (БОГО-ВИДОВИТ ЧОВЕК).Света Петка је била управо то - теопатица.Кад год би изашла из своје ћелије погледала би бескрајну камену пустињу и небо над њом.Била је сама. Подизала је свете руке к небу и дозивала свог Женика и Христа.Он јој се јављао; осећала Га је у шуштању лишћа палми, Он је пролазио покрај ње Она Га је осећала у миловању поветарца.Он јој је говорио у жубору воде извора Ен-Нахалат.Ноћу је Он, Христ, треперио над Њом у светлуцању звезда, и бљештању пуног месеца.Све што је могла спазити у природи и што је било лепо и очаравајуће све је Она то примала као симболе преко којих Бог пројектује своје присуство у тври.Она га је чула;Она га је видела и гледала;Она га је осећала свуд око себе и у себи.Разумела је зашто је псалмист Давид рекао: "Свуд видим Господа;Он ми је с десне стране да не посрнем".Током времена, Света Петка је научила да користи природу као сликовницу и књигу, боље рећи, као живу Библију.Тако на пример излазак сунца подсећао ју је на рођење Христа.Постепено успињање сунца у преподневним часовима подсећало ју је на постепено сазревање детета Христа, његово дечаштво и младалачко доба у Назарету.У подне кад је сунце достигало своју највишу тачку на небеском своду, Она се сећала Христа који је у узрасту од тридесет година постао зрео и пунолетан члан жидовске заједнице и изишао у јавност као путујући Учитељ пута који води у Истину и Живот.То је било доба Христовог највећег успона.Тад је за њим кренуло неколико десетина хиљада присталица.Међутим већ после две године дошло је до такозване"Галилејске кризе", кад га је већина слушаалаца и следбеника почела напуштати.Његова је слава почела да бледи "захваљујући" компромитујућим клеветам Велике Синагоге из Јерусалима.Сунце је прошло своју највишу тачку, зенит, на небу и кренуло ка западу.Тада се Параскева сећала распећа Исусовог.Касно после подне, кад би сунце нагнуло ка хоризонту и ближио се сумрак, Она се сећала како је Христос мртви скинут са крста и положен у гробницу уклесану у стени.Долазак ноћи значио је успомену на

Христов силазак у Ад.Поновно свитање и појава сунца следећег јутра подсетила је да Христос није остао у Аду него је васкрсао. Такође појава сунца у јутарњим часовима изнад источног хоризонта симболисала је рођење Христово и почетак новог круга сећања на етапе његовог живота на земљи.

Ноћу, кад је посматрала месец, сећала се Мајке Божје.Као што месец, сам по себи, нема светлости него изгледа светао зато што га обасјава сунце, тако и Св. Богомајка, није сама по себи Божанство и Богиња, него божанствене атрибуте у себи носи као Божије дарове, њој дате, у већој мери него било ком смртнику, због њених завета датих Богу, а особито завета девичанства. Тако, на пример, о почетку младине месечеве, кад се млад месец појавује у српу, Параскева се сећала рождества Богородичиног, у Назарету, од родитеља Јоакима и Ане.О првој четврти месечевој, Она се сећала Богородичиног воведена у храм.О уштапу (пуном месецу) сећала се богородичине удаје за Светог праведног Јосифа столара, као и трудноће задобијене од Бога на бестелесни начин, посредством Духа Светога.Трудна Богородица посетила је трудну Свету Јелисавету.Обе жене су се породиле у одговарајуће време и донеле на свет једног Бога у телу и једног Божјег пророка свету браћу по телу."О пуноће, о богатства дарова Божјих", говорила је Параскева у себи посматрајући пун месец.Кад је месец почео да се испражњава и прилази ка последњој четврти, то ју је подсећало на онај моменат кад је Богородица остала без свог законског мужа Јосифа, удовица, а ускоро и без сина који је отишао и придружио се брату Јовану на реци Јордану.Обојица су се прочула као оснивачи нових религиозних народних покрета у Јудеји, али су оба брата прво Јован, а потом, и Исус били смакнути и постали жртве једног противљења владајућих личности ондашњег времена.Трагичној смрти Исусовој присуствовала је његова мајка, за коју је тај догађај био фаталан.Богородица ће, после тог догађаја, живети још 22 године.Месец је, поново, долазио у фазу српа, али ка потамњењу.Нестанак месечевог српа Параскева је попраћала оплакивањем Богородичине смрти.

Звезде је посматрала као симболе светаца, при чему је оне најсјајније гледала као 12 апостола.Тих 12 најсјајнијих звезда су:

Сиријус.....подсећа на Петра
Алдебаран....подсећа на Андрију
Вега.....подсећа на Јована
Калела.....подсећа на Јаков

Прокион..... подсећа на Филипа
Регулус..... подсећа на Натанаила (Вартолом).
Алфардподсећа на Тому
Арктур.....подсећа на Тадеја (Јуду Јаковљевог)
Бетелгез.....подсећа на Јакова Алфејевог
Спика.....подсећа на Матеја Левеја
Антарес..... подсећа на Матију
Фомалхаут.....подсећа на Симона Зилога

Сазвезђе Влашићи, које се почело показивати од почетка јесени до почетка пролећа, и које је састављено од седам звезда у групи, подсећало је на седам ефеских мученика.Звездано јато М-44, подсећало ју је на Светих 40 мученика, а остало мноштво звезда, понаособ, свака по својој величини, подсећало је на овог или оног свеца или светицу, којих је небеско царство препуно."Јер и звезда се од звезде разликује у слави; тако и праведник од праведника" закључује у својој Посланици Св. Павле."Млечни пут", дуга галактичка трака преко ноћног неба, подсећала ју је на онај посмртни пут, којим лете душе пут неба, после изласка из тела:"Тако ће и моја душа после одвајања од мога бедног, грешног и напаћеног тела, летети у сусрет престола Божјег да прими суд за сваку помисао ума, коју сам у животу помислила", размишљала је Она, посматрајући "Млечни пут".

И тако, стекавши теопатске способности, то јест боговидовитост, распознаваше Она Божје присуство у свим тварима око себе и у себи.Тада је разумела шта значе речи апостола Павла, изговорене на Ареопагу, у Атини:"...јер у Њему се крећемо и боравимо и јесмо".

Пре него што наставимо чудесну повест о Светој Петки, да поменемо још неке свете личности код којих су те "теопатске" способности биле веома изражене.Тако, на пример, Света Варвара, упркос очевом настојању да јој ускрати сваку везу са спољним светом, као и са могућношћу да сретне било ког верника, ипак је, дошла до сазнања о Божјем постојању, и то на тај начин што је посматрала небо са облацима кроз прозор своје "собе-затвора".Цар Давид је имао осећај да "небеса казују славу Божју и његову стваралачку снагу свод небески".Пустињаци попут Антонија и Макарија, Серафима Саровског и Нила Сорског су се у природи осећали као у храму: трава им је била тепих, дрвеће -стубови храма, небо -плафон, птице мешовитих боја гласова -црквени хор, звезде - кандила, сунце је замењивало икону Христа (који је Духовно Сунце правде), а месец је замењивао икону

Мајке Божје.Кадоница је била арома која се ширила с пролећа из пољског цвећа.То је био њихов тамјан.Зато је и сам Апостол Павле рекао у Посланици Римљанима следеће:"Чак и незнабошци иако не знају писани закон Божји записан у Библији, ипак чине оно што Бог тражи"! Јер, иако не знају писане заповести, они их испуњавају на делу, јер су оне уписане у њиховој инстинктивној природи, не на папиру или плочама, него у срцима и у срчаним ткивима.Тако сваки незнабожац сам по себи чини добро а избегава зло јер га на то упућује његова савест, која је унутрашњи глас Божји, глас опомене и поуке.Чак ако и немају мо-гућности да сазнају о Богу, из писма или туђих прича, ипак Га упознају преко твари, јер што је о Њему, од памтивека, било сакривено и непознато могло се открити и упознати преко Његове творевине, јер је лепа, складна, логична и законита.Но, толико о теопатији и теопатским способностима сваког човека, а нарочито оног, који свесно иде на чишћење и усавршавање те своје природне моћи.

Што се тиче хране, Света Петка је била збринута промислом Божјим, јер је нашла милост код људи племена Ал-Гани, и они су јој доносили сувог хлеба, воћа и поврћа 3-4 пута годишње, што је она употребљавала квасећи у води, коју је имала у изобиљу и за пиће са свог извора Ен-Нахалат.

А и сами њени добротинитељи из суседства осећаху да им, после њеног настајења у њиховом крају, живот тече боље и ведрије; међу њима немаше више свађе ни препирке, и све послове извршавали су у своје време и без губитка; стока није побољевала, а пустињска олуја мимоилажаше њихов крај.

Једанпут годишње, Преподобна се појављивала, кад је племе било заузето сезонским пословима у пољу, и ишла са бедуинским женама да помогне у обављању посла.То је трајало највише до недељу дана, после чега се Она враћала у пустињу, у своју хелију.С времена на време, правила је асуре, и слала их преко посредника да би се продале у Ел-Џафу, а пошто новац није желела примати, то је био њен допринос племену.

Она није знала ни дане ни месеце, нити године, и колико их је прошло.Једне ноћи, уснила је брата, који је тада био далеко од ње, око две до три хиљаде миља, у архијерејској одежди.Она је тада имала 45 година, што значи да је њеном брату тада, било 55.У ствари, у то време, кад је Она имала тај сан, Евтимије је, заиста, постао архијереј, са епископском столицом у Тракији.

Евтимије, Параскевин брат, је, дакле, постао епископ у Ма-

Туду, у Тракији, 989. године. Епископовео је 7 година до смрти која је уследила 996. године. За то време борио се против јеретичких напада, каже се у Житију. Против којих јеретика? Вероватно против тзв. "богумила". Они су били манихејског порекла, од рано хришћанског јеретика Манија, који је одрицао вредност икона, свештенства и светих тајни, поричући им посредничку улогу у процесу одржавања везе са Богом. Чак је порицао троичност Божанства. Из Мале Азије, ова јерес је закуцала на врата Цариграда, Тракије, и упутила се према балканским земљама, пуштајући своје огранке у Македонији, Бугарској, Србији и Босни. Богумили су радо прихватани у нижим слојевима, због својих анти-богаташких и анти-феудалних осећања. У практичном животу су упражњавали строгу аскезу (испошћавање), тврдећи да је тело од ђавола и да га треба мучити. Неки су ослобођење тела од ђавола тражили у групним оргијама, сматрајући да после тих сеанси не осећају више похоту, па да тако ослобођени вишка енергије могу се мирно и опуштено молити Богу. Евтимије се дакле борио у свим својим проповедима против овог зловерја. Свакако је примељивао и канонска средства као што су забрана чинодејства и искључење из црквене заједнице. Одсецајући и обележавајући оно што је болесно и труло, спасавао је оно што је здраво.

Тада, баш кад се навршавала претпоследња година Евтимијевог живота (било је то 5 година пре него што ће свет ући у заокругљену хиљадиту годину од рођења Христовога), проширио се светом, како на западу хришћанске Европе, тако и на истоку, у Византији, талас масовне верске хистерије - да човечанство неће дочекати хиљадиту годину. Појавише се многи лажни и самозвани пророци, који растурају и сејају панику међу слабима и нејакима, приморавујући их да дрхћу од страха и да продају имања и куће и да купују беле хаљине, да би се, тобож, припремили. Евтимије је и то истицао у својим проповедима, упозоравајући да је Бог намерно учинио дан смака света непредвидљивим, да се нико, па чак ни пророци не би могли осећати сигурнима. Он није желео ни то, да сви буду опуштени, па да преспавају дан Његовог доласка, па је зато упозорио, да ће тај дан доћи, као лупеж по ноћи, те да сви буду увек будни и трезвени. Умиривао је лаковерни и препашени народ, саветујући их да не праве панику, него нек се свагда исповедају, јер онај ко је исповећен, не плаши се ничега, па чак ни смрти.

Четири године пред хиљадиту, Евтимије се упокојио. Матуђани се опростише од свог пастира који је седам година сјајно

водио своје стадо. Убрзо је био и прослављен Прославитељем Светих и канонизиран за Светитеља. Време је пролазило. Лик Свете Петке као да није старио, и Она, иако је ушла у шесту деценију (1004 год.), још увек задржаваше оно што је девичанско и чисто у изразу Њеног лика, који беше скоро без бора. Сама пак светлост њеног лика постајала је с годинама још више изражена. Бедуини је сматраху Светом женом и дивљаху се лепоти лика Праведнице. Она је била чиста попут, снегом покривене, пољане преко које није прошао, нити оставио отисак својих стопала никакав путник. Зато је уживала велику славу и поштовање у племену које је прихватило да буде Њен заштитник.

1010. године, Параскева је дошла у 66. годину живота, кад је имала ону чувену визију која је још једном потресла и променила смернице њеног живота. Било је то једне ведре, месецом осветљене ноћи. Параскева је, по обичају, бдела испред своје ћелије. Клечала је налакћена на једну избочину стене. Сноп светлости од месеца падао јој је с леђа, тако да је Параскевина сенка била пројектована на стену испред ње. Одједном је приметила да Њена сенка подрхтава, упркос Параскевиног непокретног клечања. Стена је била све више и више осветљавана, сенка се померила мало у страну. Молитвеница схвати да се нешто дешава иза њених леђа, боље рећи, Она наслути да би могао бити неко или нешто иза Ње, и да је то или "тај" неко осветљава, крећући се према Њој и обасјавајући је све више и више. До тада се Она није померала, нити журила да се осврне и установи о чему се ради. Тек кад се светлост нагло поче појачавати и претварати у блесак, какав до тада нико на земљи не би могао произвести, Она претрну и нагло се окрене широко разрогачених очију, спремних да се претворе у израз ужаса. И шта је видеала? Неких 50 метара далеко од ње Она угледа извор светлости који ју је скоро заслепљивао и који је бацао снопове светлости свуда по околном стењу у палмама. Сама та светлост се кретала ка Њој, и, уз извесно напрезање очију, Она распознаде, у средишту те светлости, некаквог путника у бедуинским хаљинама, блиставо белим, тако да је и глава његова била прекривена; само су му се очи могле служити малим простором непокривеним тканином, да би могао гледати куда иде. У руци је држао штап, дуг и повијен на врху, у облику слова "с". Кад је путник стигао на неколико корака до Параскеве, он стаде не говорећи ништа.

- Ко си ти? Ко сте ви!? скоро крикну Параскева.

- Ја сам један од оних који служе и људима и Богу, као што је и ваш Дионисије Ареопagit писао о нама. Ја сада разговарам с тобом

преко Духа Светог.

Глас овог путника одјекиваше као трубна јека.Параскева разумеде да пред собом има посетиоца с оног света, да је то анђео, и да треба да се баци на колена пред њим.

-Нека је благословен Светац Израилев, Бог наш, прослављен у Сину своме, Логосу и преегзистентној Речи, кроз кога је, и преко кога је, све постало што је постало -и анђео закрсти штапом Параскеву, рекавши при том: Ти ћеш бити светица...

Параскева још ниже паде пред анђелом, скоро у згрченом ставу, док од незнанца долажаху валови светлости и топлог поветарца испуњени миомиром.

- Ти мораш, ти треба да напустиш ову пустињу!

- Зашто је Господ донео ту одлуку?Ја сам мислила да ћу овде завршити свој живот и предати тело песку и пустињи! -осмели се Параскева да постави питање.

- Не! Твоје тело треба да нађе себи починка у твом завичају, и зато мораш ићи!

- Покоравам се свакој одлуци Божјој,нек ме води куда жели као што ме је и до сада водио.

- Мораш кренути одмах, не часећи, до идућег заласка сунца.

- Али, како ћу прећи онолики пут до Јордана, који сам прешла пешке долазећи овамо, излажући се опасности од глади, жеђи, разбојника и пустињске олује?Осим тога, онда сам била млађа и снажнија.

- Онај који се непрестано бринуо о теби, који те шаље на овај пут, Он ће ти и помоћи да тај пут обавиш, зато послушај и пођи!

Параскева више не проговори ни речи; само се саже телом, још ниже к земљи, изражавајући тиме свој пристанак и покоравање наредби Бога.Тада се путник окренуо и пошао, купајући се у бљесковима и муњама,претварајући се постепено у извор безобличне светлости која за неколико тренутака ишчезне, остављајући пуном месецу да тихо просипа своје зраке, дајући целом пејзажу топло-чаробан изглед као из бајке.

Ово откровење, десило се тачно у четрдесет и петој години боравка у пустињи Велики Нефуд.То значи, да је Параскева тада имала 66 година.

Сутрадан ујутро, Она се, са жалашћу и сузама одвојила, од своје пустињске хелије и упутила према насељу својих заштитника и пријатеља, бедуина из племена Ал-Гани.После 20 миља пешачења

стигла је у насеље.Стари шеик Цалал-Ед-Дин више није био међу живима.Заменио га је син Омер-Ед-Дин.Он обавети цело село и сви се скупише пред гостински шатор да виде Параскеву и да се опросте са њом.Они је прво одвраћаху, нудећи јој смештај у селу, али Она остаде упорпа.

Следећег јутра, по заповести шеиковој, чекало је пет оседланих камила, за Параскеву и четири њена пратиоца, који је требало да је отправе до Ел-Цафа.И тако су кренули.

После неколико дана, кад ујახаше у Ел-Цаф, Параскева доби смештај код Омерових пријатеља.Ту је требало сачекати први караван за Каер-Ел-Азрак, према Јордану.Караван је полазио два пута месечно, а пут је трајао девет дана, преко Касра до Јерусалима. Најзад се време чекања навршило и Параскева је села на своју "Пустињску лађу", како бедуини обичавају звати камилу.Омарови пријатељи, који је, испратише стајаху на ивици насеља, посматрајући караван и његове учеснике на камилама, од којих један у црнини беше, Параскева.

Негде на пола пута од Ел-Цафа до Касра, десио се један немио догађај.Јер, после четири дана путовања, угледаше како им у сусрет иде повећа група коњаника, њих око стотину.Кад се прближише довољно близу, Параскева претрну, видећи да ти људи делују као распојасана банда, претећег изгледа.Беху чупави, неизбријани, наоружани преко мере разним јатаганима, буздованима и копљима.Параскева, која је донекле, упознала језик Арапа, разумеде кад неко из њене групе рече:

- Пустињски пси...!

У те две речи Параскеви постаде одмах јасно шта то значи. Јер, до тада, Параскева знађаше да, између разних непријатности које путник у пустињи може доживети, једна је да се сретне са "пустињским псима", људима ван закона, ван византијског, римског, Мухамедовог или било ког другог постојећег закона.Њихов је једини закон у овоме: опљачкати путника или караван трговаца, заробити жене, убити сваког мушкарца који се успротиви, а жене искористити и спровести у Ејлат, на обали Црвеног мора, где ће бити понуђене на лицитацији за продају робља.Зато је једини закон кога се морају придржавати жртве, овај: остати миран, не супротстављати се.

Ето, с том групом људи су се сад суочили трговци и њихови људи "из обезбеђења".Параскева их никад, за својих 45 година проведених у пустињи, није видела.И онда, кад је изгледало да ће напустити Арабијску пустињу, знајући о њима само из прича које је

начула, појавили су се они, да, управо они, главом и копитама, као ружан сан.

Кад се банда приближи, њен вођа Ен-Хадад, дебели, брадати, мрки и промукли Арапин, са великим месинганим колутовима окаченим за уши, подиже руку у знак мира, и приведе коња уз караван.Трговци су били наоружани као и њихови пратиоци, плаћеници задужени за обезбеђење, али су били малобројнији од Ен-Хададове дружине.Арапинов коњ беше окићен свакојаким привесцима, ресама, кићанкама, врпцама и прапорцима.Очигледно је волео раскош али, као и сви сирови и простачки људи, није имао укуса.Притеравши коња уз караван, Ен-Хадад је оком премеравао и осматрао товарице робе коју су трговци носили.Одједном, као да се трже, угледавши Параскеву, као да је видео неко чудо.Жена у црнини! Под велом!А он је мислио да су караван сачињавали само трговци, мушкарци.

Доиста, полазећи па пут, Параскева се повиновала локалним схватањима по којим, ако би жена ишла или путовала у друштву мушкараца, а да јој је лице откривено, то би значило да је од оних које се продају и издржавају од неморала.Стога је, још из племена Ал-Гани, пошла са црним велом који јој је, не заклањајући очи, покривао средњи и доњи део лица и падао до појаса.Њена фигура и крепосно држање остављали су утисак да је пуно млађа него што је била.И набори на њеним хаљинама су имали неку грациозну лепоту. Оно мало видљивог, горњег дела лица, тј. очи и нос, који се називао испод вела, указивали су на неку чудну лепоту и светао лик.Ен-Хадад за тренутак заборави на преглед робе и сву пажњу усмери према Параскеви.Он, одмах, приведе коња уз њену камилу и, окренувши се трговцима, упита:

- Чија је ово жена?!

- Она је странкиња и под нашом је заштитом -одговорише они.

На то Арапин прсну у грехотан смех.

Параскева сва претрну и скоро без даха мољаше се у себи овако:

- Призивам вас господари ове пустиње- Крститељу, Илија, Маријо Египатска, сада ми помозите или никад!".

Ен-Хадад прихвати својом истетовираном десницом узду Параскевине камиле."Пустињски пси" стајаху недалеко и посматраху сваки покрет свога вође.Људи из Параскевине пратње полако се хватаху за јагагане.Ен-Хадад пође својом прљавом, дебелом руком да стргне Параскевин вео, кад се одједном из грла "пустињских паса" разлеже врисак.Ен-Хадад пусти узду и нагло окрете коња.

Међу бандитима настаде паника. Са западне стране, од Касра, дизаше се велики облак прашине и око 400 јахача у дивљем трку, као лавина, јуришали су у долину према месту где су разбојници зауставили караван. Ен-Хадад хитро подиже руку и узвикну позив за бекство, на што цела група, у паничном бекству јурну према гудурама Џебел-Харуна на југ. Међутим, и лавина коњаника из правца одакле је искрсла, сручила се за њима, као чопор ловачких паса у хајци на дивљег вепра. Удружило се пет градова у казнену експедицију после неке паљевине и пљачке коју су Ел-Хададови људи починили у градињу Каф. Бог је учинио да се спасиоци појаве на догледу баш у оном одсудном тренутку, кад се Параскева налазила у опасности, и кад је помоћ затражила вапијући Богу и Његовим угодницима. Што се тиче самих гонилаца, они беху окупирани потером за разбојницима, те скренуше и они за њима ка брдском крају Џебел-Харуна. Ускоро се у пустињи повратио мир, и пут према Јордану изгледаше безбедан, па караван трговаца на камилама пође даље. После два дана, прођоше поред Кафа, затим свратише у Каср-Ел-Азрак, а одатле неки продужише према Јордану и Јерусалиму. С њима беше Параскева. После кратког задржавања у Аману (Рабат Амон), спустише се у Јорданску долину, прегазише Јордан и благим успоном стигоше у Јерихон. Одатле зађоше у планинске превоје и почеше се пењати ка Јерусалиму. Тако се Параскева, после 4 деценије, поново обрела у Светом Граду уочи Васкрса. Била је Велика Субота 1010. године после Христа.

"Жена у црном", како су је бедуини звали, упутила се према тргу где је требало да се налази црква Васкрсења Христовог. На њено запрепашћење, угледала је само рушевине и незнатан број ходочасника, како на том месту пале свеће и моле се, између камених блокова и хрпе нагомилане опеке. Шта се ту заправо десило? Ево шта: виновник овог вандализма био је багдадски калиф Ел Хаким, који је нахушкао емира из Дамаска, да поруши и позатвара све хришћанске богомоље по Палестини. То је било 1009. године, то јест неких седам месеци пре Параскевиног доласка из пустиње, тако да су, тада, дипломатски односи византијско-европске стране, према арапском свету били заоштрени. Говорило се о томе да папа припрема општи позив на крсташки верски рат и поход против муслимана. До тога ће заиста и доћи, али тек кроз нешто више од пола века касније.

И тако, број ходочасника из хришћанских земаља, те године о Васкрсу, не беше велик. Пошто арапске власти више нису дозвољавале

да ходочасници, као некад, воде са собом оружану пратњу својих витезова, те, пошто путовати без обезбеђења није било безо-пасно, већина ходочасника, после ускршњих празника, одмах напусти Јерусалим и, из лука Аскалона и Карона, кренуше лађама према византијским или јужноевропским градовима.

После седмодневне пловидбе Параскева је стигла у Цариград који није видела толико времена.Учинио јој се сада још већим и величанственијим градом, пуним царског сјаја и са стотинама цркава.Било је то време цара Василија II, највећег византијског владара у тих последњих 400 година.

Оставимо за тренутак утиске које је Параскева доживела, улазећи у највећу хришћанску метрополу Истока, Цариград, и прелетимо за тренутак назад до њене пустиње Велики Нефуд...Јер, ускоро по њеном одласку из Нефуда, почеше се надвијати над насељем Ал-Гани огромни облаци ситног песка ношени пустињском олујом, првом за протекле четири деценије.Старији житељи који су памтили овај дан кад је Параскева први пут ушла у то насеље говорили су да од онда ни једанпут није дунула пешчана олуја, и да су сада, будући да их је Божја испосница и пророчица напустила, препуштени самима себи.Зато повикаше:"Боже Параскевин, похитај да нам помогнеш!"У том моменту поче олуја јењавати и за неколико тренутака окрену на север према Еуфрату.С овим завршавамо са збивањима у пустињи Велики Нефуд, која ће остати у сећању хришћанских покољења само по томе што су тамо утиснуле своје стопе две жене: једна, највећа покајница свих времена, а друга највећа приврженица и молитвеница Божја...

Стигавши у Цариград, Параскева прво посети Св.Софију и Влахернску Св.Богородицу па се упути у Студитски манастир да се распита о старцу Симеону Богобојажљивом.Рекоше јој да је Старац преминуо пре 30 година (+ 980. г.), и да је његов духовни ученик сада игуман манастира Св.Маманта, недалеко од Цариграда.

Беше уторак по Томиној недељи.Пролазећи Цариградом, ка Мамантовом манастиру, Параскева, нехотице, постаде предмет опште пажње, јер се пролазници освртаху за непознатом странкињом необичног изгледа.Већ је њена хаљина, црне боје, и црна марама, навучена преко чела, давала тој виткој фигури посебну грацију. Набори њеног одела падали су и преламали се на посебан начин изражавајући чедност, чистоту и светост бића које је у те хаљине било обучено.Племе Ал-Гани никад није престајало да брине о својој

омиљеној сусетки и богоугодници. Похабане хаљине бивале су на време замењиване новим црним хаљинама које су бедуинске жене сашиле за њу. Сада, пак, у Цариграду, сви су мислили да је Она монахиња. Дах пустиње огледао се у неколико у њеном ходу и покретима у којима није било ничега извештаченога. Многи је кришом посматраху и дивљаху се њеном изгледу јер, немогуће је да неко биће општи са анђелима и са живим Богом, а да се и само не измени, и не понесе са собом трагове Божанске присутности у души, у физиономији, у целој фигури и њеном држању. Зато је Лествичник приметио: да "човек који носи аромате, препознаје се по мирису, а онај који у себи носи Духа Божјег, препознаје се по врлинама и смирењу". А то је баш једино и све што је Параскева у пустињи зарадила и што је из пустиње донела. Вратила се као сиромашна, а, у ствари, богата - богатија од свих, јер је имала Најбогатијег у себи.

Кад је после подне стигла, и ушла у Мамантов манастир, вечерња служба је била у току. Служио је игуман, ученик покојног старца Симеона Богобојажљивог. Био је то човек од својих 60 година. Параскева угледа нешто чудно: над игумановом главом спуштао се мали, свегли облак, у тренутку док је овај читао Јеванђеље, и њој се чинило да контуре његовог лица нестају у златастој светлости, у коју се преобразио облак, покривајући главу свештенослужитеља. Параскева се сети сличне појаве коју је угледала оне прве ноћи кад је саљала како старац Симеон Богобојажљиви нестаје у облаку светлости. Схватила је, да то Нешто, повезује личности Старца и његовог ученика, овог игумана. Она тада није знала, али је видела, да пред собом има оног о коме ће потоњи црквени историчари писати као о највећем византијском мистичару, песнику и теологу, због чега ће га прозвати "Новим Теологом" (Новим Богословом). Она је, дакле, дошла и видела Светог Симеона Новог Богослова, највећег визионара и созерцатеља нестворене Таворске Светлости", због чега је признат, касније, за духовног родоначелника светогорских "исихаста". Она је осећала да пред собом има свеца још на земљи.

Игуман је наставио богослужење, које је обављао са беспримерном побожношћу, као онај који је стао пред живог Бога и приноси му обожавање, поклоњење, прослављење, хвалу и жеље народа. Јер треба знати и ово: да је овај слуга Божји научио још од покојног Старца да, пред часном трпезом, приноси Богу само молитве за народ, јер је то тако чинио и Св. Захарије, отац Јована Крститеља, који, кад је примио радосну вест од архангела Гаврила, с десне стране

кадионог жртвеника у храму, пита анђела:

Ја се мољах за народ, а ти ми доносиш испуњење мог давнашњег сна вест да ћу постати отац. Ја се мољах за опроштај грехова народних, а ти ми доносиш вест да је жена моја опрштена од неплодности.

Тако дакле Бог, оне који се првенствено моле за општенародно добро, награђује и њиховим добром, још брже, него да су сву пажњу обратили на себе и своје потребе. Јер љубав је већа од свега.

Кад је вечерње било завршено и он пошао напоље, угледа са десне стране код излаза монахињу, али одмах затим схвати да Она није монахиња него мирјанка, странкиња. Међутим, оно што га је фасцинирало то је био лик ове жене.

"Света!" - помисли он у себи.

Она приђе за благослов и представи се по имену, изразивши жељу да је игуман удостоји да поразговара с њим. Ускоро су седели у једној од пријемних соба, док је млади послушник послуживао топлим напитком попут чаја. Седећи наспрам ње, Свети Симеон је јасно назирао светлост која је окруживала лик његове саговорнице. Слушао ју је пажљиво док му је Она приповедала о свом познанству са старцем Симеоном Богобојажљивим, при чему је показала Библију коју је добила од њега пред одлазак из Цариграда. Затим је Свети Симеон почео да јој казује о свом младићком ступању у манастир Студион у Цариграду, и како је постао ученик истог старца. Тада Свети Симеон застаде у говору и загледа се пажљиво у Параскеву.

- Сестро Параскево, па ја..., ја сам тебе видео. Ти си била Она девојка у црнини која је долазила у Студитски манастир, и ти си имала брата у том манастиру. Звао се Евтимије, јеромонах, а касније и епископ. Управо кад сам ја тек почео да долазим старцу ти си се већ припремала за одлазак у Палестину. После те више нисам видео јер си отишла. Ја сам тада наставио да посећујем старца и да се припремам се за ступање у ту обитељ. То се једног дана и остварило и ја сам прешао у Студитски манастир. Постао сам искушеник и добио сам исту ону собицу испод степеништа, у старом конаку, о којој си ми причала. Ускоро братија постадоше завидљива и нетрпељива према мени. Једино твој брат Евтимије, и старац, беху на мојој страни. Али ја морадох да напустим тај манастир и доћи у овај, Светог Маманта. Ту сам брзо напредовао из чина у чин и у тридесетој години постадох игуман. Сад сам већ зашао у старост; шездесет и једна ми је година а у манастиру сам провео скоро 30 година.

Пошто су дуго провели у разговору, Света Параскева се ту задржа у гостима две седмице, и пошто се причестила, оде у Епивату.

ПОНОВО У ЕПИВАТУ

У Епивату је примљена као странкиња. Становала је по разним кућама. А онда становници схватише да ова благочестива странкиња жели да остане и настани се у Епивату, али да је сирота и нема новца да купи неки стан. Дадосе јој помоћну зградицу при једној породици која се иселила одатле ниже у центар насеља. Ту је живела две године до своје смрти.

Суграђани су је звали Петкана. Нико од њих није знао одакле потиче непозната богоугодница.

Једном приликом, Симеон, напред поменути игуман из манастира Св. Маманта, посла једног свог послушника да пронађе у Епивату Параскеву и да јој понуди неку новчану своту. Младић стиже у Епиват, и распита се за Параскеву.

- Аа, Петкана? За Петкану питаш? Знамо ми њу. Никог нема на свету, да се толико моли Богу, и да само помиње Бога као Она Она и на пијацу кад дође, одмах привуче пажњу, и људи се скупљају око ње, јер Она има неке много лепе приче и лепе речи кад говори о вери, посту и Богу. И код ње, кући, долазе стално да је слушају.

- Како ја могу доћи њој? Где станује?

- Пођи овом главном улицом, па скрени у десну улицу навише. После десетак кућа угледаћеш двориште. Уђи у то прво двориште па из њега у друго двориште и видећеш једну кућу на спрат. У тој кући станује Параскева, или Петкана, како хоћеш...

Младић пође, као што му рекоше, и пронађе двориште. Иза тог, он уђе у следеће двориште. Ту беше ред ниског грмља од руже, кроз чије се гране назираше једносpratна зграда. Испред зграде, код улаза у приземље, налажаше се неколико особа, између чијих гласова се истицаше један миловзвучни женски глас. Не знајући да ли је дошао на право место младић викну:

- Петкана!

- Ту сам! - одговори женски глас. Када се младић појавио иза грма, угледа Ону која се беше одазвала. Беше то жена у црнини,

божанственог лика, који је деловао оптимистички, ведро, и који је уливао поверење. Имала је неку народску умиљату физиономију и оно што је старац Симеон називао "милост". Она је седела, као и њени посетиоци, на кућном прагу, код једног асталчета. Учила их је праведности и преданости Богу.

На њен позив, манастирски послушник се прикључио слушаоцима. Том приликом, Света Петка му откри тајну да ће, одмах по повратку у манастир, добити јеромонашки чин, што се и догодило на овај начин: вративши се у свој манастир, он сrete игумана који га потапша по рамену и рече му:

- Spreми се. У петак, на празник, бићеш рукоположен у чин ђакона а у недељу у чин јеромонаха.

У петак?... - помисли младић, и сети се Параскевиних речи о његовом унапређењу.

УСПЕЊЕ СВЕТЕ ПЕТКЕ

Тако је Света Петка, након повратка у Епиват, ту проживела богоугодним животом две године. Била је блиска народу и народ ју је добро упознао и заволео.

Једне ноћи, усни она Свету Владичицу, нашу Богородицу која јој рече у сну: "Још 10 дана до краја, још 10 дана до Раја". Трговши се из сна, у блаженом расположењу, она помисли да би тај сан и речи Пресвете Богородице могли бити предсказање о Њеној смрти, па се поче припремати за тај дан. О томе су били обавештени неки њени посетиоци, који то после њене смрти засведочише. Ипак, нико не зна како је Бог благоизволео да посети своју одану Приврженицу и да прихвати њену Свету душу кад је издахнула. Јер, нико не присуствовао том свечаном чину, осим, наравно, анђели. Јер, кад у петак 14. октобра (по старом календару) 1012. године, око 11 часова пре подне, један младић, чтец у цркви, дође у њену кућу нађе је да се упокојила. Лежала је у постељи светлог лика и прекрштених руку, а свећа је горела крај ње. У соби је владала нека чудно божанствена атмосфера. Као да је цео простор био испуњен заоставштином неке светлости, која је ту, до пре неколико тренутака, сијала и испуњавала одају; као да су анђели слетели у ту собу и узели душу Светице, тако да се, после њиховог одласка, још осећао знак њиховог присуства:

миомир и нека светлост. Лежала је покривена покривачем, док су јој руке биле прекрштене на грудима. Била је одевена у њену црну хаљину, а на глави је имала своју црну мараму, повијену напред, скоро до очију. Очи су биле склопљене, и капци нежно спуштени, као у невесте која спава. Такав изглед беше подарио Христос оној, која је целог живота желела да буде невеста Његова. Она је с њим ишла и "на Тавор" и "на Голготу", јер "Тавор" беше блаженство и теопатско искуство Божјег присуства у њој, а "Голгота" беше њен одлазак у сурову и беживотну пустињу.

Видећи земне остатке "успаване лепотице", јер она, заиста, имаше тај изглед, живља него док је била жива, лепша него икад за време њеног постојања - младић беше свестан да пред собом има посмртне остатке једне Светице. Зато одмах обавести народ о ономе што се збило у кући Теофанових, јер они некад становаху у њој па је уступише непознатој странкињи. Кад се догађај прочуо, многи се нуђаху да је сахране на свом гробљанском плацу, а Теофанови су чак ишли дотле, да су тврдили да они полажу право првенства на њене посмртне остатке, пошто су за живота уступили Светитељки свој стан. Желели су да је сахране међу својим породичним гробовима. Међутим, Параскева је, још за живота, оставила тајну опоруку, код парохијског свештеника, да жели да буде сахрањена на сиромашном гробљу где се сахрањују и странци. Осим тога, није желела да је положи у дрвени сандук, сматрајући да је то луксуз за једну бившу пустиножителику, која је, до смрти, остала верна својим пустињачким идеалима, од којих је скромност, простота и оскудица само један од облика тог идеала. Зато је од новца, ако се сећате, добијеног из Цариграда, од Св. Симсона Ноног Богослова, преко младог послушника, наручила код једног плетара, који је плео од прућа разне предмете и ствари за домаћу употребу, да изради за њу погребни сандук од прућа. Тај плетени сандук од прућа имао је и поклопац; Параскева га је чувала на посебном месту у кући. Све те појединости је поверила поменутом свештенику, који је убедио народ, да се тако мора поступити, јер је Света покојница још за живота то завештала. Стога су се суседи и сви њени поштоваоци морали задовољити бар тиме, да узму сваки по нешто за успомену од онога што је припадало великој Праведници. Неко је узео икону, неко молитвеник, а Библија је остала у поседу Теофанових. Повелики дрвени крст, који је Света донела са собом из пустиње, задржао је младић, који ју је први угледао мртву.

Сутрадан је "Петкана" била опојана и, у пратњи великог броја

Епиваћана, пренесена на сиромашко и страначко гробље на једној узвишици.

Међутим, Бог ју је прославио на небу, доделивши јој место у друштву Пресвете Богородице, Светог Јована, Илије пророка и Марије Египћанке, и подаривши јој специјални статус, да брзо помаже болеснима, да теши ожалашћене, да склања Бога на милост према онима који су ту милост изгубили, падом у разне пороке, али који су (чудно је и рећи) наставили да упражњавају верске обичаје и молитве. Ту спада и поверена јој дужност да се заузима за српски народ, и да се често јавља српским побожним женама и људима у сну, да их поучава, опомиње и исцељује; затим, да присвоји многе изворе у Србији, и да они носе име Свете Петке, као и да та вода има целебну моћ. Бог јој је подарио моћ, да прима све без разлике на нацију и веру, који јој се за помоћ обрате, а нарочито Муслимане, јер је и сама била дуго гост у арапско-исламском свету, и јер су се добро опходили према њој. Осим тога, Бог је учинио да је траже и многи Цигани, Циганке, бескућници и градска и сеоска сиротиња, налазећи у лику Свете Петке охрабрење, наду и оптимизам. Јер, колико је она волела сиротињу, може се видети по томе, што је сиротињи разделила своје имање и наследство у Епивату, а кад се вратила, после много година, постала је и сама то што и сиромаси. И ко ће избројати све примере, где је она испољила, после смрти, своје присуство, било у сновима, исцељењима, помоћима, утехама...

ОБРЕТЕЊЕ ТЕЛА СВЕТЕ ПЕТКЕ

Бог не само да је прославио Свету Петку на небу, него је то учинио и на земљи. Јер, кад је прошло три деценије, од блаженог уснућа Светитељке, две особе из Епивата сањале су, 1042. године, један исти сан, једне исте ноћи. Те су се особе звале Георгије и Јефимија. Становали су на два супротна дела Епивата. Њима се у сну јави Пресвета Богородица окружена мноштвом анђела, Један од анђела се обратио спавачима овим речима:

- Докле ће те занемаривати тело Свете Петке - Параскеве? Ископајте га из земље, И положите га у Свету гробницу, јер зажеле Бог да је прослави на земљи!

У јутро, рано у освит, оба визионара, и Георгије и Јефимија,

узбуђено изађоше из својих кућа и сretoше се код свештениковог дома.Најпре испричаше један другом разлог своје јутарње посете свештенику, а затим,свако свој сан исприча пароху.Он, пак, одговарајући им, рече да нема другог начина да се утврди тачност сна, осим да се пође на гроб са лопатама и пијуцима и, копањем, дође до тела.

У току преподнева, Епиваћани образоваше групу са задатком, да установи у каквом је стању тело давно преминуле странкиње, Параскеве.Кренули су сви скупа ка узвишици сиротињског гробља, и, гле чуда!Ископаше нетљено тело уснуле Светитељке.Пријатан мирис, сличан босиљку, испунио је цео простор где је стајао народ.То је био непобитан доказ њене Светости. Параскевин исповедник, тада свештеник, који је, тада, био већ у дубокој старости, дошавши са својим парохијским наследником, исприча ово:

- Пошто је дошло време да обелоданим оно што знам о овој Праведници, чујте ово: Параскева је била наша Епиваћанка; отац јој се звао Радослав, а мајка Кадивка, а брат, имала је брата -звао се Евтимије и био је епископ.Пред вама лежи Она, која је, из овог града, отишла у Трансјорданске крајеве, са намером да тамо остане до краја.Јавио јој се анђео, и послао је натраг у родни крај, и ево, сада почива пред вама.

Кад су то чули, сви се још више обрадоваше и одлучише да тај понос њиховог града положе у цркву Светих Апостола, у Епивату. Обукоше је у црне хаљине, по којима везиље ишараше златним и сребрним нитима, лозе, руже и кринове.На грудима беше извезен крст, величине длана, са једнаким краковима.Положише је у дрвени саркофаг и прекрише позлаћеним покровом.Но, после извесног времена, тај првобитни сандук беше замењен новим, већим, лепшим и украшеним дуборезом.Све се то догађало у време док су Исток и Запад били једна јединствена хришћанска Црква.Света Петка, као и Свети Симеон Нови Теолог, били су два последња примера Светости, на Истоку, које је још могла признати и Западна Римска Црква.Јер, онај фатални, судбоносни и коначни разлаз Истока и Запада, десиће се 1054. године, дакле, читавих 12 година после обретења Светог те-ла Свете Петке.Она је, осим тога, била проглашена (призната, канонизирана) већ као Светица, па је, стога, могу поштовати и данашњи Западни хришћани који кажу да не признају ништа што се на Истоку, то јест у Православљу, догодило после 1054. године.Иако ствар тако стоји, ипак, Света Петка није на Западу добила своје место у литургичком животу њихове Цркве, чак, за њу и не знају, а све то зато што је њено прво

писано житије настало у већ поодмаклом периоду прекинутих односа између Римске Цркве, с једне, и Пра-вославне Цркве, с друге стране. Оно је написано тек у XIV веку, у Бугарској. Тако имамо контрадикторну ситуацију: Светитељка умире и бива прослављена, пре Трагичног Расцепа, а њено житије бива написано после Расцепа. То је чињеница коју би Западњаци, бар, требало да знају, мада Исток и нема потребе да прижељкује да она буде слављена од неправославних Западњака.

Било како било, ускоро после Расцепа, почеше супарничке стране поново сарађивати на политичком плану. Јер муслиманска опасност је лебдела у ваздуху, а калифе и емири су сањали да прошире границе своје империје и на Европу. Шпанија, тј. Пиринејско полуострво, живи је пример за то. Јер, освојена од Сарацена, још у VIII веку, Шпанија је коришћена за даља продирања Арабљана на острва јужне Европе. Византија је била више него преполовљена арапским освајањима. Уз све то, десило се још и то, да су Византинци доживели тежак пораз, 1071. године, у бици код Манцикерта, због чега су заборавили велики Расцеп. од пре 20 година, и затражили су помоћ од Запада. Помоћ је стигла, али у облику каквом нису ни сањали. Папа Урбан I је прогласио Први Крсташки рат против тадашњих господара Палестине -Турака Селџука. Крсташки витезови, западноевропски властодршци и масе наоружаног франачког народа, прелазили су, преко Балкана и Цариграда, четири пута, у својим походима на Палестину. У IV крсташком походу, дошло је до скретања крсташа са пута њихових занесењачко верских идеала, и они су се уплели у политичку ситуацију у Цариграду, где је беснео грађански рат. Године 1204., крсташки су освојили Цариград по поручбини Исака Анђела, свргнутог цара, који је желео пошто пото да се врати на престо. Када су га крсташки вратили на престо, он им није исплатио ратну услугу, па су крсташки узели Цариград под своју управу, за будућих 100 година. За то време су крсташки генерали, војводе и маршали, транспор-товали, једну по једну, реликвију на Запад, у Италију или Француску. Тако су и Свети убриси, са нерукотвореним ликовима Христовим, звани Авгарово и Вероникино платно и Плаштаница, пренети у велике верске центре на Западу.

Епиват је, такође, био под влашћу крсташа, али срећом, тело Свете Петке је недирнуто лежало у Цркви Светих Апостола као и протеклих 200 година.

У то време је српски Свети Сава Немањић, после службеног

путовања по Истоку, 1229. године, свратио у Византију, која је лишена Цариграда, имала новоизабрану престоницу у Никеји, око 100 миља источно од Цариграда. Свети Сава тада није свраћао у Цариград због крсташа који су тамо боравили. То је разлог што Немањић, тада, није посетио мошти Свете Петке у Епивату. Тек 5 година касније, при повратку са другог путовања по Истоку, Свети Сава је свратио у Цариград да се, како пишу његови животописци, поклони тамошњим светињама. Међутим, ништа се не зна о томе да ли је у то поклоњење ушла и посета Епивату, где је лежала велика српска Светица - Света Петка. Претпостављамо, да до те посете није дошло, јер би, јамачно, српска Светица била испрошена од крсташког владара или откупљена и пренета у Србију. Овако, остала је тамо, у свом родном месту, још 4 године, до 1238. године. Јер, те године (1238.), бугарски цар Јован Асен, посла молбу цариградском крсташком краљу Балдуину II да му одобри пренос моштију Светитељке, из Епивата у Бугарску, што беше и одобрено.

Бугарски цар посла специјалну мисију; на челу са митрополитом Марком, да преузму свете мошти. Поред митрополита, у састав мисије су улазили и други бугарски епископи и мноштво народа. Уносећи тело Свете Петке, у Бугарску, с југа, делегација се свуда среташе са најсвечанијим дочеком од стране локалног свештенства и становништва тих градова.

У БУГАРСКОЈ

У Трнову, ондашњој престоници Бугарске, чланови царске породице су стално бивали извештавани, преко гласника, о местима кроз која се креће поворка са моштима Светитељке. Тако, на вест да је Света Петка већ стигла, до улаза у Трново, у сусрет су јој изашли Јован Асен, цар, Ана, његова супруга, Јелена, царева мајка и Василије, патријарх бугарски. Светичино тело је положено у патријаршијској Саборној цркви, у Трнову, и ту је почивала пуних 150 година. За то време, нема важнијих догађаја у вези тела Свете Петке, осим оног догађаја из 1375. године. Тада је, на патријаршијски трон, сео велики бугарски патријарх, реформатор и исихаста, Евтимије Трновски. Он је био први, који се латио, да састави Житије Свете Петке. То се морало десити у периоду од 1375. до 1393. У ствари, 1393. године, Турци

заузму Трново и протерају Евтимија.Од тада се њему губи сваки траг.Тада је и тело Светитељке било однесено из Трнова на безбедније место на крајњи запад Бугарске, скоро до српске границе.Светица се полако приближавала свом народу...

У СРБИЈИ

И тако, у Видину, на обали Дунава, тело Свете Петке, неко време, почиваше у миру, али не задуго, јер већ 1398. године и тај градић заузеше Турци.Исте године, српски владар, Стефан Лазаревић, син покојног Лазара и кнегиње Милице, изневери наде турског султана Бајазита, те се овај носаше мишљу да Стефана суспендује.Међутим, тад на сцену ступа деспотица - мајка Милица. У пратњи чувене везиље, Јефимије, која беше и песникиња, дође султану у посету, у новоосвојени Видин.Султан је волео Миличину ћерку, Оливеру Лазаревић, која је тада боравила у његовом харему, у Једрену.Милица је султана подсетила на тај брак.Осим тога, оповргла је и сплетке у погледу Стефана.Султан је одустао од Стефанове суспензије, нарочито кад га је Милица подсетила на битку код Никопоља, у Малој Азији, кад му је Стефан спасао живот и проме нио ток битке у његову корист.Султан је, тада, донео одлуку да се Стефан још боље утврди на власти у Србији, а да се Миличи подари што жели.Милица заиште тело Свете Петке из Видина, да га пренесе у Србију.Султан се зачудио да она није тражила нешто " вредније", па нареди да се испуни њена жеља, пославши специјални декрет врху бугарске Цркве.Више ништа није могло спречити пренос Светог тела Светитељкиног у Србију.Тада она беше свечано унета у српску престоницу, Крушевац где би дочекана од српског патријарха Саве V. Ту је лежала седам година.За то време, Милица се преселила Господу, у свом манастиру Љубостињи, као схимонахиња Ефросинија.Њен син, Стефан, пак, добивши од Мацара градић на ушћу Саве у Дунав -Београд, уреди га, опаше зидинама и премести престоницу из Крушевца у нови град.Тако је Београд, око 1405. године, постао нови центар црпске државе.Тело Св. Петке је, из Крушевца, испратио Сава V, а у Београду га је дочекао београдски митрополит и пренео и положио у Митрополитској саборној цркви.

Неки београдски великодостојник је саградио црквицу-капелу

посвећену Светој Петки, у тзв.Доњем Граду (један од београдских квартова).То је било 1417. године.Тада је, на молбу овог велможе, митрополит послао у новосаграђену капелу делић моштију Свете Петке.Ту је избио и извор Свете воде, по чему је та капела, од тада, постала надалеко позната.(Постоји и народно предање - да је тело Светице, заштитнице Београда, било пренето у ту црквицу.Да ли је митрополит могао дозволити пренос моштију велике Светитељке, из једне тако безбедне и добро чуване цркве, каква је била Саборна црква, у другу, мању и, слабије чувану, капелу?То је питање нејасно).

Међутим, 1521. године, Београд је пао под турску власт и изгубио самосталност.Освајач се звао Сулејман, коме су Турци додавали онај епитет -"Величанствени".Приликом предаје Београда, у њему је затечено око 400 бранилаца, које су Турци намеравали да депортују у Цариград, да би тамо били под бољом султановом колтролом.Браниоци, са својим породицама, укупно око 2000 душа, замолили су митрополита да им подари неки знамен по коме ће се сећати свог порекла и очувати веру.Одлука је пала да се њима преда тело Свете Петке, ради чувања народног идентитета, тамо, у далекој туђини.Поред Свете Петке, исељеници понеше и црквену Чудо-творну икону Богородице.

На улазу у Цариград, дочекао је српске заробљенике и њихове Свете реликвије, које су понели са собом из Београда, васељенски патријарх.Патријарх је био на челу Одбора за дочек моштију Свете Петке, а пратио га је велики број цариградског становништва.По изричитој жељи султана Сулејмана, требало је да Светитељка буде пренета у његов двор.Тако и би: мошти су положене и почивале су неко време на двору.Међутим, пошто се почеше догађати чуда и исцелења а све већи број муслимана поче посећивати крипту Свете Петке, султан промени одлуку и реши да удаљи са двора овај узрок "спотицања" за његове дворјане.Позван беше патријарх и, после тог састанка, би одлучено да се мошти преподобне Параскеве пренесу у цариградску саборну патријаршијску цркву.

За то време, и после тога, Срби су оформили у Цариграду тзв.Белиград-Махалу.Махала је имала капију која је носила назив Београдска капија, а главна улица се прозвала Београдска улица.

Други део Срба, населио се 15 километара северно од Цариграда, на црноморској обали.И ово насеље је носило носталгичан назив: Нови Београд, а оближња шума: Београдска шума.Што се тиче верског живота тих Срба, они су у Цариграду подигли своју

пркву.Успења Пресвете Богородице по угледу на своју завичајну митрополитску цркву у Београду.И та црква носила је назив - Београдска црква.

Међутим, Свето тело Свете Петке је лежало у саборној цркви Васељенске Патријаршије у Цариграду (у цркви Влахерна?). Ту је почивало око 120 година.То је био период од 1521 -1642 године. Те, 1641. године, у васељенску Патријаршију је стигло писмо из Румуније, од Молдовлашког над војводе Василија Лупула, у коме износи молбу да се одобри пренос тела Свете Петке, из Цариграда у Румунију, тј. у молдовлашки град-престоницу, Јаш.Васељенски патријарх, у то време, био је Партеније I.Он изађе у сусрет Василијевој молби, и тако, Свето тело, по ко зна који пут, би пренесено на ново пребивалиште.Био је то, сада поменути, град Јаш, око 15 километара удаљен од североисточне границе са Русијом. Црква, у коју је положена Света Петка, била је велика митрополитска саборна црква у Јашу, на десној, тј. јужној, страни храма Света Три Јерарха.

Садашња црква, Света Три Јерарха, још је већих размера, једна од највећих у Православљу, и новијег је датума - из 19. века.

Окружена је прекрасним парком и опасана огромним монументалним зградама митрополитове резиденције као и помоћним свештеничким здањима за рад свештенства, црквеног штампарства и осталих управних тела.Цео тај плато заузима простор читавог једног градског кварта, тако да становници града Јаша, пролазе кроз црквени парк журећи на посао, у разне делове града. При томе, они улазе на једну капију, а излазе на другу, већ према томе у који део града хитају.

Не само недељом, него и сваког радног дана, у цркви се служи велелепна литургија, коју прате и обављају калуђери за певницама и у олтару.При томе, сав присутан народ клечи у току целе службе са упаљеним свећама у рукама.У десном делу цркве, крај сребрног саркофага, обично стоји десетак особа, који су ту дошли да Светој Петки излију свој јад, бригу и тегобу од болести. Зато, неки, по читав сат или два, држе руку или главу, наслоњену на ивицу саркофага у коме лежи Светица.Поклопац је, за време службе, подигнут и свако има могућности да је види.Мада је покривеена преко главе и целог тела златотканим покровом -назире се лепа, нежна, женска форма главе, затим, место где су, на грудима, прекрштене руке, и, на крају те лежеће фигуре, виде се испупчења од стопала.Из Светитељкиног тела, и по целој околини тог дела цркве, осећа се мирис босиљка, иако њега ту нема.То је миомирис Светих моштију Светитељке.Ту долазе ученици

и, за време службе, држе свеску или нешто од школског прибора, поред тела Светитељке; жене полагају крај саркофага своје ланчиће са златним привеском (обично крстић), да би се то осветило од додира са Светитељком, па после службе узимају, и стављају на себе, или носе болеснима или здравима на благослов. Кад се служба заврши, многи посетиоци, тада, полазе у шетњу, кроз четири куле-звоника на четири угла од цркве, пењу се кроз те куле на огромну висину, и излазе на кров, који је оивичен зиданом оградом, с чије унутршње стране (ка крову) постоји стаза, тако да се може ићи поред крова на све четири стране. За то време, црква је испражњена од народа и калуђери сами, њих неколико, истовремено, чисте цркву и перу је после службе, па одлазе у своја боравишта.

Света Петка је веома поштована у Румунији, можда више од било којег познатог Светитеља. Тако, има случајева да неко упита за Њу, у било којем делу Румуније, и свако ће га упутити где се она налази.

ЈАВЉАЊЕ У СНУ

Једна особина карактерише, нарочито, српски култ и поштовање Свете Петке. Ради се, наиме, о честим јављањима Светитељкиним, појединцима и многим лицима, у сну. Ако одбацимо сумњиве верске занесењаке и фантазере, који стално сањају и трубе о томе шта сањају, онда многим трезвеним хришћанима и верницима морамо признати аутентичност њихових сањања Свете Петке. Јер, долазе нам многа искрено верујућа лица, и исповедају свој сан, у коме су видели Свету Петку, најчешће је називајући: "Жена у црном оделу". Она их, обично, опомиње што крше пост петком или што раде недељом, затим их теши и блажи ако јој указују поштовање и посећују њену цркву. Осим тога, често им доноси вест да ће оздравити. Понекад иступа и као весник пропасти и погибији безаконих, гордих и непоправљивих. Ево неколико примера исцелења, заштите или опомене:

1/ Један поклоник Свете Петке беше оболео од депресије. То је ужасна болест која се манифестује осећајем безнадежности, страха, узнемирености и очајања. Болесник постаје меланхоничан, то јест, опхрван црним слутњама, као да за њега више нема излаза. Сви су ми

путеви затворени, излаза немам -помишља он у себи.У тако ужасном стању, будио се он сваког јутра, не очекујући, осим мучења, ништа ново у току дана.Али, није престао да се моли Светој Петки да га исцели.Певао је, свакодневно, један цео циклус песама посвећених Светој Петки, а ту има око десет песама.Радовао се кад би угледао неку жену у црнини, повезану црном марамом, јер су га оне подсећале на толико поштовану Светитељку.Тако су пролазили дани и месеци.Једног јутра у зору, сањао је како му неки глас каже: "Исцељује те Света Петка", и тог момента се он пробудио потпуно здрав и први пут весео.То стање се у току неколико дана потпуно стабилизовало и он је започео обављати своје раније дужности.

2/ Један официр ЈНА, дакле, и члан партије, затечен је на коленима на поду београдске капелице удубљене у стени испод зидина калемегданске тврђаве, посвећене Светој Петки.Кад га је неко од верника упитао како он, као војно лице, тако слободно испољава своја верска осећања, упркос партији која му то забрањује, он је одговорио:"Ова црквица ми је спасла живот.За време другог светског рата ја сам овде у близини био нападнут од стране немачке патроле и гоњен полицијским псима који су ми били за петама.Спас сам потражио у овој пећиници-црквици која тада није имала ни врата која би ме могла заштитити од паса.Утрчавши у црквицу ја сам очекивао да ће пси ући и растргнути ме пре доласка патроле. Међутим, пси су стигли и лајали, али нису улазили даље од прага. У том су стигли и полицајци и један од њих је крочио унутра са пиштољем и батеријом.У том трену створила се однекуд испред мене нека женска у црном оделу и ставши испред мене раширила свој плашт да ме заклони.

Војник је шарао батеријом, и преко мене и преко свих зидова и углова капелице, и није ме видео.Био сам за њега невидљив!Војници су одјурили даље, а жена у црнини је нестала. Тек после два сата, ја сам скупио храбрости да изиђем из капелице, не знајући да ли су моји гониоци још у близини, али је напољу све било мирно и деловало је умирујуће.После сам сазнао да је ова црквица посвећена Светој Петки.Бацивши поглед на икону, видео сам да је Она била обучена у црне хаљине, и тако сам је препознао. Она ми је спасла живот, и зато ја долазим овде да јој се захвалим."

3/ У селу Витановцу, код Краљева, живи породица у којој се десила трагедија, али која се завршила у неколико сретним крајем.Та породица није поштовала црквене празнике и недеље, него су радили и у те дане.Једног дана, домаћица је изишла на пут да сачека аутобус

у коме је требао да стигне њен муж, да му руком махне да не свраћа из аутобуса нигде у село, него да жури кући да плати кречару набавку и довезени креч. Био је празник. Чекајући аутобус, деси се да на њу налети комби, одбаци је у страну и она остаде да лежи контузована. Освестила се у болници, баш кад јој је сестра ударила инјекцију. После одласка болничарке код пострададе, стаде жена у црнини, поред кревета. "Требало је дете да ти страда, али ти си га заменила. Немој да тужиш оног шофера који те је прегазио. Ја сам Света Петка. Кад оздравиш отиди у цркву Свете Петке и упали свећу... Зашто си радила на празник? И зашто уопште радиш недељом?" Кад је утонула у сан, болесница је видела унутрашњост цркве Свете Петке и распоред икона на зиду. Кад је изишла из болнице отишла је у цркву Свете Петке и то испричала старешини.

Ето три примера који показују и допуњавају ову књигу живим и истинитим примерима посмртног јављања Свете Петке многим Србима.

АКАТИСТ СВЕТОЈ ПЕТКИ

Кондак .1

Изабрана од Господа да засијаш на тврђави Цркве, Света Петко, животом Твојим анђелима сличним, засијала си целом свету као пресветло сунце и онима који су у телесним и духовним болестима јавила си се као Лекарка. Због тога Ти са вером говоримо: Радуј се, Света Петко, утехо ожалошћених! Алилуја!

Икос 1

Анђелским животом си живела на земљи, Ђерко Божија и после смрти си на Небо дошла да живиш са Анђелима. Моли Бога, Мила Светитељко да избави од невоља и мука све који Ти овако говоре: Радуј се, јер си са радошћу прихватила благи јарам Христових заповести! Радуј се, јер си животом Твојим показала како је свет пролазан! Радуј се, јер си срце своје од свих страсти сачувала! Радуј се, јер си испуњавањем заповести Божијих задобила Љубав Божију! Радуј се, јер нас учиш ношењу крста у путу за Христом! Радуј се, Света Мајко Параскево, утехо ожалошћених!

Кондак 2

Пошто си видела променљивост и пролазност земаљских ствари, оставила си светске радње и у пустињу си се уселила, где си постом и молитвама као најлепшом храном душу своју хранила. Алилуја!

Икос 2

Задобивши разум и праву веру и савршену Љубав, Богомудра Мајко, уздржањем и смирењем себе си украсила, због чега си и била храм Божији и неисцрпни извор чуда, због чега Ти побожно говоримо: Радуј се, савршени обрасцу Јеванђељског самоодрицања! Радуј се, јер си дуготрајним сиромаштвом стекла славу и вечно богатство! Радуј се, јер си заветом сиромаштва показала висину духа! Радуј се, светла висино смирења! Радуј се, јер си духовним трудом Твојим уништила силе које упропашћују душе! Радуј се, јер си висином трудова Твојих све задивила! Радуј се, Света Мајко Параскево, утехо ожалошћених!

Кондак 3

Тешена Силом Духа Светога, мушки си извршавала сваки духовни труд, Света Петко и сузама Твојим победила си сваког непријатеља. Алилуја!

Икос 3

Имајући увек у уму будући Суд Христов и проливајући топле сузе, Преблажена, украсила си свећњак душе Твоје, који је спреман да сретне Господа Бога Свог. Њега моли да удостоји стајања на десној страни и нас који Ти са вером говоримо овако: Радуј се, стану Пресветога Духа! Радуј се, Света Петко јер си цео живот Твој освећивала непрестаним призивањем Имена Божијега! Радуј се, Мила Терко Божија, јер нас на стазе покајања премудро упућујеш! Радуј се, јер си силом молитве победила ђаволска искушења! Радуј се, јер си од греха себе сачувала! Радуј се, Помоћнице наша која нам помажеш Твојим Светим молитвама! Радуј се, јер си Богу савршено угодила! Радуј се, Света Мајко Параскево, утехо ожалошћених!

Кондак 4

Буру садашњег живота одбацила си, Света Петко и задобила си самовољно сиромаштво Христа ради. Великим добрима си се обогатила и многе својим начином живота подигла си из провалије греха и научила Светог животу. Алилуја!

Икос 4

Господ је чуо молитве и уздисања Твоја, насамо и у тајности вршена, Света Мајко Параскево и на Небесима пред Анђелима Бог је прославио трудове Твоје. Ти си сада у Рају Божијем, Мила Светитељко, чуј и нас који Ти говоримо овако: Радуј се, Света Петко, јер Ти сада разговараш са Анђелима! Радуј се, велики украсе Светитеља! Радуј се, савршена и висока похвало Светих! Радуј се, Ти која нас Љубављу према Богу и ближњима испуњаваш! Радуј се, славо и богосветли венче девственика и монахиња! Радуј се, стено и чврста заштитнице Православних Хришћана! Радуј се, Света Мајко Параскево, утехо ожалошћених!

Кондак 5

Мирно си проживела живот свој, Света Мајко Параскево, украсивши се нестицањем блага и просвећујући се уздржањем, хранила си се биљем и са великом Љубављу призивала Име Божије. Алилуја!

Икос 5

Пресвети Дух видевши чист Твој живот и према Њему и безмерно смирење Твоје, показа Те, Преблажена, славну у чудима. Због тога отишавши из овога живота у горње блаженство, са мноштвом Светих заузимаш се за све оне који Ти са љубављу говоре: Радуј се, прекрасни Цвете пустиње! Радуј се, Света Ђерко Божија јер радујеш све праведне душе! Радуј се, јер си српом молитава Твојих посекала трње грехова! Радуј се, јер си проливањем суза угасила греховни огањ! Радуј се, јер си сваки напад ђаволски уништила! Радуј се, јер си Светим животом Твојим подигла лење на покајање! Радуј се, Света Мајко Параскево, утехо ожалошћених!

Кондак 6

Била си слична Светом Илији, вредном дивљења и Светом Јовану Крститељу, светионику покајања, Света Мајко Параскево. Ти си оставила сваку животну бригу и живот провела у посту и непрекидном разговору са Богом, сећајући се увек смртног часа. Алилуја!

Икос 6

Теби која си са љубављу разговарала са Богом целе ноћи, засијала је Небеска светлост и Анђео Господњи је стао пред Тебе и рекао Ти Вољу Божију да се вратиш у отаџбину Твоју, јер си тамо требала тело дати земљи, а духом прећи у небеска насеља. Зато Ти овако говоримо Света Петко: Радуј се, јер си се још у овом животу видела Анђела! Радуј се, јер си побожно испунила заповест Божију! Радуј се, јер си се у Влахернској цркви топло молила Пресветој Богородици! Радуј се, јер си предала себе Њеној топлој заштити! Радуј се, Света Петко, јер си се при смрти Твојој молила за цео свет! Радуј се, јер си после смрти пронашла живот вечни! Радуј се, Света Мајко Параскево, утехо ожалошћених!

Кондак 7

Желећи да напустиш овај свет, зашла си као звезда света овога, Света Мајко Параскево и засијала си у небеском животу, остављајући нам као зору Твој Свети живот и обасјавајући срца свих који славе Господа, Творца свега видљивог и невидљивог. Алилуја!

Икос 7

Испунила си закон Љубави, Света Петко и на Небо си пожурила да се радујеш са небеским синовима и ћеркама. Са њима, Мила Светитељко, моли се Господу Исусу Христу за све који Ти овако говоре: Радуј се, јер си прешла у незалазну Светлост! Радуј се, јер си дошла у дворац лепота Христових! Радуј се, јер си примила од Господа велику награду за трудове Твоје! Радуј се, јер си примила са висине неувели венац! Радуј се, јер чисто гледаш у Оца Свог! Радуј се, јер са Анђелима на Небесима живиш! Радуј се, Света Мајко Параскево, утехо ожалошћених!

Кондак 8

Необично и дивно виђење је имао Свети Георгије: видео је неку царицу која седи на пресветлом престолу и мноштво светлих војника стоје око ње и чуо је речи упућене њему: Георгије, пожуре и узми мошти моје и положите их на Светом месту.Алилуја!

Икос 8

Цео Православни народ када је чуо речи Георгија пожуре је моштима Свете Параскеве и узеше их са великом радошћу.Радујући се као за неко скупоцено богатство, положили су их у цркву, са љубављу говорећи: Радуј се, радосно слушање Православних!Радуј се, светла звездо вере која красиш Цркву Христову!Радуј се, непотрошива ризнице дарова Божијих!Радуј се, боготочиви изворе који вернима точиш лековиту воду!Радуј се, јер свима вернима, Љубављу Христовом болести лечиш!Радуј се, Света Мајко Параскево, утехо ожалошћених!

Кондак 9

Велику радост имао је благоверни цар Јован Асен када је примио вест где леже чудотворне и Свете мошти Твоје, Света Параскево.Он их је пренео у град свој Трново и са великом чашћу положио их у својој цркви где су се дешавала многа излечења свима који су са вером и љубављу прилазили. Алилуја!

Икос 9

Дете које девет година од рођења није говорило, када је са вером дошло у Твој храм, одмах се излечило и почело лепо говорити.Због тога Ти са љубављу говоримо, Света Мајко Параскево: Радуј се, моћна заштитнице наша и од невоља избавитељко!Радуј се Ти која Својим сјајем мрак наших грехова спаљујеш!Радуј се, брза помоћнице наша!Радуј се, утехо свих ожалошћених!Радуј се, јер молитвом Твојом слепима дајеш вид!Радуј се, јер неплоднима шаљеш од Бога благословени плод!Радуј се, јер одузете подижеш са болесничке постеље!Радуј се, заштитнице свих оних који са вером прилазе Теби!Радуј се, Света Мајко Параскево, утехо ожалошћених!

Кондак 10

Стена си и склониште Православним људима који су у ропству и онима који у својим невољама прилазе чудотворним моштима Твојим и који Ти са љубављу говоре овако: Радуј се, вернима тихо пристаниште! Радуј се, топла заступнице оних којима се чини неправда! Радуј се, јер онима који су у ропству и у невољама дарујеш утеху! Радуј се, јер чудима Твојим демоне плашиш! Радуј се, јер се Тобом уздиже Православље! Радуј се, Света Мајко Параскево, утехо ожалошћених! Алилуја!

Икос 10

Била си тврђава и спасоносно уточиште православнима који у заробљеништву бише и у жалости својој притицаху исцелитељским и чудотворним моштима твојим и свеумилно ти овако клицаху: Радуј се, свима вернима мирно пристаниште! Радуј се, свима увређенима заштитнице и покровитељко! Радуј се, јер заробљенима у жалости њиховој утеху пружаш! Радуј се, јер се од чуда твојих агарјани и уплашише и уразумише! Радуј се, јер се име твоје и међу другим народима прославља! Радуј се, јер се тобом православље узвисује! Радуј се, преподобна мати Параскево, ожалошћених утехо!

Кондак 11

Благоверна царица Милица приносећи молитве пред ковчегом Твојих чудотворних моштију, са великом радошћу пренесе их од непобожних у престони свој град на очување целог рода нашега. Алилуја!

Икос 11

Ти, Светла звезда јавила си се на Западу, светлим зрацима чудотворних моштију Твојих и сијаш свим вернима а највише отаџбини Твојој привлачећи је пресветлим сијањем Светог живота Твога и избављајући од невоља и напасти нас који ,Ти говоримо овако: Радуј се, изворе свакога излечења! Радуј се, помоћнице оних који много страдају! Радуј се, јер тераш мрак жалости! Радуј се, јер избављаш људе из греховног бездана! Радуј се, Света Мајко Параскево, избављење

наших суза!Радуј се, јер Тобом смело призивамо Љубав Божију!Радуј се, јер Тобом мир са Богом налазимо! Радуј се, Света Мајко Параскево, утехо ожалошћених!

Кондак 12

Љубављу Христовом лечиш болести и тераш од нас зле духове, славна Параскево и просвећујеш верне блистањем чуда Твојих. Алилуја!

Икос 12

Молимо Те, Света Мајко Параскево, моли се за Цркву Христову; Православној вери подари снагу и победу над лажним учењима и нама љубав и мир, да би Ти са љубављу овако говорили: Радуј се, светли украсе Цркве Христове!Радуј се, заштитнице вере Православне!Радуј се, стено и избавитељко отаџбине наше од неверних!Радуј се, испуњење свих добрих жеља!Радуј се, заступнице рода Православног!Радуј се, брза помоћнице оних који са вером траже заштиту Твоју!Радуј се, Света Мајко Параскево, утехо ожалошћених!Алилуја!

Кондак 13

О, Света Мајко Параскево, утехо ожалошћених и украсе девојака, чуј речи наше и заузми се за нас код Господа да се избавимо вечник мука. Помози нам да се искрено покајемо за грехове наше и живот свој предамо у Руке Господа Нашег. Алилуја!

МОЛИТВЕ СВЕТОЈ ПЕТКИ

О, преподобна мати Параскево, наша топла заступнице и свагда у невољама брза помоћнице!Помози нама грешнима и малаксалима у овом садашњем животу.Умоли Господа Бога да нам подари опроштај свих наших грехова, које смо у вом животу починили делом, речју, помишљу и свим осећањима нашим, а на исходу душе наше помози нам недостојним да се избавимо од митарстава

ваздушних и вечитих мука, да величајући твоје милосрдно заступништво увек прослављамо Оца и Сина и Светога Духа, сада и увек и у векове векова. Амин.

Преподобна наша мати Параскево, чудотворна помоћи наша, молимо те из ове долине плачевне, погледај на нас, мајко, грешне и духовно нејаке, са небеских горњих висина.Обриши сузе уплаканих, ублажи болове болесних, утеши срца тужних, испуни молбе и жеље онима који те од срца моле и који долазе у храм твој, Свету Петку на Калемегдану и узимају воду са живога извора твога светога, теби, мати, попсвећенога.Помози, мати, свима хришћанима.Помози, невесто Христова, свима нама који тебе, мати, у заштиту узесмо. Помоли се, мати Параскево, Мајци Христовој, Богородици, да нас она узме у заштиту са тобом и свима светима да би смо ми, грешни, нашли милост и спасли душе своје и душе упокојених отаца и ма-тера наших, светих духовника наших који нам добар пример оставише. Амин.

ПЕСМЕ СВЕТОЈ ПЕТКИ

1.

Чисто срце Господ жели, Јеванђеље тако вели,
Чиста дјева ти остаде, чисто срце Богу даде.
О предивна Светитељко, наш узоре Света Петко.
Ум пречисти Господ тражи, без маштања и без лажи,
Ти му даде ум пречисти, ко анђелски такав исти.
О предивна Светитељко, чуј нам молбе Света Петко.
Душу чисту Господ иште, ко небеско светилиште.
Такву душу ти одгаји што на небу сад се сјаји.
О предивна Светитељко, помози нам Света Петко.
Помози нам молитвама у животним невољама,
У облачној земној туги, засветли нам слично дуги.
О предивна чедна дјево, Света мајко Параскево.

2.

Света Параскева Богу се мољаше,
У молитви својој с Богом говораше.
У молитви својој и дању и ноћи,
Параскева живе у тихој самоћи.

За све време она сузе прољеваше,
За спас душе своје Богу се мољаше.
У пустињи живе о хлебу и води,
Тако душу своју она препороди.
Не жаљаше труда од поста и бдења,
Ради своје душе и ради спасења.
Претрпе мучења и напаста доста,
Све док не засија и Света не поста.
Ој, Свети Јоване, Света Параскево,
Сва небеска војско, сво Христово тело.
Молите се за нас, докле време траје,
Да не каже Господ да нас не познаје.

3.

Света Петка младост даде ради спасења.
Света Петка наспрам Христа љубав не мења.
У пустињи многе борбе она проведе,
Рад љубави наспрам Христа коју имаде.
Света Петка Бога љуби, Бога прославља
, И подвиге ради Христа свог не оставља.
Света Петка дјева беше, би и остаде,
Свету душу у чистоту Богу предаде.
Света Петка све жртвова те задоби спас,
Света Петка сад се моли у Рају за нас.

4.

У крај села црква и капела,
У њој служи Света Параскева,
Која даје болним исцелења,
Лечи народ јер јој Господ даје
Ко год вере у Христа имаде,
Нек је тражи коме треба лека.
Сваког петка нека је потражи,
Да му душу са леком оснажи.
Јер је Она мученица права,
Зато може многе да спасава.
Јер у руци држи Јеванђеље,
Помоћница даје исцелење.
Света Мајка на средину стала,

Гледа ком" би Јеванђеље дала.
Јер и жетва јако је велика,
Нема Господ доста посланика.
Гледа Мајка ког би изабрала,
Коме није вера малаксала.
Да му може стадо поверити,
И духовне очи отворити.

5.

Света Петка по Рају се шета, Пева песме од онога света.
Она моли милог Спаситеља, И Господа Бога Створитеља.
Да опрости грешницима греха, Да се кају докле има века.
Што ме молиш мила Светитељко, Да опростим грешницима грехе.
У народу покајања нема,
Старо младо све се на зло дало.
Ја им дадох и јада и глада, Мислио сам биће покајања
Ја им дадох те страшне болести, Мислио сам биће покајања.
Ја им дадох те страшне ратове, Мислио сам биће покајања.
У народу покајања нема,
Старо, младо све се на зло дало.
Веруј брате истина је цела,
Света Петка ову песму пева.
А од Раја Божијега Сина,
И небеских великих висина.
Па казује браћи песму ову,
Сви анђели грешни народ зову.
Да с оставе тих нечистих дела
Па да дођу до тог Раја бела.

6.

Хајте браћо песму да певамо, Параскеву Свету да слаavimo,
Јер је Господ на небу прослави
И на земљи спомен јој остави,
Да је и ми грешни прослаavimo, у молитви својој призовемо,
Преподобна мати Параскево
Ми те грешни призивамо ево.
Чуј молитве и вапаје наше, и песама што се отпеваше,
Немој да нас грешне заборавиш
И без твоје помоћи оставиш.

Јер ти видиш све невоље наше, где нас греси многи претрпаше,
У телу смо грехом опкољени
И са грехом сродно привезани
А ти Света свега тога немаш, већ у царству Сина Божијег певаш,
На земљи си тело посветила Мрачно царство тиме победила.
Пустињу си за живот изабрала, тело своје постом исушила,
Зато твоје тело оста цело Чудотворно Свето неувело.
Многим бдењем многим молитвама, постала си слична анђелима
Многим трудом добра си чинила
У борбама врага победила.
А ти оде у Рају милина, у држави Божијега Сина
Где но нема болести ни туге
Нити брига нит невоље друге
И ми тамо грешници желимо, зато Теби сада се молимо Ој небеска
Света Параскево И Христова Ти вечита дјево
К теби руке навише пружамо, за помоћ се Теби обраћамо
Ти на небу пред престолом стојиш
Од врага се више Ти не бојиш.
А ти Света Параскево мила, и остала сва небеска сила
Помозите неверним људима
Да с" увере да там живот вечни има.

7.

Појмо песму похвалну Светој Параскеви
Изабраној Христовој невести и дјеви.
Она Христа заволела, земну славу је презрела,
Сад не небесима живи с анђелима.
Света Петко невесто Христова изабрана,
Јеванђељем Христовим славно обасјана.
Ти си завет положила, узор чиста вазда била.
Сав живот постила, Рај си наследила.
Светилник си спремила за дочек Женика,
Тебе Женик уведе у збор праведника,
У храм славе Параскева уђе са пет мудрих дјева,
Са Христом царује, вечно се радује.
Српство има светилник међ испосницима,
Српство има украс свој међ мудрим дјевама,
Њега носи Параскева српске земље чедна дјева,
Параскева славна славом обасјана.

Ти си од младости славу угледала,
Српска земла тебе је Богу даровала,
Српство се поноси тиме, Свет Петке слави има,
Слави Свету Петку и Покровитељку.
Света Петка утехо бедној сиротињи,
Твоја храна била је биље у пустињи.
Ал си тврдо веровала да те чека вечна слава.
Црква те прославља, узор Православља.
Никад славе земаљске ниси пожелела,
Већ постом и молитвама душу си красила.
Сад пред Христом Богом стојиш и за нас се Њему молиш,
Спасење нам вечно моли Света Петко.
И ова се песма сада завршава Сви рецимо нека је Светој Петки слава,
Српство се поноси тиме, Свет Петке слави има,
Слави Свету Петку и Покровитељку.

8. Мученица дивна Света Параскева,
Христова изабрана невеста и дјева.
После родитеља остала је сама,
И она је тело на жртву предала.
Остало је њојзи имовине доста,
Она се држала молитве и поста
Имовину своју даде сиромасима,
Силно је љубила Божијега Сина.
Духовних врлина доста је имала,
кад је пред судију земаљскога стала.
Кад је цар упита како њено име,
Хришћанка сам рече и дичим се тиме.
Цар се разгневио и даде девицу,
Да је тако младу баце у тамницу.
Кидаше јој роде, месо од костију,
Она се мољаше Божијему Сину.
Слети Гаврил бели, по наредби Бога,
Са трновим венцем Спаситеља свога.
Венац целиваше, ране се залече,
Заједно с' Гаврилом на колена клече.
Бога су хвалили што је тако дао,
Нека ово чује ко год није знао.

Послушајте саде девтвенице младе,
Нек се ваше душе са Господом сладе.
Као што је Петка била девственица,
Нек Вам се омили Пресвета Тројица.

9.

У тврђави београдској Свете Петке црква стоји
У светишту том столећа већ се служба Богу поји
Жене људи с понизношћу
Пред Божијом правдом клече
Призивају Свету Петку свако јутро свако вече
Испосница у пећиници код Јордана та Светица
Рођена је у градићу Епивату српског рода
Једног дана сви анђели сва небеска васиона
Огласише Светитељки преминула да је Она
Од тада је Њено тело лутало од града до града
На честице делило се једна стигла и до Београда
Та честица мада мала за све Србе много значи
Јер моћ Божја из ње зрачи многе болне извидана
Од тада си Света Петко свима нама увек мила
Из честица твојих лечи наше боли твоја сила
Света Петко славо моја призри ове моје речи
Па све туге и жалости с душе моје вавек лечи
Кандило ти сваког Петка пред иконом твојом горим
И по Светим храмовима свећу Теби увек палим
И пред Христом, мајком Божјом, слави мојој име хвалим
И песма се завршава Светој Петки нек је слава

10.

Преподобна мати Параскево,
О предивна и премила Дјево,
Пример нама даде Ти
Како треба служити,
Господу Господу
Презрела си све земаљске сласти
И богатство и светске почести,
Удаљена од свега
И свих сујета
У пустињи У пустињи

Пустиња је тебе веселила,
Са Богом си само беседила,
Све си жеље телесне
И демоне прелесне
Победила Победила
Помози нам преподобна Мати,
Да можемо Теби следовати,
Да све земно презремо,
Па да с" Тобом будемо
У вечности У вечности
Моли Мати преблагос Господа,
За спасење свог српског рода,
Српски народ Тебе слави,
Од зла сваког Ти избави
Српски род Српски род
И ова се песма завршава,
Света Петко нека Ти је слава,
Српски народ Тебе слави,
Од зла сваког Ти избави
Српски род Српски род

СПИСАК СВИХ ЦРКАВА СВЕТЕ ПЕТКЕ У СРПскоЈ ЦРКВИ У СРБИЈИ, БОСНИ, СЛАВониЈИ И ИНОСТРАНСТВУ ГДЕ ЖИВИ СРПски НАРОД

У СРБИЈИ

- 1/ Београд (Калемегдан)
- 2/ Бановци (Шид)
- 3/ Богдање (Трстеник)
- 4/ Банатски Соколац
- 5/ Ботуње (Баточина)
- 6/ Бошњани (Варварин)
- 7/ Бољевци (Срем)
- 8/ Вогањ (капела - Срем)

- 9/ Вољавча(Чачак)
- 10/ Велико Орашје (Смедерево)
- 11/ Велики Јасиковац (Зајечар)
- 12/ Велика Каменица (Кладово)
- 13/ Витина (Гњилане)
- 14/ Горња Трешњевица (Шаторња код Крагујевца)
- 15/ Горња Горевница (Чачак)
- 16/ Дреник (општина Исток)
- 17/ Забојник (Крагујевац)
- 18/ Извор (манастир код Параћина)
- 19/ Кутлеш (код Лесковца)
- 20/ Кончић (код Блаца)
- 21/Лапово
- 22/ Островица (код Ниша)
- 23/Орљане (код Ниша)
- 24/ Петковица (манастир, Мачва)
- 25/ Петка (име села код Лазаревца)
- 26/ Породин (код Жабара)
- 27/ Поточац (Варварин)
- 28/Петковица (Фрушка Гора)
- 29/ Ресник (Соко Бања)
- 30, Ратаре (код Параћина)
- 31/ Раковица (манастирска капела код Београда)
- 32/ Радинац (Смедерево)
- 33/ Раковац (Бујановци)
- 34/ Рудница (Ушће)
- 35/ Стубал (манастир између Краљева и Трстеника)
- 36/ Сурчин (Срем)
- 37/ Сталаћ
- 38/ Течићи (Рековац)
- 39/ Фенек (манастир, Срем)
- 40/ Халово (Зајечар)
- 41/ Царевац (недовршена, код Пожаревца)
- 42/ Чаири (Трстеник)
- 43/Дворане

У ЦРНОЈГОРИ

1/Плевља

У БОСНИ

- 1/ Угљевик (Зворник)
- 2/ Брчко (село Пиперци)
- 3/ Поребрица (Брчко)
- 4/ Бочина (Маглај)
- 5/ Станари (Маглај)

У СЛАВОНИЈИ

- 1/ Бијело Поље (спаљен у рату)
- 2/ Брезовац (спаљен у рату)
- 3/ Главаци
- 4/ ГорњеДубраве
- 5/ Добриња (спаљен у рату)
- 6/ Загреб (манастир Св. Петке)
- 7/ Јаворањ
- 8/ Коларић (спаљен у рату)
- 9/ Кик (спаљен у рату)
- 10/ Мачково село
- 11/Осредци
- 12/Прибудић
- 13/ Сјеничак (спаљен у рату)
- 14/Свиница
- 15/Слабиња
- 16/Чемерница

У ДАЛМАЦИЈИ

- 1/ Драговић (манастир)
- 2/ Бјелина
- 3/ Коларина
- 4/ Кањани
- 5/ Скрадин

У МАЂАРСКОЈ

- 1/ Мајш
- 2/ Илочац

У АМЕРИЦИ

1/ Невада (Ескандидо Сан Марко)

2/ Џонстаун (Пенсилванија)

3/ Детроит (Мичиген)

Дакле, укупно 74 регистроване цркве посвећене Светој Петки, у оквиру свих територија које стоје под јурисдикцијом Српске Православне Патријаршије, у српским и иностраним епархијама.

ЗНАЧАЈНИЈИ ДАТУМИ ВЕЗАНИ ЗА ИСТОРИЈУ О СВЕТОЈ ПЕТКИ

ВЕК	ГОДИНА	ДОГАЂАЈ
	886.год.	рођен отац Свете Петке
	889. год.	рођена мајка Свете Петке
X	909. год.	венчали се родитељи Свете Петке
	934. год.	рођен брат Свете Петке
	944. год.	рођена Света Петка
	950. год.	упокојио се отац Свете Петке
	954. год.	Параскева исцељена, брат Свете Петке одлазиу манастир
	962.год.	упокојила се мајка Свете Петке
	963.год.	Света Петка напушта родно место и прелази у Цариград
	965. год.	Света Пегка напушта Цариград и прелази у Трансјорданску пустињу
	989. год.	брат Свете Петке постаје епископ
	996. год.	упокојио се брат Свете Петке
XI	1009. год	багдадски калиф Ил-Хаким порушио хришћанске светиње у Палестини
	1010. год.	Света Петка напушта пустињу и враћа се у родно место
	1012. год.	Света Петка се упокојила
	1042. год.	обретење моштију Свете Петке
	1054. год.	велика шизма (расцеп) између источних и западних цркава и подела на источну

		Православну и западну Католичку Цркву)
	1095. год.	први крсташки поход за ослобођење
		Палестине од Турака Селџука
	1099.год.	крсташи ослободили Палестину и основалић
		хришћанску краљевину са престоницом у
		Јерусалиму
XIII	1204.год.	четврти крсташки поход и пад Цариграда под
		крсташку власт
	1234. год.	Свети Сава посетио цариградске и околне
		светиње
	1238. год.	пренос моштију Св. Петке у Трново
XIV	1375. год.	бугарски монах Евтимије устоличен за
		Патријарха Бугарске у Трнову
	1380. год.	патријарх Евтимије пише Житије Свете Петке
	1393. год.	патријарх Евтимије нестаје из Трнова, пад
		Трнова под Турке, пренос моштију Св.Петке
		из Трнова у Видин
	1398. год.	пад Видина под Турке султан Бајазит прима
		кнегињу Милицу у Видину , пренос моштију
		Свете Петке из Видина у Крушевац
XV	1405. год.	пренос моштију Свете Петке из Крушевца у
		Београд
XVI	1521. год.	опсада и пад Београда у турске руке, пренос
		моштију Свете Петке из Београда у султанов
		двор у Цариграду
	1522. год.	пренос моштију Свете Петке из султановог
		двора у Цариграду у Саборну цркву у
		Цариграду
	1643. год.	пренос моштију Свете Петке из Цариграда у
		Јаши у Румунији.

ПОГОВОР

Света Петка је једна од најпознатијих светитељских ликова у српском народу. Чему Она дугује за толико народно поштовање? Или, шта је чини тако привлачном за масе? Покушали смо да пронађемо један логичан одговор који би се базирао на хагиографском спису званом Житије Свете Петке које је написао патријарх Евтимије Трновски у 14. веку. Међутим, морали смо одустати од тог покушаја и потражити неко друго решење ове заго-нетке. Јер, поменути спис личи на прозаични извештај о основним подацима о њеном животу и смрти. То је врло штур, шкрт, кратак и сувопаран извештај, сличан набрајању података у личним исправама. Телеграфски кратак. Навикли смо да житијем називамо сре-дњевековни спис о животу неког свеца и да се тај спис одликује обиљем чудеса и запањујућих ствари, којих нема у свакодневном жи-воту, бар не животу обичних смртника. Нема у Житију Свете Петке оне романтике и нашироког и надугачког приповедања и богатства, која узводе ту врсту литературе на висину светске књижевности, и која красе житија Свете Катарине Александријске (или Синајске), првомученице Текле, Свете Геновеве, Свете Пелагије, Марије Египћанке и других девица, испосница и мученица. У поређењу са прекрасно и бајословно описаним ликовима ових Светитељки, опис лика Свете Петке, у поменутом Житију, не говори нам много: тај је лик недефинисан, блед, безличан, апстрактан, скоро неживотан, скициран и необрађен до краја. Стога бисмо били склони, да тај текст, радије, неким другим насловом ослavimo, као на пример: Кратка биографија или Основни подаци или Кратки запис, а не тако претенциозним насловом као што је једно право средњевековно житије. Но, за то нико није крив, понајмање патријарх Евтимије, који је био један изузетан молитвеник и ревнитељ. Криво је да тако кажемо - време, или временска провалија, која дели генерацију Свете Петке од времена патријарха Евтимија Трновског. То је празнина или распон од 300 година, која је прогутала и оставила забраву многе детаље из живота Свете Петке. Евтимије је покупио само преостале мрвице и потрудио се да бар то сачува, и хвала му. Пошто смо пре-гледали то кратко "житије", закључили смо, да у њему нема онога, што би могло

изазвати масовни одзив, какав је постојао и пре писања житија, као и после писања.Култ се није развио из њеног Житија, а није ни могао.Па ипак, он је ту, ми га опажамо као масовну појаву. Није било побожног сељака или се,сељанке који, кад се прекрсте пред почетак рада у пољу, не би рекли: Помози Боже и Света Петко (понекад би додавали и оно: и Света Недељо).Ми, данас, имамо дирљиву појаву у Београду, где се тај култ развио до те мере да изгледа као да баца у засенак и култ саме Богородице, па се претворио у масовни осећај патроната Свете Петке над Београдом. Треба видети оне колоне верника које се формирају од улице Кнез Михаилове до капеле Свете Петке на Калемегдану, где људи стоје по цео дан 27. октобра, са балонима и флашама, чекајући на ред за свету воду са извора Свете Петке.То је мистичка појава и доказ да Светитељи делују посмртно и мимо некаквих биографија, житија и списа у њихову част написаних, не чекајући од људи и писаца да их популаришу и пропагирају својом списатељском умешношћу у писању и описивању њихових живота.Света Петка то није чекала, а у ту групу спада и Свети Никола, чије је Житије такође кратко.Опис његовог живота у том спису је на много мањој уметничко -књижевној висини, него обимна житија неких Светаца која се могу сврстати у праве романе (по обиму).Па ипак, управо је Свети Никола тај чије име се најчешће помиње у круговима верних: од уста до уста и од уха до уха.

Тако, и на примеру Светог Николе, имамо још једну потврду да се ту ради о тајанственој и мистичној појави која вековима утиче на свест маса и везује те масе за себе.Како?Као и Света Петка - својом добротом, топлином, бригом за народ, саучествовањем и саживљавањем са патњама тог народа.Народ који осећа и изграђује свој посебно емотивни став према Светитељки.

Овај спис има за циљ да реконструише лик Свете Петке, да га извуче из шаблонских података у штурим изворним текстовима у којима је тај лик нејасно назначен; овај спис има тенденцију да ту нејасноћу учини јасном, препознатљивом, и да тај лик оживотвори и учини га реалном особом.А пошто треба да постане реална, морала је проћи кроз све борбе, идеале, сумње, уздахе, светле и мрачне тренутке, искушења и утехе, чежње за Богом и трагање за Богом Живим - све то се морало десити пре него што је достигла степен светлости.Да би се тај сложен задатак постигао, морало се прибећи једном методу који ће сада бити описан.

1/ Као прво, мора се Светитељкин лик чврсто уградити у историјско доба коме је припадала (а то је.Средњи век), затим, у

географски контекст у коме се кретала, у друштвену структуру друштва коме је припадала, и у круг религијско - мистичних идеја које су биле у оптицају у то доба, итд. "Ситс им лебен" животне прилике.

2/ Морали смо уприличити разне сусрете и догађаје да бисмо Параскеву приказали у таквим ситуацијама баш онако како би се Она у њима сналазила.

У вези с тим, може се приметити да у нашој верзији обраде лика и живота Свете Петке, има много збивања која нису нигде забележена, нити ма ко зна да ли су се икад догодила. У своју одбрану можемо рећи, да су та збивања дата довољно обазриво, да нико не би могао приговорити да су немогућа да се догоде у животу личности чији живот обрађујемо. Тако на пример: нигде у Њеном оригиналном Житију не пише да је Она за духовника изабрала чувеног старца из Студитског манастира, Симеона Богобојажљивог. Каже се тамо само толико да је провела неко време у Цариграду посећујући ондашње духовнике. То нам је послужило као повод да развијемо једну богату фабулу о наводним сусретима Свете Петке са Симеоном Богобојажљивим. Наравно, то се није морало догодити али се заправо и могло догодити с обзиром да је у време кад је Света Девојка Параскева обилазила духовнике у Цариграду, овај старац био у животу а уз то још и актуелан као духовник и надалеко познат. Било би право чудо да девојка која тражи духовника не чује ништа о постојању његовом кад за њега знају многи који га чак и не траже! Према томе, ми смо и тај могући сусрет узели у обзир и унели га у спис.

Ево још једног примера: нигде, у оригиналном извору Житија не пише да је Света Петка седам дана путовала бродом. Тамо стоји само лаконска реченица која гласи: "После тога Она оде у Свету Земљу". Али како?" То није ни важно", рекао би неко. Међутим, с обзиром на наш задатак да покушамо оживети лик и епоху Светитељке, ми смо од те речи "оде" начинили прекрасни опис пун свете ромамтике, опис о путовању морем у ходочасничком конвоју од неколико једрењака. Јер, она је тај пут морала прећи лађом, из разумљивих разлога што је у X веку то било најподесније превозно средство за пут у Палестину. Света Девица је највероватније искористила масовно ходочасничко путовање које је и најбезопасније и најсигурније. Треба се сетити Етерије, шпанске девојке коју је на њеном путовању по земљама Блиског Истока пратило мноштво витезова и других помагача. Девојка која би на пут кренула сама копном или морем била би изложена опасностима да не пређе ни бројем 100 миља а да пе надне у руке гусарима и

продавцима робља. Стога је најлогичније да је Параскева кренула са ходочасницима. А што се тиче помало произвољног броја 7 дана пловидбе, тај смо број добили тако што смо поделили раздаљину од Цариграда до обале Палестине са брзином кретања брода, што износи седам дана.

Један проповедник (епископ Николај Велимировић), је на дан Свете Петке одржао проповед у Љубостињи и том приликом рекао да је Светитељка отишла у "пустињу иза Јордана, тамо где је некад живела Марија Египћанка". У оригиналном Житију само стоји да је Она отишла у Јорданску пустињу, мада се не наводи да ли с ове, или оне стране Јордана. Међутим, епископ Николај у проповедничкој емфазии, ипак, одређује место боравка Свете Петке "са оне стране Јордана где је живела Марија Египћанка". Тај моменат, тај детаљ из поменуте проповеди, послужио нам је као "лајт мотив" да у нашој верзији развијемо заиста драматично путовање Светитељке у дубину Трансјорданске пустиње у правцу локалитета где је и Марија Египћанка живела. То нас је довело у ситуацију да посегнемо за логичним консеквенцама - као што су борба за животне услове у тој средини: вода, храна, склониште. Пошто се за Свету Петку не тврди, изричито, да није никад срела људско биће у тој пустињи за тих 40 година, као што је то био случај са Маријом Египћанком, и пошто Параскева није била тако екстреман тип усамљенице, ми смо ипак унели и ту могућност да је она, као и други пустињаци њеног времена, могла сретати локално становништво, чак и примати извесну помоћ од њих, па шта више чак и утицати на њих. Треба имати на уму, да је Света Петка провела око 40 година у срцу арапско-исламског света, имајући, дакле, држављанство те средине у којој је живела. Пустиња је била арапска, а Арабијом је владао Емир из Дамаска, под контролом калифа Хакима, из Багдада. То смо сазнали из историјских приручника и енциклопедија. Према томе, кад тврдимо у нашем тексту то у вези држављанства, ми не грешимо. Гршили бисмо када бисмо уместо тога, написали да је пустиња била у оквиру Византије, што је нетачно, јер, у то време Византија је допирала само до Антиохије Сиријске, дакле, није држала Палестину, па ни Арабијско полуострво. А та чињеница није без великих последица. Светитељка је, дакле, била удаљена од најближег хришћанског простора стотинама километара. Морао је њен амбијент бити: пустиња, лавови, бедуини... и то је све. Ничега ту другог није било, за тих 40 година, док се није вратила у хришћанску Европу, у свој завичај на Мраморном мору, код Цариграда.

Стога, ако се овај наш спис посматра на начин на који је писан, и с обзиром на потребе и циљ за који је писан, а уз то, и познајући методу "СИТС ИМ ЛЕБЕН" и нашу технику обликовања лика Свете Петке, онда ће читалац то прихватити управо онако како и треба да прихвати. Јер, оригинално Житије од патријарха Евтимија, само је скица. Ми смо се потрудили да тој скици додамо боју, психологију и тродимензионалност.

Иако смо се, у нашем спису, послужили методом испредања легенди, ипак верујемо да ова најновија "легенда" носи у себи основну скелу и темељ, а то је кратко "житије" од Евтимија. На томе је испредена бајословна повест, искићена разним детаљима. Зато би овај спис, у односу на канонско житије, био деветероканонски. Канонско житије би било аутентични спис, а наш деветероканонски текст био би побожна допуна, ради продубљивања знања о епохи Свете Петке, као и о условима средине у којој је рођена, расла, била васпитана и кретала се ова хришћанска девица. Укратко, жеља је да овај спис буде на славу Божију и Свете Петке. Нека би Бог учинио да тако и буде...

ОПИС МАНАСТИРА СВЕТЕ ПЕТКЕ У СТУБЛУ КОД КРАЉЕВА

У селу Стублу, код Краљева (на пола пута ка Трстенику), налази се простран терен ван густо насељених делова села Стубла. Ту је, до почетка друге половине XX века, постојала ливада у чијем се горњем делу, ка ивици планине, налазио чудан камен укопан до пола у земљу. Он је био правоугаоног облика, начињен људском руком и обрадом, и имао је изглед постоља за олтар (часну трпезу), па је зато народ веровао да се ту, некада, морала налазити нека црква или манастир. Тако је настао обичај у народу, да се скупља око камена, сваке године о Великом Петку, да ту пали свеће и оставља дарове. Пронела се вест да је камен чудотворан и да су неки добили олакшање или исцељење од зубобоље и главобоље, па је вера у светост камена још више била учвршћена. Сељаци су подигли омању дрвену бараку ради заштите светог камена и случајних посетилаца у случају кише. Око 1965. године, власник те ливаде решио је да ливаду прода, и одсели се у друге крајеве са породицом. Извесни Стојан Коматовић, из

једног села у том крају, имао је жељу да приступи изградњи цркве на поменутој ливади и њеном камену.Купио је имање од власника, који се одселио, те је, сада, Стојан могао радити на тој ливади, према плану, у сагласности народној.Подигао је кућицу за дужи боравак себе и својих сарадника, и тако је кренуло са темељом будуће цркве.Десет година касније (1975.), црква је била покривена али се у њој није још служило.Коначно је, подржан и благословом епископа Стефана (Боце),Храм освештен 1979. године, претворен у манастир и добио свог првог старешину-игумана Мирона Игњатовића.Неимар манастира је Миодраг Чеперковић; а помогао му је Игњат Гаврић, из Баната.Добротвори манастира су -Младеновић, Вујовић, јерођакон Никола Викентије.Поред Великог Петка, народ је овај камен посећивао још и сваког 8. августа (Трнова Петка) и 27. октобра (Света Петка).Народ није дозволио да Стојан сруши малу бараку над светим каменом, тако да је нова црква морала бити саграђена поред старе бараке.Ипак, једне године је од свећа избио пожар, и изгорела је барака.Тада се јавио један други сељак, дошљак са Косова, Црногорац, деда Драгиша Гојковић, и рекао да је сањао Свету Петку, неку годину раније, при чему је сан одиграо улогу у његовом избављењу од погибије која му је била на прагу.Зато је одлучио да, у знак захвалности, сагради мању црквицу на место бараке.Тако, сада, поред велике цркве, постоји и мала, 5 метара удаљена од ње.

Стојан је, осим градитељских способности, упражњавао и проповедање јеванђеоске науке Христове: по црквеним саборима, славама и по кућама.Био је велики љубитељ монаштва.И сам се замонашио 1979. године, а примао је радо у свој манастир и друге.До 1991. године, замонашио је око 15 млађих и старијих особа.1990. године његов је манастир претворен у женски манастир.Препустивши сестринству бригу о свом манастиру, Стојан (монах Сава) је прешао на ново поље рада: отишао је у Црну Гору са намером да обнови запуштени манастир Светог Стефана, у Дуљеву код Будве, у некој шуми.И тамо настоји да прикупи млађе људе, који би фор-мирали један нов мушки манастир, у поменутом Дуљеву.

Сада, у Стублу, од 1993. године живи неколико монахиња.Манастир нема скоро ни мало земљишта за обраду, па су његови извори прихода, углавном, од прилога народних, од парохије и икона које израђује аутор текста.

Манастир слави св празнике посвећене Светој Петки, као и велики Петак. Света Петка је управо по петку, кад је и рођена, добила

име, па је и то један случај подударности, који је утицао на чежњу састављача ове књижице, да упозна и расветли живот Светитељке, која има толики значај за манастир у Стублу. Нека јој је вечито поштовање од стране чланова те обитељи и свих оних који је при-зивају у својим молитвама. (срочила Станка Радосављевић (Параскева) - сарадница Стојана Коматовића).

САДРЖАЈ

Света Петка и њено време (увод)	3
О пореклу Свете Петке	4
О родитељима Свете Петке.....	6
Рођење Евтимија (брата Свете Петке)	9
Рођење Свете Петке	10
Детињство Свете Петке	13
Света Петка у Цариграду	15
Обилазак палестинских светиња	36
Према пустињи	46
Пустињска одисеја.....	47
Међу бедуинима	49
Усамљеница	55
Поново у Епиватима	73
Успење Свете Петке	74
Обретење тела Свете Петке	76
У Бугарској	79
У Србији	80
Јављања у сну	84
Акатист Светој Петки	85
Молитве Светој Петки	91
Песме Светој Петки	92
Списак свих цркава Свете Петке	98
Значајни датуми везани за историју о Светој Петки	101
Поговор	103
Опис манастира Свете Петке у Стублу код Краљева	107

*Првобитна дрвена црквица
у Манастиру Свете Петке у Стублу*